

N 51
• 52

KAITSE KODU!

jouluunumber 1929 *

Vähendage oma küttekulu ja tarvitage kütteks ainult
Riigi Turbatööstuse küteturvast

Müük vaguniviisi kui ka väikesel arvul.

Tallinnas alalised müügikohad turbakuurides:

1) Balti jaama kaubahoovis, Vaksali puisteel.

2) Hollandi tän. nr. 5.

3) Telliskivi tänaval raudtee-ülesõidu juures.

Ka varustab turbatööstus põllupidajaid ületamata imbutusvõimelise

jahvatatud ja pressitud **alusturba**ga ning kõiki tarvitajaid

Haapsalusi kuni Tallinnani Ellamaa jõujaama odava

elektrienergiaga.

Riigi Turbatööstuse juhatus.

Tallinnas, Lai tän. 41. Telefonid: (2)26-16, (20)9-71, (20)7-23.

JÄRVAKANDI KLAASIVABRIK

Vabrik: Järvakandis. Tel. Lelle 7. Kontor: Tallinn, Süda 1. Tel. 5-38, 5-27.

Fourcault sisseseade

valmistab moodsa mehaanilise tööstusviisi juures

kõrgeväärtuslikku

heledat tahvelklaasi

igas suuruses ja paksuses.

**Järvakandi spetsiaal-aknaklaas on headuselt parem
vastava sordi import-klaasist.**

Tellimised kodumaa tarvitajatelt täidetakse väljaspool järjekorda
mõne päeva jooksul, sest tootmine ületab siseturu nõud-
viduse mitmekordselt.

**Igasugused järelepärimised leiavad kiire ja hoolika
tähelepanu.**

Ainus mehaaniline klaasitööstus Eestis.

Ainus mehaaniline klaasitööstus Eestis.

TALLINNA LINNAPANK

TALLINNAS, MUNDI T. Nr. 2.
TELEF. 19-30, 3-13. AIDAD 7-48.

Toimetab kõiki pangaoperatsioone
sise- ja välismaal.

Võtab kaupu oma altadesse hoiule
ja annab nende vastu laenuid.

KINDLAM RAHA HOIUKOHT.

Juhatuse koosolekud igal äripäeval
kella 12-1 e. l.

JUHATUS.

Tallinn, Suur Karja tänav nr. 19.
Eesti Rahvapanga majas. Tel. nr. 681.

TALLINNA KINNITUSE SELTS

Kindlustab varandusi tule-
ja teiste õnnetuste vastu.

Tallinna Ühispank

Tallinn, Suur Karja 19. Telefon 681.

Võtab raha hoiule ja maksab ajakohast protsenti.

DISKONTO PANK

A.-S.

TALLINN, PIKK 11

TEL. AADR.: „DISCONTOBA“

KÖNETR. 19-79, 22-46, 34-18

Aksiakapital Kr. 500.000.—

Tagavara „ „ 90.865.—

Toimetab kõiki pangaoperatsioone
kodu- ja välismaal

Klientide käsutada on
tule- ja vargakindlad seifid

Pikalaenu Pank

TALLINN, HARJU TÄN. NR. 33.

Pank annab hariliku protsendiga (9%) laene:
**põllumajandusele, fõõsfusele,
ehitustegevusele, laevandusele,
omavalitsustele ja ühistegeelis-
tele ühingutele:**

mitmesugustel kindlustustel 6 kuust kuni 5 aastani ja kinnisvarade hüpoteekarvel
pantimisel 5 aastast kuni 20 aastani.

Peale selle annab Pank tähtajalisi laene mitmesugustel kindlustustel 6 kuust kuni
5 aastani eritingimustel **soodustatud (6–7%) protsendiga**

**ühistegeelistele rahaasutustele,
laevandusele, kalandusele, kala-
kaubandusele, ühispäimafalitus-
tele ja seemnevilja ja väetisai-
nede osmiseks põllupidajatele.**

Panga Keskasutuse asukoht on Tallinnas, kuid Pank tegutseb kogu Vabariigis
oma volinikkude kaudu Eesti Panga osakondades: Haapsalus, Kuresaares,
Narvas, Paldiskis, Pärnus, Petseris, Rakveres, Tartus, Valgas, Viljandis, Võrus.

RIIGIHOIUKASSA

Osakonnad Eesti Panga ja selle osakondade juures.

Agentuurid kõikide postkontorite juures.

Võtab raha hoiule jooksvale ja tähtajalisele arvele.

Hoiusummade eest vastutab riik.

Riigihoiukassa peakontor.

**Teile on kasulik,
kui kindlustate oma
varandused ja elu**

Eesti Lloydis

*Müüme võistlusvõimeliste
hindadega:*

*kaitsevälaste eritarbeid,
reisitarbeid,
meeste jalanõusid,
pesu- ja püdukaupa,
tualetitarbeid,
toiduaineid,
maitseaineid,
tubakakaupu,
igasugu alkohoolseid jooke jne. jne.*

— Kõige kohasem pühadekaupade sisseostukoht. —
Teşke oma ostud kaitsevälaste ühiskauplusest ja astuge meie ühisuse liikmeks.

Sõjaväe
Majandusühisus

*Tallinn, Vene tän. 5, telef. 9-42 ja Kopli tän. 21 (punased kasarmud).
Tartu, Rüüfli tän. 6, telef. 11-16., Võru, Jüri tän. 24*

RIIGI TRÜKIKOJA

kirjastusel on ilmunud ja saadaval igas
parimas raamatukaupluses järgmised

R A A M A T U D:

Seadused ja määrused hariduse alal	Kr. 3.50
Ehitusfööde tehnilised nõuded ja tingimused	" 1.25
Tempelmaksuseadus	" 1.50
Tsekiseadus	" 1.50
Mõotude käsiraamat	" 0.50
Haridustegelase käsiraamat	" 2.00
Eesti aadress-raamat 1929-30	" 6.50

P E A L A O S:

Album Eesti Vabariigi loomispäevilt	Kr. 10.00
Kriminaalseaduslik	" 10.00

A-S. KAPSI & Ko OSAKOND

«LÕHKEVÕIME»

Tallinnas, Rüütli tän. 15.

Telef. 16-20.

Soovitab oma rikkalikust laost kõiksugu käsituskindlaid lõhkeaineid, lõhkekapsleid, süütenõuri, kapslitange, süüteaparaate, elektrisüüta-
jaid, prima kivipuuterast.

Paneb toime põllumeeste seltside ja põllutöökoolide soovil lõhkekursusi ja annab
kõiksugu selgitusi kirjalikult lõhkeainete ja tööde alal.

Põllumehed ja aednikud, ärge istutage ühki viljapuud kõva maa sisse, vaid kobenda-
da maa lõhkeainetega enne istutamist. Kui teie viljapuud hakkavad vananema, siis
kobenda maa nende ümber lõhkeainetega. Tagajärjed on üllatavad.

Maa ja linnade omavalitsuste kinnitusasutus
Eesti Omavalitsuste Kinnitusselts „OMA“

TOIMETAB

tulekinnitusi, elukinni-
tusi ja rahekinnitusi
vastuvõetavatel tingimustel
ja kindla vastutusega. Kõik
seltsi tegevusest saadud tulu
läheb omavalitsuste kaudu
:- :- rahvale tagasi. :- :-

Seltsi juhatus: Tartu, Riia t. 41, kõnetr. 3-44 ja 5-62.
Peaagentuur: Tallinn, Harju t. 48, kõnetr. 18-58.

:- Agendid kõigil pool. :-

Seltsil oma majad Tartus, Riia tän. 41 ja Tähe tän. 14.

Tarvitajad,

*kui soovite ennast moodsalt, odavasti ja hästi riietada,
siis nõudke igal pool Eestis ainult*

paclavabrik „Rauaniit“ A-S, Tallinnas

saadusi, nagu

**crêpe-de-chine'i ja veloutine'i, valmistatud puhtast loomulikust
siidist, ilma mingisuguste kunstlike ainetega, mis-
sugused siidi küll raskemaks teevad, aga riiet nõrgendavad,
milanaise'i, siid- ja villast trikood kleidi ning pesu jaoks, manli- ja voodriiuet,**

**mitmesuguseid siid-, maako-, floor- ja villaseid sukki, sokke ja lastesukki,
mitmesuguseid akselband-, õlamärk- ja tunnismärknööre.**

Sellega toetate kodumaa tööstust.

Riigi Metsatööstus.

Tallinn, Falkpargi tän. nr. 4.

Kõnetraat: 33-13, 18-73, 26-09 ja 70.

Riigi metsatööstuse poolt valmistatakse peaaegu üle riigi mitmesuguseid metsamaterjale, nõudmiste kohaselt. Oma majapidamise jaoks metsamaterjalide saamiseks tuleb kohalistel elanikkudel ja asutistel pöörata kohalise metsaametkonna poole, teistel asutistel aga riigi metsatööstuse keskasutise poole. Materjalide valmistamine oleneb peamiselt nõudmiste suuruselt, mispärast need tingimata ette registreerida tuleksid iga aasta 15. juuniks, nagu R. T. nr. 17 1929. a. see ette on nähtud.

Kõige suurem veinikelder Eestis

0/ü. „ALKO“

Viljandis.

Veinid, vahuveinid, liköörid ja napsid kõige kõrgemate auhindadega näitustel ja näitusmessil 1925. a. „Grand Prix'ga“ kroonitud.

I järgu joogid kõikides sellekohastes kauplustes ja restoraanides saadaval.

U U D I S.

Tollimäära alanduse tõttu eht Prantsuse cognac'ilt on tehastel võimalus selle ligilisandusega kuni 75% müügile lasta alandatud hindadega.

ESTONJAK. EESTI LIPP	superieur V. S. O.
” ” ”	extra tres vieux V. S. O.
” ” ”	tres vieux ***
” ” ”	vieux **
BRANDY ***	” ” ”

VABRIK JA PEALADU: Viljandis, Lossi tän. 34.
Kõnetraat nr. 23.
KAUPLUS: Viljandis, Tartu tän. 7. Kõnetr. nr. 39.

ESINDUS JA KAUPLUS: Tallinnas S. Karja t. 20/8.
A.-S. Kaubamaja „ESTIKA“,
kõnetraat nr. 12-67.

Tartu Eesti Majandusühisus

Tartus, Holmi tän. 12—18. Telef. 10, 10-70 ja 2-61.

Oma majad ja
laduruumid

A b i k a u p l u s

Tartus, Võru tän. 4, telef. 10-30

Oma majad ja
laduruumid

Suurem põllumajanduslik ühistegelise
ostu-müügi-ühisus Eestis. Asut. 1908. a.

Omakapital	Kr.	255.000.—
Liikmete vastutus	”	220.000.—
Aastane läbimüük	”	2.500.000.—

LA O S :

Põllumajanduslikud kaubad, rauakaubad, ehitusmaterjal ja
koloniaalkaubad.

**Oma huvides teeb iga tarvitaja kõik oma sisseostud
Tartu Eesti Majandusühisusest ja astub sinna liikmeks.**

„ESTONIA EKSPORTTAPAMAJAD“

Tartus

Ostab

**peekon- ja rasvasigu
ning müüb odavasti tapamaja
saadusi:**

seapäid, -jalgu, -südameid,
-neerusid, -keeli, -maksa, -fi-
leed, peekonilõikeid, lihaga
konte ning ploomi- ja sulat-
atud rasva.

Suuremal arvul müük tapamajas, Teguri t.
Telefonid: № 11-24 ja 11-64.

Detailmüüki toimetab tapa-
majade kauplus:
Jaani tän. 1. Telef. 12-59.

Ühisus „Estonia Eksporttapamajad“
Tartus.

Tartu Spordiriistade Vabrik

Tartu, Emajõe 5, telef. 1-87.

Soovitab spordi- ja võimlemise abinõusid.

Eriala:

Suusad.

Tennisreketid.

Võimlate sisseseaded.

Kaitseliitlastele väljavoodid, kokkupandavad.

Hinnakirjad maksuta.

**L
I
V
O
N
I
A**

**ÕLU
MÕDU
LIMONAD**

**Tehase saadused
tuntud kõrges
headuses!**

Iga kaitseliitlane nõuab

ainult

Eesti õlut.

TARTUS, KALDA 5/6 TEL. 2-38

K A A L I

on hädatarvilik põldudele, heinamaadele, karjamaadele, aiaviljadele jne.

K A A L I

teeb taliviljad talvekindlateks, teeb orased vastupidavateks kevadiste külmade vastu, annab kõigile viljadele kasvujõudu ja annab selle tõttu head lõikust.

K A A L I G A

väetatud viljad kasvavad hästi ka vilul suvel, väetatud põllud annavad rikkaliku saagi.

K A A L I T A

ei tohi jätta ükski hoolikas põllumees oma põlde, sest ta annab kaaliväetise peale kulutatud raha 100 protsendiga tagasi.

Tasuta nõuandeid kõigis väetamise küsimusis annab

Kaali Agronoomiline Büroo,

Tallinn, Estonia pulestee 15-4.

A. Tõnisson & Ko.

Suurim tööstuslik ja kaubanduslik ettevõtte erialal

Tallinn, Rüütli tänav 28/30

Telef.: kab. 25, kontor 4-80, era-telefon 11-83

Telegrammi-aadress: „TÕNISKO-TALLINN“

Tööstuse osakond: Keskküte, vesivarustus, kanalisatsioon: majadele, saunadele, supelusasutustele, meiereidele jne.

Kaevude puurimine käsitsi ja jõuga. Autogeeniline metallide keetmine. Sepa- ja masinatööstus.

Laod: Meie ladudes on alati saadaval suurimal arvul kõiki meie tööstuse alasse kuuluvaid materjale, nagu: torud, mustad ja tsingitud; katla-, malm- ja tsementtorud ja neile kuuluvad ühendusosad; vannid, klosetid, köögikausid, armatuurid, kraanid, ventillid; käsi- ja jõupumbad sügavvee- ja harilikkudele kaevudele jne.

KAITSE KODU!

JÕULUNUMBER

(NR. 51/52)

24. DETSEMBERIL 1929. A.

KAA...
KAA...
KAA...
KAITSE KODU!

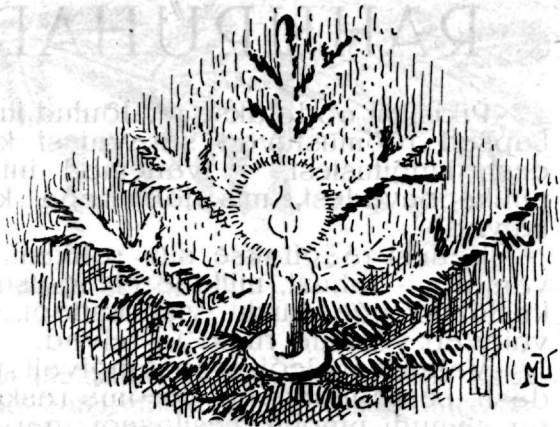
Väljaandja: Kaitseliidu staap.

Vastutav toimetaja: kol.-ltn. J. Maide.

Tegev toimetaja: L. Sõerd.

anal hallil ajal olid jõulud eestlaste rõõmupühad, kuna siit peale valgus sai võitu pimeduse üle ja päew sai õõ kõrwal tagasi oma peremeheõiguse.

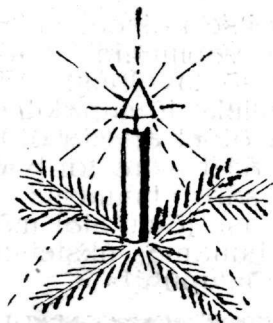
Kümne aasta eest jõulude ajal võitles Eesti rahvas idast tulewa pimedusega, mis ähwardas matta omariikluse valguse ja panna lammitasse rahwa waba tahte.

Nii nagu loodus talwisel pööripäewal saab võitu piltase pimeduse üle, nii ka koduarmastusest juhitud Eesti rahvas võitis idast walguwa pimeduse ja wiis iseseiswa Eesti testwasse walgusriiki.

Selle wõidu mälestus ei kustu kunagi meie südameist, nii nagu meie pole unustanud pühitsemast ka looduse walguse wõitu talwise pimeduse üle.

Tasa ja pühaltult jõulude ajal kuulutawad kirikute kellad, et on saabunud jõulud — rahupühad. Wõit pimeduse üle on toonud rahu kodumaale, wabaduse walguse esimene tiir on paisunud wõimsats tulelõhkets eestlaste südames. Kõikidele neile, kes kannawad seda tuld oma südames, eriti aga meie tublile kodukaitseperele,

häid ja rõõmsaid jõulupühi
ja õnnerikast uut aastat!

Kaitseliidu ülem,
Kaitseliidu wanematkogu,
Kaitseliidu testjuhatus,
Kodukaitse testjuhatus,
„Kaitse Kodu!“ toimetus.

Pikisilmi oodatakse... Jõulud tulevad! Lapsed rõõmustuvad säravatest küünaldest, kingitustest, — vanemad inimesed puhkepäevadest, mis jõuludega kaasas käivad.

Rahust räägitakse siis rohkem, kõlavamalt, — rahust, mille järele igatsus pole kustunud ega kustu vist kunagi. Rahu vajavad väsinud riigid ja relvad.

Vajame meiegi teda tungevalt ja hädasti, sest igapäevne elu oma raskustega on viinud pinguli eesilasegi närvikava. Peaksime kõik ja koogu jõudu kokku võttes püüdma sinnapoole, et ei oleks liigseid vintsutusi, pingutusi.

Ekki võisilus ja võitlus viivad elu edasi, — omegi on piirid kõigil. Rahustama, vaigistama peaksime ärevust, mis majanduslikud raskused aegajalt välja kutsuvad.

Selle asemel — nagu saatuse kiuste — kuuled ja loed lehist, kuidas enne valimisi kired loõvad lõkkele ja inimesed teineteist on hakanud maha salgama.

„Nagu otsa näevad“ — kuuled pahasti hii üeldavat rahva hulgast, kes näib olevat tüdinenud sellest kirevast ja kõetud elust.

Ja tõesti — tikub nagu tumenema jõuluelne rahutunne, kui hariliku tõsiduse ja asjalikkuse asemel näed lõpmata rüselemist ja mingi võimu püüdu.

Ilmaliku võimu iha hakkab võima maad sisemiste väärtuste ja südame soojuse üle. Väärikad tõekspidamised kipuvad jääma alla kiusatustele, mille nimi tahab olla hääolu. See olevat praegusaja elu.

*

Kuid kirikukellad helisevad veel! Nad kutsuvad meid, nad tuletavat meile meeles lapseõlve, ilusat noorusaega.

Tahtmatult tuksatab süda; sees pakitseb ja igatsus millesiki ilusast saab võimu. Kahjutunne läinud aegadest, kujutus pakasest säravast tähis-sinitaevast ja mälestus varisenud vanemaist imelise vaikse valutundeaga täidab rinda.

Need on jõulud. Nad tulevad; ootame ikka.

*

Oma armsale kaitseliidupererele rahulikke jõulupühi ja õnnerikasti uut aastat soovides jään püsima kindlas usus, et ilusad helinad, sügavad tunded ja vägevad laulud meie rahvale, meie kodule, meie perele meid vankumata seovad.

Jõulud on ukse ees, kuid jõulu tundmust ei tule ega tule inimeste südamesse. Hall on taevast ja must on maa, sajab ja sajab ilmlõpmata! Mures on maal rahvas, kuidas pühade leivajahu veski kätte saada, loomadele metsast heinu koju tuua. Pühaderaha saamisega on täbar luugu, sest ei saa ei põllu ega aiasaadusi müügil toimetada, kui ratas on üle rummu pori sees. Kuid ka linnas ei ole luugu palju parem. Turul puuduvad talumeeste suured reed kõiksugu pühade maiusroogadega, seetõttu on söögiaineid vähe turul ja kõik on nii väga kallis, mis ka linna pereemale palju muret sünnitab. Jõulukuused seisavad otsapidi uulitsa ääres pori sees, mis kuidagi jõulu tundmust äratada ei suuda.

Aga noh, palju ja palju suurematest muredest saadakse üle. Küll tuleb ka jõulu valgus meie kõikide südamesse. — Kuulake ainult, olgu see rikka ilusas kodus või vaese armsas kambrikeses, igal pool, kus lapsed on, on ka jõulud ja jõulurõõmu kõik kohad täis. Kuulame ainult, kui suure huviaga lapsed, pojapoe või tütre tütar, vanaema voki kõrval matil istudes jõululaulu laulavad, mis nagu inõlihääl meie kõrvus kõlab. Vaadake ainult, kuidas nende silmad säravad vanaema jõulujutte kuulades — kas see kõik ei mõju, kas see kõik ei too meile meie oma lapseõlve jõulusid silmade ette, nagu oleks see alles eile sündinud. — Jõulud on laste pühad, kuid ka meie, vanad, tahame kord aastas oma mured maha muljuda ja lastega ühes lapsed olla.

Kodukaitse naised, toome jõulu valgust oma kodudesse, oma perekondadesse. Pereema mured mõjuvad kõige rohkem kodukondsete peale, sellepärast peletame enesest mured, oleme rõõmsad omaste keskel ja kaitseme igaüks oma kodu kallil jõuluajal igapäevaste mured eest.

Kodukaitse naised, ärge unustage ka vaeseid ja väetimaid. Tooge ka nende kodudesse jõuluvalgust. Viige, kui võimalik, pisitilluke jõulupakike neile, pisike, kuid kui ta õigel ajal ja õigel kohal tuleb, on kulda väärt — ta toob valgust südamele ja sõra tuhmissse silmi. Oleme ka, naised, ise jõulu ajal mõtetes üksteise juures ja hüüame üksteisele: «Häid ja rõõmsaid jõulupühi!»

J. ROSKA.

MARI RAAMOT.

Rahu maa peal...

„Kaitse Kodu!“ kirjutanud Laiuse õpetaja
Jaak Särve.

„**A**u olgu Sumalale kõrges, rahu maa peal ja inimestest hea meel“ — nii tervitab jõululapse sünni inglite foor, nii kuulutab jõuluevangeelium „suurest rõõmusest, mis kõigele maailmale pidi saama.“

Jõuluevangeeliumi inglite toori laulusõnades on väljendatud põlvest põlve edasikantav inimsoo igatsus rahu järele.

Maailmas walitseb wõitlus, waen ja wiha. Kogu loodus ägab ja ootab wabanemist ning uue, õnnelikuma elu algust.

Kõikjal teeb wõitlus olemise eest. Maa peal ja maa all, õhus ja merel ning sügawal wete süles on käimas alaline heitlus, kus tugevam häwitab nõrgemat ja kostab õhwrite waluhüüe. Rahwaste ajalugu on wõitluste tsestew, lõpmatu rida. Süüd, õitseng, langus, surm — neid saadab walu ja weri.

Kuid jama wana kui waen ja wõitlus on igatsus rahu järele. Keset wõitlust ja sõjahüüdu on nähtud ilusamaid unenägusid rahust ja õnnest.

Inimsoo õilsamad kujud on kannud lootust, et ford jõuab aeg, kus ei ole enam waenu ega wõitlust, waid „suur rahupõlwe on taewa all“. Tuhanded põlweid on tõusnud ja kadunud. Ei ole seisma jäänud waenuwanter. Me langenute haudade lähed inimsoo tee, mida niisutawad weri ja pisarad. Mill teel ja kuidas tuleb rahu? Miks lauldi kaunimat rahulaulu hälli kohal lapsele, kelle elu oli ometi suurim wõitlus ja raskeim kannatus? Tormine ja wõitlusrohke oli tema elutee. Aga siiski oli tema see, kellest hoo was rahu maailma. Tema ümber kogunevad kõik, kes usuvad inimsoo tulewiku õnnepõlwe, näewad tõuswat kaugel kumatwat hommiku koitu. Negadest aegadesse käib igawene küsimine: „Walwur, on's õõd weel palju?“ Ja walwur wastab: „Hommik on jõudnud!“, näidates sinna, kust kostawad rahulaulu helid.

Meie tahame, et need helid tungiks jälle me hinge, tooksid usku ja lootust, et ford wõidule pääfep õiglus, tõde ja rahu.

Alga jõululaps tõi rahu ka inimese hinge, sinna, kus elutormides on nõrkemas inimlaps.

Tormisel merel on jõudmas laew. Mätsawatad lained ähwardawad tuua tabu ja surma. Kõik olid kaotanud lootuse ja rahu. Ainult üks oli muretu ja täis rahu. Selles rahus waitkisid tormid ja tuuled.

Nii tihti oma elus oli jõululaps jõudmas tormisel merel, Keetsemanes ja Golgatal oli ta kohutawas tormide keerises, üffinda mätsawat merel. Lained löid kofku üle pea, merefüga wusse ähwardas kaduda kõik. Alga kannataja südamerahu waigistas walumere tormid, üle surmamere jõudis wõitleja elulaew.

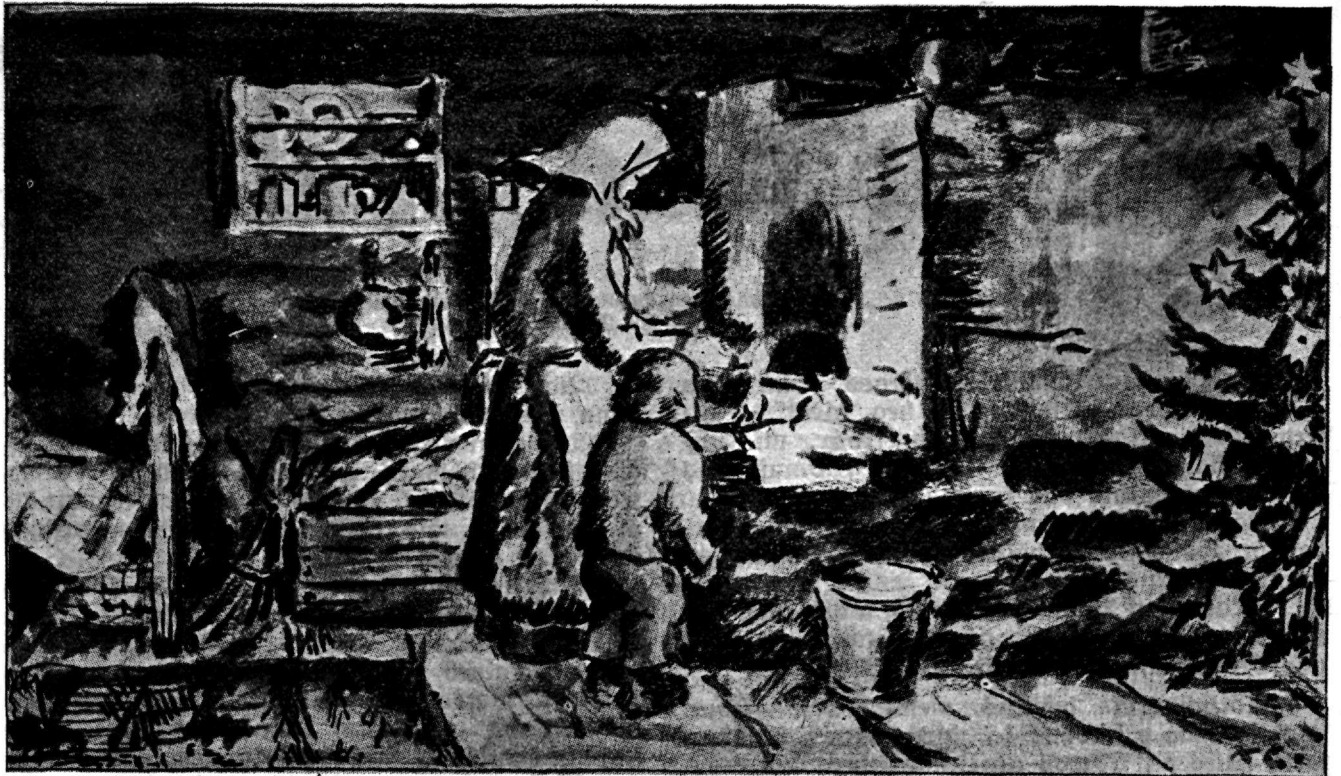
Meie kodumaa wõib jõulupühi jälle rahus pühitfeda. Siin meie ifade maal, kus nii tihti on weerenud waenuwanter ja kostnud sõjahüüded ning surijate waluohted, on walitsemas tõfine rahu. Kümned tuhanded kodukaitsjad on walmsis kui ustatwad rahuwalkwuriid hoidma seda rahu. Mida tugevam ja kindlam nende jõud, seda kindlam ja püstitam on meie rahupõlwe.

Wäline rahu ja julgeolek on krooniks meie wendade eneseohwerdusele.

Rahumõtteid rahupühadel eneses kandes ja elustades mõtleme ja tuletame meele, et rahu ei tule ifenebest ega wõideta iga hinna eest. Tõffise rahu eel peab käima tõe, õiguse ja armastuse wõit. Jõululaps oletis wõinud otffida ja leida rahu oma kodulinna waitfuses õilmeterikka looduse rüpes sinatwa lõunamaa taewa all, nagu tuhanded ja miljonid enne ja pärast teda, kes kui olude orjad on elanud päifese all. Kuid seal ei leidnud ta rahu. Ta leidis rahu wõitluste ja tormide järel. Ainult nõnda tuleb tõfine rahu. Nõnda tuleb ta maailma rahwastele, aga ka igale üffikule inimesele.

Kui jälle helifewad jõulufellad ja särawad tuhanded küünlad haljail puudel, siis tahaffime, et tungiks meie hinge jõuluwana rahulaulu muiffsed helid, et nad kostaffid meie kodubesse üle eestlaste maa ja tooksid igatfetud rahu tormide järel.

EESTI MUISTSED JÕULUD*).

Härga orjalta küsikse:
„Palju päevapilda pühije,
Kunas need jõulud jõuavad,
Et saaks sarved seisatada,
Ikkeotsad hingatagi?“

Jõulud öeldakse härgadega tulevat, aga valgete hobustega minevat — nii visad on nad tulema ja nii kärmed kaduma. Kas me saame endile enam kujutellagi orjarahva pühade igatsust, mil võib hetkeks unustada kõik kibedused, hetkeks rõõmule anda vaba voli? Vist mitte! Mida kaugemale ajaratas veereb, seda võõramaks jäävad meile meie esiisad oma kurbuse ja rõõmuga. Võime küll rekonstrueerida pühade välise kombestiku, kuid jõulude „hing“ on vist meile ikkagi juba jäänud võõraks.

Jõulupühade ettevalmistused ja askeldused hakkavad juba varakult. „Toomas helistab jõulud sisse.“ Toomapäeval tehakse õlu ja koristatakse toad — „aetakse must-Toomas välja.“ Kolm päeva enne jõulu peavad naised mõistatama, siis saab tähnilisi tallekesi ja kirvaid vasikaid, koguni lusikad ei kao siis kuhugi. Jõulu laupäeval tehakse veel viimased ettevalmistused, keedetakse vorstid jne., ja nii ongi viimaks jõudnud õnnis öhtuke. — Kui

päike on juba loojunud, siis korjatakse kõik tööriistad, mis kuidagi on välja laokile jäänud, ja pannakse ulualla. Sellelegi kombele on rahva fantaasia annud oma tähenduse — nad nutavad muidu kogu pühade aja. Või veel hullumat — vanasarvik töötab nendega keskööni, sest isegi talle on tunniks antud vabadus. Kurja vältimiseks peetakse veel teisigi, järgnevaid kombeid. Oueväravad pannakse kinni ja tehakse igatühele viisnurk ja 3 risti, põlluaias mulkudele pannakse ette ristpuud, siis leiab Jeesus teed sissetulemiseks. Ka nõudele ja sõiduriistadele tehakse söega ristid. Suur kirves viiakse loomade lauta ja lüüakse seinas — see peab neil siis olema küünla eest. Samuti maetakse iga ukse alla sõnnikusse kirves. Lauda läveni tehakse õlgedest tee, et Maarjal oleks pehme minna lauta. Et vanapagan vett kaevus ära ei solgiks, visatakse kaevu soola. Ahju luuad ja leivalabidad maetakse või viiakse parsile, muidu kurjad vaimud ja nõiad sõidavad nendega soole peole.

Kui juba on läinud õige pimedaks, peab peremees aknad kas luukide või muude laudadega kinni panema, liiategi siis, kui aknad on põllu poole, sest siis kõrvetab öine tulevalgus läbi akna maa ära, ja tuleva-aastane viljalootus sealt on otsas. Ja mis siis muud — ka vana-

*) Materjal Eesti Rahvaluule Arhiivist.

pagan käib muidu akna alla tulevalgele tantsima. Aidast tuuakse siis helevalge lõuend ja kaetakse sellega mustakssuitsunud lagi üle. Seinad kaetakse valgete männipeergudega või ka samasuguse valge riidega. Tuuakse noored männikesed ning pannakse igasse nurka üks püsti. Pilliroogudest meisterdatakse „jõulu-kroon“ ning pannakse lakke rippuma. (Olgu tähendatud, et jõulupuu on hoopis uus nähe.) Ja kui veel laest rippuva kolmeharulise küünlajala peale omatehtud peenikesed rasvaküünlad on põlema pandud, siis võib püha alata.

On kõik korras, siis loetakse lauluraamatust mõned salmid ja hakatakse süüa. Laual on auravad maugud ja kapsaleem seapeaga. Vorstid peavad olema tingimata, kui tahetakse, et sead edasi läheksid ega õnduks. Kännimehele saab sea nina, siis ta suvel künnab hästi, silm aga saab kassile, ja kes tapuajal sea pea ajas karvust puhtaks, sellele antakse sea kõrv. Lahkaja saab kõige jämedama mauguotsa. Leib peab olema laual ikka 3 seltsi — hapu, magushapu ja saialeib. Söök seisab kogu öö laual, et siis Jeesus, kui ta on liikumas, saaks võtta. Iga natukese aja järele süüakse, nii siis öö jooksul 9—12 korda. Teisal sööb sigur 7 korda, karjane 8 korda, künnimees 10 korda — ainult siis jaksab igaüks panna vastu oma suvisele orjusele. Kõik, mis majas toiduseks on muretseda võimalik, peab olema igaühel oma käega võtta. Ega siis muidu enne jõulu ei igatseta:

„Jõuaks, jõuaks jõulud tulla,
Siis saaks saialeiba süüa,
Oma käega ossi võtta.“

Laual peab olema ka suur jämedast nisu-jahust leib, millele sõrmega on muljutud nina ja silmad. Selja peal on viis jutti väikeste nukakestega, mis peab tähendama harjaseid. Seda kutsutakse „jõulorikaks“. Esimese püha hommikul jagatakse pool loomadele, pool pannakse aita ja hoitakse karjalaskmiseni, siis jagatakse seegi loomadele. — Söögilaual ei puudu millalgi kirju kadakane õllekann kahekordse põhjaga, mille vahel krõbisevad tinahaavlid või väikesed kivid. Õlu, nagu mainisin, tehakse juba toomapäeval. Tegema hakatakse ikka poolest ööst, sest kui keegi näeb õlle esimese vee viimist, siis õlu ei lähe käima. Naabrile viiakse ka ikka „õlle laotist“ (mõned toobid õlut värskelt). Poisile, kes viib, annavad neid sukapaelad, perreema süüa, taat tänab ja annab kaasa kanika leiba.

Õhtusöögi ajal läheb sulane välja, toob õlevihu tupp ja ütleb:

„Tere õhtut! Rõõmsaid jõule! Kas tahate vastu võtta?“

Peremees või perenaine vastab:

„Tere jumalime! Miks ei taha! Lunastaja hingas ka õlgedel.“

„Kui kauaks?“

„Neljaks ööks ja kolmeks päevaks.“
Seda kahekõnet korratakse kolm korda, siis laotatakse õled põrandale.

Pärast sööki läheb siis kogu pere põhule.

Pereisa võtab pihutäie õlgi, viskab tüvepidi vastu lage ja ütleb: „Kas siis vili kasvab tuleval aastal ka?“ Kui hästi palju õlgi rippuma jääb, tuleb rikas suvi, kui kõik maha tulevad, tuleb nälgi.

Igatahes ollakse kogu öö üleval, kingad jalgas ja vöö vööl, sest karjased Betlemmas olid sel ööl ka riides olnud. Kes on paljaste jalgadega, see teab küll, et ta need suvel sagedasti vastu kive veristab. — Tule eest hoolitseb peremees ise. On üks päev ka, millal sulased ja lapsed peerukiskumisest on vabad.

Nii kaob öö piiblit lugedes ja vahete-vahel vähemaid vallatusi tehes. — Kui kukk poolt ööd kireb, siis vesi muutub kaevus meeks või magusaks viinaks, kuid ainult paariks minutiks, nii et ikkagi keegi ei juhtu sel ajal jaole.

Ka kõiksugused ennustused ja ilmutused leiavad aset jõulu laupäeva ööl. Juba õhtusöögi ajal läheb üks inimene salaja välja, ajab taosed tagasipidi kaela ja vaatab läbi akna sisse; kel siis surnu nägu on ees, see sureb varsti. Samuti pühitakse tuba ja viiakse pühkmed põhjapoole toa otsa, ise seistakse peale ja kuulatakse. Koera haukumine, piitsa laksumine ja kella kõlin ennustavad pulmi, laudade kolin ja saagimine — surma, kassi näugumine — joote ja kaevulingu kääksumine — tulekahju. Kui tuul viib puru maa poole, saab vilja-aasta, kui mere poole, siis tuleb ikaldus. Kõige hullem komme aga tuleb täita sel, kes tahab hoopis jalgsi rikkaks saada. Süsimust kass pannakse kotti ja köidetakse 99 sõlme ette. Sellega minnakse siis kiriku ukse ette, koputatakse uksele ja öeldakse: „Kes tahab jänest osta?“ Siis tuleb tont kirikust välja ja küsib: „Mis jänes maksab?“ Selle peale peab ütleva, et üks rubla. Kui raha on saadud kätte, siis muudkui jookse ruttu kaugele, et ei kuuleks, kuidas tont röörib, kui kass teda murrab. Kui kuuled röökimist, siis jääd kurdiksi. Kui ei kuule, siis võid saadud raha eest osta, mis tahad, aga ikka vähem kui rubla eest, siis tuleb raha igakord tasku tagasi. Küllap nüüd kiriku juures ikka kassiga käidi, aga kas niisugust raha ka saadi, see on juba enam kui kahtlane. — Kes tahab, et ta saksa viha alla ei lange või kohtus saaks õiguse, see peab sel ööl käima üheksa pere lammaste laudas ja igas laudas ühel lambal händrootsu ja lõuaparade juurest pügama. Neist villust tehakse kindad ja pannakse siis kätte, kui kohtusse või saksa jutule tuleb minna.

Esimese püha hommikul läheb meesterahvas enne lauta, sest Jeesus oli ka meesterahvas. Pool „jõuluorikat“ lõigatakse tükkideks, segatakse kaertega seegi ja antakse kõigile loomile sellest oma osa. Tihti valatakse veel viina ja

õlutki sekka. Iga looma teretatakse seejuures üksikult: „Tere, Punik, tere, Päits!“ Juua loomile tavalisti ei anta, muidu suvel kiinisklevad, või kui joodetakse, siis mitte ruhest, vaid anumast, sest Kristus magas sel ööl ruhes. Seakarjus annab sigadele heinu ja laulab:

„Seakesed, silmakesed,
Ärge minge võõra vilja!
Võõras tuleb võllas seljas,
Lööb sea silma peale,
Kurapoolse kulmu peale.“

Siis siga ei lähe suvel vilja. Teisal visatakse jälle seale tuhka silmi vahele, siis ei tüki ta suvel rukkisse. Kui tahetakse, et kanad ühte pessa muneksid, siis antakse neile söök õlesidemest tehtud ringi.

Kui kari talitatakse, siis toob peremees ämbritäie vett, paneb preesi sisse ja peseb selle veega silmi; pärast teda muu pere — siis elatakse tuleval aastal rahu. Hommikusöögiks on jällegi kõige paremat pandud lauale. Kui või laualt puudub, siis ei ole seda ka suvel.

Esimesel pühal ei tohi naine minna teise tallu. Kui ta seda teeb, siis visatakse talle vanad viisud või rangipalimed kaela. Seevastu aga mehed käivadki külapidi nagu lihavõtteil. Tüdrukud annavad neile siis pähkleid, sukapaelu, kindaid, tubakakotte jne. Tuppatulija ütleb: „Tere, jõulud! Meie jõulud saatsid teie jõuludele palju tervisi, noortele ja vanadele, kukkedele ja kanadele, moor moorile, vaar vaarile, igatüks oma paarile.“

Kolga rannas ehivad käijad endid mardisantide sarnaseks ja siis neid nimetatakse „T a b a n i a j a j a d“. Tihti moonutatakse endid „j õ u l u h a n e d e k s“ — kasukad pööratakse ümber, käed-jalad pannakse käistest sisse, sõnnikukonks nokaks ja kaelaks, ja nii käiakse talust teise. Peab siis andma andeid, muidu lööb nokaga.

Kirikust koju tulekul on ka oma kunstid ja koogud. Kui kirikuteel üks peremees teise endast laseb hobusega mööda ajada, siis on ta hobuste tööjõud võetud. Koju jõudnud, liigutab ta atru ja äkkeid, mis peab tähendama töö kordaminekut eeloleval suvel. Kirikuriided pannakse aia peale, siis saab palju õunu.

Esimene püha möödub veel vaikselt, kuid teisel pühal algab lust ja lõbu. Vanad lähevad külla, noored kogunevad kuhugi tallu, ja seal siis mängitakse ja pillerkaaritatakse. Igatüks keerutab endale kahest ölekeermest „p a s s i“, ja siis hakatakse mööda tuba üksteist taga ajama. Kes teise ligi saab, see küsib: „Kuhu lähed?“ — „Riiga.“ — „Kas passi on?“ Kui küsitav ütleb, et on, siis pääseb, kui ei ole, siis saab siraka vastu selga. Peab olema nobe eest põgenema. — Kolm õlesidet võetakse ja keeratakse keerdu, iga side kahekordseks. Siis seotakse ladvad kokku, pannakse põrandale püsti

seisma, ja see on siis „kingsepp“. Mängu juure on tarvis kaht meest: üks seisab kingsepa juures, teine võtab süllase kepi, läheb ka sinna ja ütleb: „Tere, tere, mees!“ Teine vastab: „Tere, tere!“ — „Kas kingsepp kodus?“ — „Kodus jah!“ — „Mis ta teeb?“ „Isandale ja emandale kingi.“ — „Kas mulle ka teeb?“ — „Ei tee.“ — Küllap torkan silma peast ära.“ — „Torka, kui oskad. Küllap kulum varjab.“ Nüüd panevad nad seljad vastastikku, võtavad puu jalge vahelt läbi, üks võtab puu ühest otsast, teine teisest otsast, nii et paar jalga puu otsa kahe pihu vahelt läbi ulatub. Esimene katsub puuga „kingseppa“ maha lükata, teine jälle juhib kepi otsa kõrvale. Nüüd kas „kingsepp kaotab silma“ või mehed enne väsivad. — On terve hulk mänge, õieti akrobaatlikke trikke, mis tehakse partele kinnitatud nõridel. Mainitagu, neist siin „t e d r e l a s k m i s t“. Laest ripub kaks köit, mille otste külge on kinnitatud puu. Keegi istub nüüd pikuti puule, kusjuures isegi jalad tuleb asetada sellele, üks jalg teise suurel varbal. Puu ühele otsale on pandud läki-läki rippuma. See tuleb nüüd kepikesega sealt maha torgata, ise tasakaalu kaotamata. Loomulikult nõuab see äärmist osavust ja tasakaalu. Teisi niisuguseid kõismänge oleks nimetada „kiisapüüdmine“ ja „meelakkumine“.

Õrnem sugu ja osa poisse seni mängivad laulumänge. Jõuluajal eriti armastatud olid „Leigari mäng“, „Siimu sulase mäng“, „Nukumäng“, „Väravamäng“, „Sõelamäng“ j. t. Kõiki on siin võimatu seletada, seepärast esitagem siin ainult „Siimu sulase mängu“. Suurem osa mängijaid istub pingil. Kaks või kolm tulevad nende juure ja laulavad:

Siit tuleb, siit tuleb
Suure Siimu sulane,
Auline isand
Teiste kõigi seast.

Pingilolijad vastu:

Mis tahab, mis tahab
Suure Siimu sulane? jne.

Tulijad:

Neidu tahab, neidu tahab
Suure Siimu sulane jne.

Pingilolijad:

Ei saa, ei saa,
Suure Siimu sulane jne.

Siis nad lähevad põrandale tagasi ja laulavad:

Oh sina häbemata proua!
Nii palju sinul oli
Ja nii pisut sa mulle andsid.
Nii kurvalt, nii kurvalt,
Suure Siimu sulane jne.

Nüüd tulevad nad istujate juure tagasi ja laulavad sama laulu otsast peale, kuni istujad

„jah saab“ laulavad. Siis saavad nad ühe endile juure, lähevad põrandale tagasi ja laulavad:

Oh sina auline proua!
Nii pisut sinul oli
Ja nii palju sa mulle andsid.
Nii rõõmsast, nii rõõmsast,
Suure Siimu sulane jne.

Nõnda kestab mäng edasi, kuni kõik on põrandal.

Nii lõpeb ka teine püha. Kolmandal pühal minnakse kuhugi pühi ära saatma, siis ei ole järgmised pühad nii igavad oodata. Ja nii nad

lähevad, need jõulud. Veel uus-aasta, veel kolmekuningapäev, ja siis algab jällegi pikk pühade vahe.

Need olid jõulud, nagu neid peeti veel läinud sajangul. Ometigi jõulude algjuured ulatuvad ürgmuistsesse päikese kultusesse. Nüüd hakkab surev päike jälle elama, pimeduse võimus jälle vähenema. Sellest see suur rõõmpüha. Püha jäi, kuid võttis endale aegade jooksul uue tähenduse — ta sai uue valguse sünnipäevaks, mis lõi leegitsema Kaananis ja siit valgus üle maailma.

Herbert Tampere.

MAAILMA RAHVASTE RAHUPÜÜDED.

«Kaitse Kodu!le» kirjutanud professor A. Piip.

Kõikide aegade ja rahvaste mõttetarkuse ja usu järele on maailmas alaline võitlus hea ja kurja ning armastuse ja viha vahel.

Samuti näeme kogu ajaloo kestes ülistust sõjale ning püüdeid maksma panna igavest rahu. Vana Israel kuulutab hävitavat vaenu uskmatuile, kuid nõuab rahu oma suguharude keskel. Muistne Greeka peab loomulikuks kestva sõjasuhte barbaaridega, kuid Amphiktiooni liidu kaudu püüab kindlustada sõprust Hellase linnriikide vahel. Uus teadus toob meile rahu evangeeliumi juba õnnistegija sündimise kuulutusel („rahu maa peal“). Kuid Inimese poeg ise kõneleb, et ta pole tulnud tooma rahu, vaid mõõka. Ja vaatamata sellele, et esimeste kristlaste tervituseks saab soov „rahu olgu teiega“, kestab ka ristiusulises maailmas sõjaline heitlus.

Keskajal muutub seisukord isegi seevõrra väljakannatamatuks, et sõda saab rahvusvaheliseks normaalseks, alaliseks nähteks, ning et kirik on sunnitud omalt poolt sisse seadma „Jumala vaherahu“, keelates vürstidele sõdimise kolme päeva jooksul nädalas. Alles pärast kolmekümneaastast sõda pääseb võidule vaade, et rahvaste elus loomulikuks tuleb pidada rahulist liiklemist, sõna on vaid möödapääsmatu, kuid kahetsetav erand.

Ühes sarnase inimkonna arenemisega rahu suunas näeme juba varajasi katseid sõja võimalikuks kõrvaldamiseks ja tülide lahendamiseks relvadeta, rahvaste suhete kindlama organisatsiooni kaudu. Juba Pierre Dubois kõneles 1306. a. vajadusest ristiusulistel vürstidel luua eriline rahvusvaheline kohus nende vahel, kuna ülemaks kohtunikuks jääks paavst. Umbes sama kõneleb ka suur luuletaja Dante. XV sajangul kordab seda mõtet Boheemia kuningas Georg Podiebrad oma läkituses Euroopa valit-

sejatele. Prantsuse kuningas Henri IV (1593—1610) ühes oma targa ministri Sully'ga toonitab samuti Euroopa alalise rahu kindlustamise vajadust vürstide kokkuleppe abil.

Eriti rikkaks lähevad kestva rahu püüded XVIII sajangul, kus tema saavutamiseks avaldavad kavasid nii William Penn Ameerikas kui ka Abbé de St. Pierre, Jeremy Bentham ja eriti suur filosoof Emmanuel Kant Euroopas. Kaks viimast ei kõnelnud üksi rahu korraldamisest, vaid ka relvade mahapanemisest.

Suured sõjad peale Prantsuse revolutsiooni väsitasiid Euroopa valitsejad ja rahvad seevõrra ära, et nagu loomusunnil tuli Napoleoni sõdade vastu reaktsioon suurendatud rahutungi näol. Euroopa suurriikide valitsejad sõlmisid 1815. a. Aleksander I ettepanekul, kuid meie maalt pärit oleva baroness Krüdener'i mõjul, erilise Püha Liidu rahu ja korra kindlustuseks, mis liit aga varsti purunes, sest et ta poliitilise alahoidluse teenistusse astus. Samal ajal tekkisid nii Ameerikas kui ka Inglismaal eriseltsid, kes oma ülesandeks seadsid võitluse kestva rahu eest ning endale vastavalt võtsid nimeks „Rahu Seltsid“, omavahel löid liidu ja siis oma esindajad perioodiliselt kokku kutsusid erilisteks „rahukongressideks“.

See „rahuliikumine“ asus varsti sõja täielise eitamise põhimõttele, mis pärast neid seltse ei lubatud mail, kus oli võimul sõjaline režiim. Ta sai aga endale suure toetaja rahvusvahelises tööliste-liikumises, ühes selle poolt ülesseatud uute põhimõtetega, et tõsine võitlus ei ole mitte kahe rippumatu rahva ja riigi vahel, vaid et tõsine sõda on riikide piiridest läbiulatuvate klasside vahel. Senisele nimetusele „patsifism“ tuli juure uus mõiste — internatsionalism ja kosmopolitism, mis kõik kolm rahuliikumise nagu oma erasjaks mõtlesid teha. Ei või ka

vaikida usulistest liikumistest, kes evangeeliumi sõnu „kes mõõga võtavad, need saavad mõõga läbi hukka“ ja käsku „sa ei pea tapma“ juhtnööriks võttes igasuguse sõjalise tegevuse vastu olid. Mõned nendest, nagu Vene suur kirjanik Tolstoj, õpetasid veel, et üldse ei tohtivat kurjale kurjaga vastu astuda, vaid vägivalla peale tulevat vastata armastusega, mis õpetus tegelikus elus ei kannatanud välja tuleproovi ning Vene lagunemisel isegi teatud osa mängis.

Ühel ajal näeme, et rahulised sidemed riikide vahel aina suurenevad ning riigid ka ise katsuvad teostada rahu kindlustamist, eriti vahekohtute süsteemi kaudu.

Piirikiviks sel alal on n. n. Esimene Haagi rahukonverents 1899. a., mille Vene keiser Nikolai II prof. F. Martens'i nõuandel kokku kutsus. Selle ülesandeks oli leida abinõusid sõdade ärahoidmiseks. Tegelikult ei suutnud kokkutulnud riigimehed palju oma otsekohese ülesande taotlemiseks ära teha, kuid ühel meelel väljendati soovi kestva rahu alahoidmiseks, mille hõlbustamiseks muuseas ellu kutsuti alaline Rahvusvaheline Vahekohtus, mis tunnistas kõige paremaks abinõuks riikide tülide lahendamisel.

Teine Haagi rahukonverents 1907. a. jätkas ja arendas esimese töid. Kuid relvastuse piiramise asjus ei suutnud ka see konverents palju ära teha, sest et juba tol ajal avalikuks tuli mõnede riikide, eriti Saksa keisririigi, tahete puudus oma relvade arenemisele ja vabadusele piiri panna.

Ning vaatamata nii riikide püüetele kui ka rahupooldajate eraseltside ja tööliste liikumise ootustele puhkes 1914. a. lahti maailmasõda.

Sõja alguses oli üldine vaimustus nii suur, et rahupooldamine oli maailmast nagu pühitud, kuni 1915. a. mitmes ringkonnas, kes eriti Vene ja Saksa keisririikide survepoliitikaga rahul ei olnud, rahusoovalt uuesti jõudu sai, esiotsa kartlikult, pärastpoole ikka laiemalt ja julgemalt.

Suur maailmasõda, mis nõudis umb. 11 miljonit inimohvrit ja 70 miljardit dollarit kulusid (s. o. enam kui Itaalia ja Prantsuse rahvuslik varandus kokku), tegi ka viimasele sõja jõe pooldajale selgeks, et senine maailmakorraldus on puudulik ja et rahu on sarnane rahvaste arenemise eeldus, millest vaikides ei või mööduda.

Meie näeme, et mitmes riigis ühel ja samal ajal tekib liitumine rahu korraldamiseks. Leitakse vajalikeks ellu kutsuda erilise Rahvasteliit, millele, nagu teame, Versailles'i lepingus ka alus rajati ja mille ülesandeks seati koostöö edendamine rahvaste vahel ja neile rahu ning julgeoleku kindlustamine.

Sellest ajast peale on rahuliikumine mitte enam üksikute kirjanikkude, õpetlaste või fa-

naatikute asi, vaid rahvaste igapäevne poliitika. Juba Rahvasteliidu põhikirja art. 11 toonitab, et „iga sõda või sõja hädaoht on kogu liidu asi ja liit peab tarvitusele võtma kohaseid abinõusid rahvaste rahu kaitsmiseks.“ Ja meie näeme, et algusest peale on rahu kindlustamise ja sõdade põhjuste kõrvaldamise Rahvasteliit seadnud oma tegevuse nurgakiviks. Selgus aga, et märksa kergem on rahust kõnelda kui seda kindlustada.

Üheks suuremaks hädaohuks rahule on mõne riigi liig suur relvastuse koorem. Seepärast algas Rahvasteliit tööle relvastuse vähendamiseks. Selgus aga, et relvastuse vähendamise eelduseks on riigi julgeoleku samal ajal kindlustamine mõnel muul teel, nagu seda on tülide sunduslik vahekohtu teel lahendamine. 1924. a. võttis Rahvasteliit vastu erilise protokoll, kus katsub tasakaalustada julgeolekut ja relvastuse vähendamist, missugune protokoll aga liidu üksikute liikmete-parlamentide heakskiitmist ei leidnud ja jäi jõusse astumata.

1925. a. Lääne-Euroopa riigid sõlmisid omavahel n. n. Locarno lepingud, mis rahu nende vahel tugevasti kindlustavad. Samasugust lepingu süsteemi Ida-Euroopa riikide vahel sõlmida ei läinud aga 1926. a. korda n. n. garantii-lepingute näol peamiselt seepärast, et Nõukogude-Vene sundusliku vahekohtu põhimõtet ei tunnusta, milleta rahukindlustamise lepingutel reaalsest alust ei ole.

Suure sammu tegi rahuliikumine 1928. a., kus 27. augustil alla kirjutati Pariisis eriline rahupakt, n. n. Kelloggi või Kellogg-Briand'i pakt, Ameerika ja Prantsuse välisministrite nimede järele, kes selle lepingu saavutamiseks kõige rohkem kaasa aitasid. See leping pandi 9. veebr. 1929. a. kokkuleppe järele kohe maksma — veel enne selle jõusseastumist. Lääne-Euroopa riikide vahel — Eesti, Läti, Poola, Rumeenia ja Vene vahel n. n. Litvinovi lepingu nime all.

Tõega on öeldud, et Kelloggi pakt tähendab suurt sammu rahuliikumises. Sest siin esimest korda kõik kultuurriigid deklareerivad „pühalikult oma vastavate rahvaste nimel, et nad mõistavad hukka sõja tarvituselevõtu rahvusvaheliste tüliküsimuste lahendamiseks ja keelduvad sellest kui rahvusliku poliitika vahendist endi vastastikustes suhetes“ (art. 1). Ja art. 2 kinnitab seda põhimõtet, kuna „kõrged lepinguosalisel tunnistavad, et kõigi nende vahel tekkida võivate ükskõik millise iseloomuga või päritoluga, tüliküsimuste või konfliktide korraldamist või lahendamist ei pea kunagi püüdma saavutada muude kui rahulikkude abinõudega.“

Nii on siis kestva rahu saavutamise liikumine, mida kuulus Moltke omal ajal nimetas „unistuseks, ja veel mitte ilusaks unistuseks“, üksikute inimeste paleusest välja arenenud

Saladuslik jõulumees

See lugu juhtus siis, kui polnud rahu maa peal olemaski ja Jumalal polnud ka inimestest heameel põrmugi, sest nad tulid piiritagant relvadega meile kallale ja tahtsid hävitada äsja loodud vabariigi.

Agas jõulupühi tuli pühitseda ikkagi, ehkki kahurite mürinat võis kuulda Kaistoranna külani, kus ma tookord viibisin oma õemehe, leitnant Kedrese, majas. Kedres ise oli vabadussõja algusest peale võitlusväljal ja seepärast ma Kaistoranda just sõitsingi, et olla seltsiks õele ja ta pisikesele pojale pühade ajal.

Õde ja väike Volli tervitasid mind rõõmuga. Üksinda poleks nad osanud kujutella, kuidas võtta vastu pühad. Idast on näha tulekahjude loitu ja tuul toob sageli kohutavat kõminat, inimesed ei julge lahtigi riietuda magama heites, ei niisuguses olukorras pole enne pühitsatud maailmalunastaja hällipäeva. Mu õel olnud kavatsus kord juba jätta maja ja põgeneda pojaga Tallinna. Kui mehest ei saabu teateid, siis tulebki seda teha, sest sõjaliin kuulukse lähenevat iga uue päevaga.

riikide tänapäeva poliitikaks. Sõda on kuulutatud rahvusvaheliseks kuritegevuseks, rahu — rahvusvaheliseks seaduseks.

On põhjust inimsool rõõmustada.

Kuid end pettepillidest võrgutada ei ole lubatud ei üksikule inimesele ega, seda vähem, rahvale. Rahuliikumine, rahukindlustus on meie rahvuspoliitika. Kuid meie tahtest üksi on vähe, et rahu tunnistada igaveseks ja sõda maailmast kadunuks. Sõda on küll tunnustatud kuriteoks, umbes samuti kui inimese tapmine on kuritegu kriminaal-seadustiku normide järel. Viimase keelu peale vaatamata tuleb tapmisi siiski ette; ei aita isegi see, et tapmise pärast kohus raske karistuse peale paneb, kuni surmanuhtluse, ning oma karistusastutuste kaudu riik seda otsust ka täide saadab. Rahvas- te vahel ei ole sõja keelule aga muud „nuhtlust“

„Jätame praegu kõik need muremõtted ja sõjajutud,“ ütlesin ma õde lohutades, „küllap kõik läheb hästi. Ma ei usu, et vaenlane jõuab Kaistorannani, ta edasitungis on märgata peatust. Läheme talviste pühadele rõõmsasti vastu. Teil pole jõulukuuskegi? Ei see asi nii lähe. Volli, kas tahad jõulupuud?“

Poisi silmad löid särama.

„Tahan küll, aga ema ütles, et tänavu ei tule jõuluvana ega ole ka vaja ehtida jõulupuud.“

Ma seletasin lapsele, et selleks just peabki ehtima jõulupuud ja süütama küünlad, et jõuluvana näeks tulla. Jõuluvana ju eeskätt sinna majja sisse astub, kus näeb palju valgust ja kuuleb laste lauluhäält.

Varsti läksingi metsa ja tõin ilusa kuuse. Volli võttis mind vastu lauluga.

„Ema, otsi ruttu jõulupuueteid!“ hüüdis ta. „Kui tuleb õhtu ja tähed siravad, siis süütame küünlad ja laulame jõululaule.“

Edasi seletas väike mees mulle:

„Läinud aastal käis meil tore jõuluvana. Oleks

ette nähtud kui see, et „riik, kes peaks nüüdsest peale püüdma arendada oma rahvuslikke huve sõja abil, peab kaotama käesoleva lepinguga antud soodustused“, missugune norm on vaevalt tugevam kui siseseaduse keeld tapmist toime panna karistuse ähvardusega.

Sellest kõigest järgneb, et rahuliikumine on viimasel ajal küll suuri edusamme teinud, kuid sõjahädaoht ei ole maailmast kaugelgi kadunud. Ja seepärast ka meil, keda keegi ei saa süüdistada rahurikkumise soovides, on võimatu oma kaitsekorraldust jätta hooletusse, vaid meie riigi esimeseks ülesandeks jääb oma rahva välisjulguse eest hoolt kanda, esimeses joones diplomaatlikul teel ning siis oma jõu korraldamisel nii kaitseväge kui kaitseleidu näol. „Kaitse iseennast, siis kaitseb sind ka Jumal“, maksab siin täiel määral.

sa näinud, onuke! Must mantel seljas ja pikk valge habe. Juuksed olid pikad ja härmatud, ninaots külmast punane nagu õun. Võttis kotist hõbeluige, puhus tuut... tuut... ja andis minule. Ema arvab, et see oli Väljaotsa isa, Volli ei usu: ta oli jõuluvana, kes tuleb kaugelt, kaugelt ja otsib häid lapsi. Mis sa ütled, onuke, kas täna tõesti ei ilmu jõuluvana?"

„Usun, Vollike, et ta ilmub.“

„Aga sõda on takistuseks ees?"

„Ei jõuluvana tunnusta ühtki takistust! Kus ta ei pääse edasi maad mööda, seal lendleb ta õhus, habe kohevil ja mantlihõlmad laiali nagu tiivad.“

Volli jooksis emale teatama rõõmusõnumit. „Ema-ke, kallis emake! Onu ütleb, et jõuluvana tuleb ikkagi. Ei sõda tähenda temale midagi: jõuluvana lendab nii mis habe kohiseb!“

„Eks siis ootame teda,“ ütles ema. Me olime kõik ülevas tujus ja kuusk muutus varsti säravaks püramiidiks.

Õhtu saabudes hakkas õues koer haukuma. Keegi sõitis maja ette. Minut hiljem astus leitnant Kedres tuppa ja kaisutas tervitades oma naist ja last.

„Ma võin teie pühaderõõmu jagada vaid vähe aega,“ rääkis Kedres. „Meil oli ülemjuhataja staabis tähtis nõupidamine, plaanid ja korraldused on mul siin mapis. Me alustame neil päevil pealetungi ja loodame, et teil siin ei tule üle elada sõjakärinat, aga nüüd jätame selle jutu — Volli; kas sul jõulupuu on?“

„Jah, isake, onu tõi, tule, ma näitan! Ta on nii kõrge, ma ei ulata käega näitamagi: latv ulatub kohe laeni!“

Leitnant oli kirjamapi visanud lauale ja astus nüüd elutuppa, kus käis ümber jõulukuuse, poeg süles. Ega nüüd olnud enam aega ühtigi, süütasime küünlad.

Kui võitlusväljal viibinud sõjamees satub hetkeks omaste hulka sooja tuppa ja helkajasse jõulualgusse, siis on see rõõm, mida ei oska kirjeldada. Siis nagu ununeb kõik, mis muidu nukrustab meelt ja hämardab hinge. Tuhanded mehed lumistel lagendikel ja külmas jooksukraavis elustuvad mälestusteski, mis saabuvad jõuluõhtul elavpiltidena kallist kodust ja kodurahvast.

Koera haukumine äratas mu tähelepanu. Kas ei lähene keegi majale?

„Pole midagi näha,“ teatas teenija-tüdruk, kes tuli õuest. „Hobuse viisin talli, mõtlesin, et ega härra niipea ikkagi ära sõida.“ Aga siiski ilmus keegi. Eeskojas põrutati jalgadelt lund, varsti koputati.

„See on jõuluvana!“ hõiskas Volli: „Onu ütles, et jõulumees ei jää tulemata, ma avan ukse?“

„Ega tea, ehk ongi jõuluvana, ava pealegi uks,“ ütles ema.

Oligi jõuluvana. Astus pikkamisi tuppa, must mantel ulatus põrandani, habe vööni. „Kas siin majas on häid lapsi?“ küsiteles moonutatud hääli. „Haa, väike poisu, kas oled õppinud lugema, kas oskad jõululaule?“

Volli taandus argelt ema lähedale. Millegi pärast ei julgenud ta tänavu vastu minna jõuluvanale.

„Volli, mis sa pelgad? Mine löö jõuluvanale patsi!“ käskis isa. Nüüd Volli läks. Pikast mantlivarrukast tuli nähtavale käsi, mis minu arvates kuidagi ei sarn-

lenud Väljaotsa isa vanale käele. See pidi kindlasti olema mõni noorem jõulumees. Võttis ta kotist maiustisi ja ilusa mõõgakese, mille sidus Vollile vöole. Nüüd sai poiss juba julgemaks. Volli rõõmutuju suurenes, kui jõulumees tõi nähtavale toreda hobuse ja vedas vurinal ratastel ümber jõulukuuse. Poiss sibas järele ja kilkas rõõmust. Sõit arenes elutoast teistesse ruumidesse.

„Küll sel Väljaotsa vanal on ikka tahtmist: tuleb hullk maad külma ilmaga ära, et valmistada Vollile rõõmu,“ rääkis mu õde ja lisa, et sõjaajalgi leidub inimesi, kes ei unusta endisi aegu. Leitnant imestas, et Väljaotsa vanal üldse jätkub lusti rõõmustada teiste lapsi. „Poeg on tal kadunud juba aastapäevad. Räägitakse, et võitleb praegu meie vaenlaste ridades. Küll see poiss on vanamehele valupäevi valmistanud!“

Vanemate jutt katkes, kui Volli tuli mänguhobusega võrستades eestost.

„Kuhu jäi jõulumees?“ küsis ema.

„Jõuluvana läks minema.“

„Kuidas läks minema? Miks sa lasksid minna?“

„Volli ütles küll, et tule, läheme nüüd jõulupuu alla, ma laulan jõululaulu, jõuluvana aga muudkui hiilis uksest välja.“

„Mis ta ütles sulle? Kas lubas tulla tagasi?“

„Ei jõuluvana ütelnud midagi, pistis mapi hõlma alla ja kadus.“

Leitnant tõusis ehmunult ja jooksis teise tuppa, kus käras: „Kirjamapp on ära...! Mu majja tungis salakuulaja... Mu hobune! Andke mulle hobune! Või on ka see varastatud?..“

Oli õnneasi, et teenija taipas hobuse paigutada talli. Paari minutiga oli leitnant hüpanud sadulasse ja

Portfell kaenas saladuslik „jõulumees“ jooksis metsa.

kihutas väravast välja. Ta juhtis hobust metsa sihis, kuhu viisid harvad jäljed lumes.

Kuidas see vahejuhtum meid kõiki hirmutas! See oli sõjatõnõ tume käeviibe jõuluõhtu rahusse. Volli jäi teenijaga tuppa, me ootasime õega leitnandi tagasitulekut.

Ilm oli vaikne, lumi sätendas ja kõrgel hülgas miljoneid tähti. Männik kerkis nagu lumistunud müür, kõikjal vaikus, nagu polekski sõda. Nagu ei jookseks praegu üks mees, kirjamapp kramplikult kaenlas; nagu ei kihutaks ratsanik metsas, kummardudes lume raskusest paindunud okste all.

Äkki kuulsime kaugelt raksatavaid pauke. Mu õde oli ahastuses. „Nad tulistavad üksteist, kuidas see kõik küll lõpeb?“

Me ei võinud kauem oodata, vaid ruttasime jälgi mööda metsa. Ei tulnud käia kaua, sest varsti kuulsime hobuse puristamist, leitnant ratsutas tagasi.

„Poiss viskas mapi maha ja pistis plehku. Põgenes üle jõe, ma ei saanud hobusega järele minna, sest jää on nõrk. Vaadake, siin on ta mantel ja habegi, mis kadusid põgenemishoos. Need kuuluvad kindlasti Väljaotsa vanale. Poiss hiilis koju ja, teades, et isa käinud igal aastal meil jõulumehena, tuli ise vanamehe asemel, et omandada mu kirjamapp, milles olid tähtsad paberid. Näete nüüd, kuidas peab olema valvel. Minge teie koju, ma sõidan korra küllakaupmehe juurest läbi.“

Me küsisime, miks ta sõidab jõuluõhtul küllakaupmehe poole.

„Mu poeg ei või ju mängida nende esemetega, mis

see salakaval subjekt tõi,“ ütles leitnant kiiresti ära sõites.

Kodus oli kustutatud küünlad jõulukuusel, Volli seisis harkjalu ahju ees.

„Kus on su mänguasjad?“ küsis ema.

„Virutasin otsekohe ahju!“ vastas väike mees. „Volli ei taha neid, Leena ütles, et see polnudki kellegi jõuluvana, vaid äraandja kelm.“

„Siin ongi sulle uued asjad, Vollike!“ kõlas isa hääl äkki eestost. „Tule siia, vaata, palju ilusam mõök ja hobune, kas pole nii? Nüüd süüdake uuesti küünlad ja olge rõõmsad, mul on aga aeg minna.“

Leitnant lahkus ja viis endaga osa meie jõulurõõmust.

Me soovisime, et saabuks rahu, et leiaks aset maal ja linnas ligemisarmastus, mida kuulutas see mees, kelle sünnipäeva pühitsetakse jõulukuuse säras. Me soovisime kodumaale talviseid pühi õne- ja arenemistähe all.

Ja meie soovid läksid täide. Eesti on üle elanud rea rahupühi. Kedrese Volli on sirgunud juba suureks ja tugevaks noormeheks. Nägin teda enne pühi linnas.

„Kuidas on lugu jõuluvanadega?“ küsitlesin. „Kas nad külastavad veel teid?“

„Ei,“ vastas noormees, „ma ei usaldakski neid enam, tõmban kohe habeme eest maha!“

Noor Kodres kutsus mind ka tänavu Kaistorannale pühi pidama, isa ja ema laskvat mind tervitada ja oleksid väga rõõmsad, kui lähen.

Võimalik, et sõidangi.

Jõulumälestusi.

Lühi-lühike talvine päev

hõimardus juba.

Purupuhtaks oli küüritud tuba –
emakese see käte vaeu.

Lojuseilegi jõulutoitu
oli valmis; seadeldi kirikusõitu,
kuuski, kuuski lõhnas tuba...

Castepere siis paterdas rekke.

Dalev-hõimarel metsafeel
kuljused kajasid eel,
hõbu paismeldas märke
läbi sulgise lume.

Oisegu õnnistust männik tume
helbeid pillutas rekke.

Kirikumäelt liueldi alla.

Pühakoja kivise noole

aknailt laotuse poole

kellade kumin sai valla.

Tähtilt see tagasi kaikus –

miljonsilmine vaikus

nagu lähenes maale, igavik rullus alla...

REGINA JACAK.

„Üks lapsuke on sündinud“.
Anton Rauschi maal.

Igal kaitseliitlasele olgu oma „kodukaitse nurk“!

Rännates ringi pisikesel kodumaal, astudes talust tallu nagu ei leiagi meie suurt kaitseliitlaste peret. Tagasihoidlikkus on küll Eesti rahva voores, kuid liigne tagasihoidlikkus ei ole enam voores. Eriti maksab see kodukaitsjate kohta. Kaitseliitlane olla, see on nii auväärt ja lugupidamist vääriv, et seda tuleb eriliselt alla kriipsutada ja igapäevasest elust tunduvalt üles tõsta.

Selleks peab iga kaitseliitlane oma kodus looma „kodukaitse nurga“, selle piduliku ja

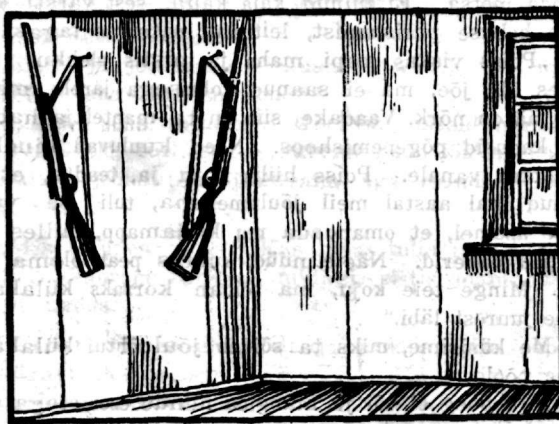
tõsise koha, kus tema teo oma tähtsamat ja kaunimat kodukaitsetööd, veedab oma puhkehetked.

Niisugused nurgad on oma kodus organiseerinud juba paljud kaitseliitlased, kuid seda peavad tegema kõik!

Viivitamata tööle ja uueks aastaks olgu igal kaitseliitlasele oma „kodukaitse nurk“! See töö ei ole raske, kuid tasub end tuhatkordselt.

Pilt 1.

Pilt 3.

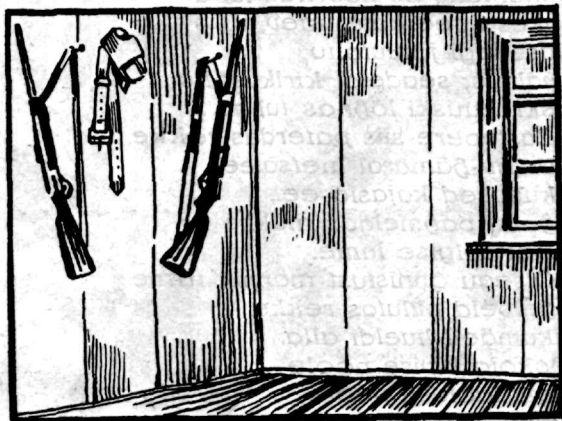
Niisugust nurka näeme tänapäeval veel paljudes talutubades.

Pilt 2.

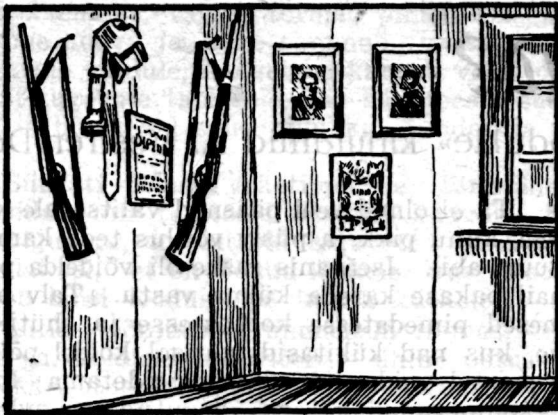
Hoolas perenaise käsi teeb nurga puhtaks ja lööb seina paberiga või riidega üle. Veel parem — kogu tuba tapeetida.

Siis lööb peremees-kaitseliitlane seina naela ja riputab sellele oma püssi. On peres rohkem kaitseliitlase või muid relvi, siis riputatakse need järgmiste naelte otsa. Siin leiavad ruumi ka „Noorte kotkaste“ väikekalibrilised püssid.

Pilt 4.

Püsside vahele lüüakse nael, millele riputatakse kaitseliitlase müts, võõrihm ja teised vähemad varustused.

Pilt 5.

Siis riputatakse seintele saadud diplomid (laskur-, võistluste jne.) ja tähtsamate riigi- ning kaitseliidu tegelaste pildid. Siin ei tohiks puududa riigivanema, kaitseliiduülema ja malevapealiku pildid, kaitseliidu elu ja tegevust kujutavad ülesvõtted jne.

Pilt 6.

„Kodukaitse nurk“ on kaitseliitlase vaimlise töö koht ja puhkepaigaks igapäevase töö ja askelduste vaheajal. Ta on nagu väike „klubi“, kus peab olema vähemalt oma laud ja tool.

Pilt 7.

Lauale asetatakse ühte ritta „Kaitse Kodu!“ numbrid, teise — „Maleva Teatajad“. Laual leiavad veel aset saadud auhinnad, ja on loomulikult ka kirjutusabinõud. Siin ei tohi puududa ka „Kaitseliitlase kaust“, kuhu koondatakse kõik kadukaitse alal ette-tulev kirjavahetus.

Pilt 8.

Iga kaitseliitlane on ka tubli patrioot. Temal ei puudu Eesti rahvuslipp, mille ta tõmbab lipuvardasse riiklikudel ja kaitseliidu püha- ja pidupäevadel.

Lipu hoiukohaks on „kodukaitse nurk“.

Käesoleva numbriga on kõigil „Kaitse Kodu!“ aastatellijail hinnata kaasandena kaasas

KAITSELIITLASE 1930. A. KALENDER-KÄSIRAAMAT.

Juhime ühtlasi lugejate tähelepanu sellele, et on aeg uuendada „Kaitse Kodu!“ tellimisi 1. jaanuarist 1930. Tellimisi võtavad peale talituse vastu kõik postiasutused ja kaitseliidu pealikud ning esinaised.

Kust tulid jõulud?

«Kaitse Kodu!» kirjutanud A. Vestrén-Doll.

Jõuluõhtul koguneme särava kuuse ümber. Vanad, üliivanad on jõulupühad. Eelajaloolisest hämarikust, määratust ajakaugusest kumavad esimesed jõulutuled. Imelikud kogud liiguvad virvendava valguse ümber, kehad kaetud loomanahkadega, kivikirved käes; võõrad kõlavad meie kõrvale uluvad lauluhääled. Silmad pöörduvad taeva poole otsiva pilguga. — „Mis otsite, mis ootate sealt, ürginimesed, keda kutsute hüüdvate huultega?“ — „Oma eluandjat, oma õnnetoojat — püha päikest — me palume, et ta halastaks ja aitaks, et ta säraks ja soojendaks: temata kustume ja kaome!“

Ammu, ammu enne seda, kui jõulud kujunesid ristiusu suurimaks pühaks Kristuse sünnipäevana, olid nad vanal hallil ajal mitme rahva juures suureks päikesepidu-päevaks, iseäranis põhjamaa rahvaste elus. Juba eelajaloolisest ajast saadik on sel pühal ühine jõulu nimetus Soome, Eesti ja Skandinaavia keeltes.

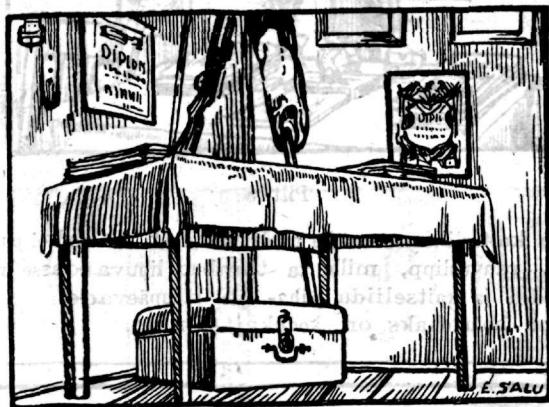
Inimese elu seisis ennemuistseil ajal palju suuremal määral looduse vägede võimu all, sageli oli abitu inimene otse nende mängukan-

niks. Ta ei olnud veel pääsnud valitsevale kõrgusele, kuhu pikk ja püsiv võitlus teda kannud kultuuri abil. Iseäranis raske oli võidelda põhjamail pakase kareda külma vastu. Talv ajas inimesed pimedatesse koobastesse ja hütikesse, kus nad kükitasid lahtisel koldel põleva tule paistel, mida pidi alatasa toidetama lume alt kohmetunud kätega kogutud raagudega.

Suits kipitas silmis ja nälg näpistas, kui lagedal ja laanes möllasid marud ja tuiskasid tormid. Kui külmad kestsid kaua ja kuhjusid kõrgele lumihanged, siis paljud suridki nälga, paljud jäidki külma lume surmavaiba alla. Ainus päästja, ainus halastaja, soojuse ja valguse andja tõusis vaevalt taeva servale, et peagi jälle loojeneda. Kuhu oli kadunud suvine päike lillekeste iluga, lindude lauluga? Millal pääseb inimene ühes loodusega talve vanglast?

Hädaga kasvas igatsus põlevamaks, kirglikumaks ja ajas südamed hüüdma palavas palves: „Tule tagasi, tule tagasi, püha päike, täida uuesti rõõmuga, täida uuesti õnnega!“

Kui jõudis kätte talvise pööripäeva aeg,

Pilt 9.

Laua alla asetatakse kast, kuhu pannakse igasugune erilise hoiu alla kuuluv varustus: padrunid, padrunite taskud, puhastusabinõud, õlitopsid jne. Kast on lukustatud ja võti alati omaniku taskus. Et õnnetusjuhtumeid ära hoida, pannakse kasti ka pussilukud.

Kaitseliitlased!

Ärge unustage oma „kodukaitse nurga“ jaoks tellimast

„Kaitse Kodu!“

Pilt 10.

Niisugune „kodukaitse nurk“ peab olema iga kaitseliitlase kodu. Kulusid see mingisuguseid ei tekita, kuid kodu on võitnud kauniduse mõttes ja on olemas koht, kus saab saata mööda nii mõnegi kaunima ja mõnusama silmapilgu.

Iga eestlane peab mitte üksi ehitama ja kaitsma oma kodu, vaid ka kaunistama seda. Siis on kodu armas ja tõeliselt ilus. „Kodukaitse nurga“ loomine on suur samm edasi oma kalli kodu kaunistamisel ja ilustamisel.

Jõudu selleks!

ja inimesed teadsid, et nüüd päevad venivad jälle pikemaks, valgus tormab pimedusele kallale uue hooga ja päike sammub vastu uuele hiilgavale võidule, kangelane kargab välja oma kojast tugevale taplusele, siis häälitsevad südamed ja hõiskasid suud pidulikust tundes ja tujus.

Süüdati põlema mäetippudele tänutäheks tuleriidad, mis teretasid üksteist kaugel uue elu valgusega, kuulutasid säravate tähtedena pimedal ööl, et on lõonud lõkkele uus lootus, pääseb lahti looduselaps külma kütkeist.

Ühtlasi jõulutuled ühendasid inimesi inimestega, naabrid naabritega, ühine ootus sai ühiseks lootuseks. Iga taeva poole tõusev tulelek kuulutas oma kumaga: siin on tuksumas südamed, kes on seisnud sama surve all, püüdnud pääseda valla samast valust; siin hõiskab vastu hõim hõimule, seob ühine saatus ühiseks rahvaks. Jõulutuled saavad rahvustunde jõutuledeks, sulatades oma soojusega südamed kokku ühisele eluvõitlusele ühisel maal.

Ja vaata, seal veerevad tulised rattad mäenõlvalt alla sügavasse orgu, külvates sädemeid kuldse joana läikivale lumele: veeregu valguse võit ka sinna, kus on elu õudsemad orud ja kardetavamad kuristikud! Lagunegu laiaili lootuse tuli, peletagu pimedus kodumaa pinnalt.

Et päikesepaistelisel suvel vili põldudel valmis paremini kui udusel ilmal ja vihmasel, vilul, siis olid jõulutuled ühtlasi päikese poole tõusvad palved: „Püha päike, kuldsete kiirtega sigita seemet, mis väljale viskab külva kätt löikuse lootuses!“

Ajad kujunesid järk-järgult lähedamaiks. Inimene leidis teid loodusjõudude taltsutamiseks. Elanud muutusid mugavaiks ja talvine külm ei kohutanud endisel määral, külmatont taganes talutarelt. Aga igatsus valguse ja soojuse järele ei kadunud, vaid kujunes hingeliseks. Leekiva jõulutule läik sai hingelise igatsuse sümboliks võitluses külmade ja pimedate võimude vastu, mis rõhuvad raskelt inimese rinda, suretavad südames ühemeelse ja armastuse, karskuse ja kohusetunde, mis matavad hangena rahva hingeteed, mis katavad külmana rahvaelu õitsvaid õilmekesi, mis tumestavad tulevikku ja takistavad tõusu, pimestavad pilku ja murravad mehise meele. Paluti rahva hingele päikesepaistet, et kosuks ja kasvaks julgus ja jõud Taara tamme tugevuseks, kodukolde kaitseks, vaenlase turtsuva viha taltsutamiseks.

Meeleldi mahutas ristiusk päikese pühale Kristuse sünnipäeva pühitsemise. Sellega ei püütud tõrjuda kõrvale muistse püha mõtteid, vaid taheti siduda nendega seda, mis ristiusk sünnitas inimsoo südames, seades selle Petlem-

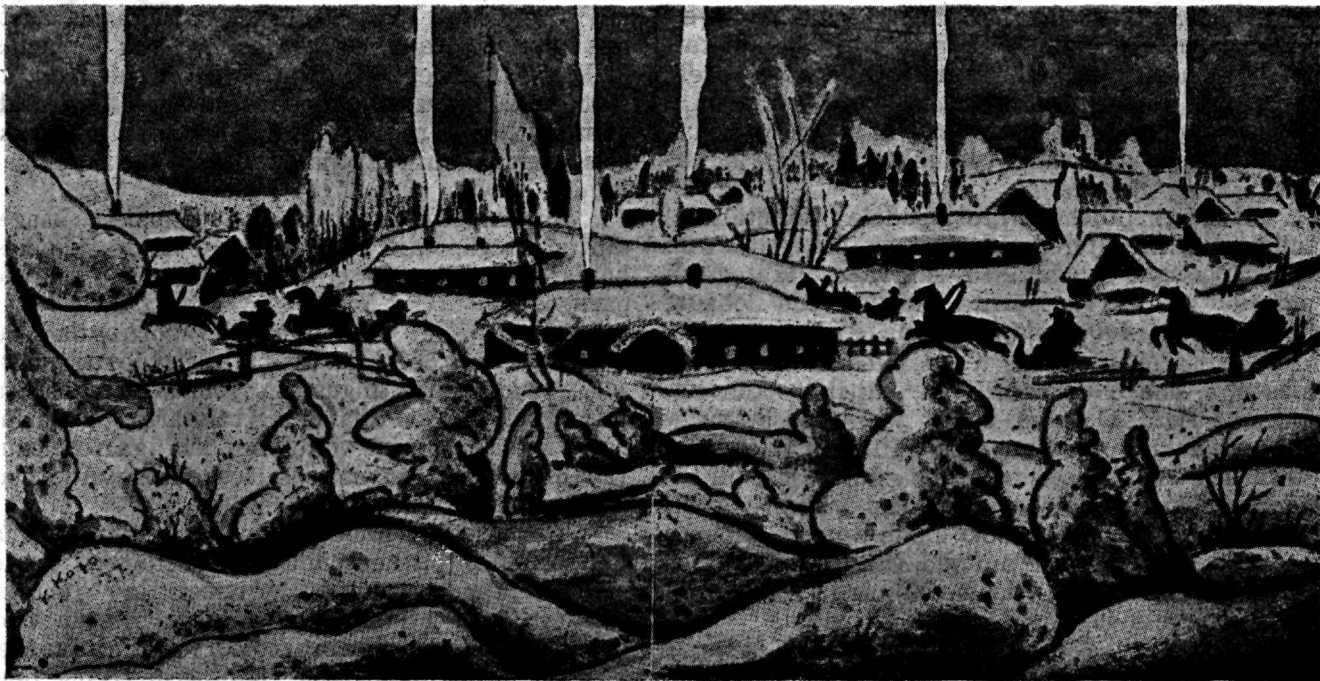
ma sõime ette. Taheti rõhutada sügavat sidet, mis ühendab taevast ja maad, nagu kuulutas kallil ööl inglite rõõmulaul. Taheti näidata, et teatud näol jõuluinglite juubelilaul väljendab võimsalt, mis mõlkus muistse rahva meeles, elas aimuna ammunist ajast inimsoo südame salajamas soovis.

Jõuluvalgus ei virvendanud kuski kaugel tähtede taga, vaid säras silma karjastele, kes hoidsid öitsel karja, ei maganud maiste murede pärast.

Jõululaps ei taha inimest võõrutada selle maailma elust, ei taha äratada eluvõõrast unisust, vaid tahab julgust ja jõudu, puhtust ja pühadust kanda siia ellu, talutarre, põllupinnale, igapäevasesse võitlusesse, kus iganes liiguvad meie käed loovas töös, kus kaitsevad südamed kallimat varandust.

Ühinegu ka meie elus ristiusu jõulupüha ennemuistse päikesepühaga. Tuletagem meele endiste aegade vaevalist võitlust ja rõhuvat raskust, mille all siiski ei heidetud meelt, vaid murti teed madalast orust kõrgetele mägedele. Pöördugem päikese poole, töötagem tõsise tunde: „Tule, sära ja soojenda, elusta ja ilusta nurmed ja niidud, näita, kui kena ja kallis on kodu, siis tahame asuda ausale tööle, pühale pingutusele selle eeskujul, kes sündis jõuluööl ja kes ialgi ei väsinud võideldes, ei taganenud truuduse teelt, aitas ja armastas! — Jõululaps, jaga meile oma armastuse valgusest, oma puhtuse ilust, et armastuse valgus ei kustuks meie kodudes, et puhtuse ilu saaks siduvaks jõuks meie perekonnaelus, siis ruttame rõõmuga raskele tööle, siis kanname õnnistust igale vaole, mille veame kodumaa kallimale pinnale, külvame lootust iga teraga, mille sängitame kodumaa soojasse põue. Siis kujuneb armastus isamaa vastu tegelikuks tööks, kestvaks kasuks, ei jää sõnaks, mis kaob kasuta õhku, vaid raiub ja rajab, ehitab ja elustab, kannab ja kaitseb, valgustab ja virgutab. Tõstku siis veel pead vaenulised väed, meie rõhuvad rusuks, tallame tolmu. Katsugu nad siis veel roomata mürgisena maona, valgus ei luba neid ligi salaja salvama.

Nagu ennemuistisel ajal ühendasid jõulutuled ühisele lootusele neid, kes kannatasid ühise hädaohu all, nii ühendagu meid jõuluvalgus, sest ka meie oleme elanud läbi ühise hädaohu, ühise võitluse ja vaeva. Ühendagu jõulud meid lootuses, et kaovad külmad ajad, saabuvad soojemad päevad, kosutab kevadine õhk. Ühinegu kõik jõulutuled üle kogu kodumaa üheks suureks pühaks leegiks, mis annab tunnistust sellest, et elab veel rahva südames puhtuse-tuli, mis põletab pettust ja pattu, mis ei luba kaduda külma küüsi tõtt ja õigust, mis valgustab võiduteed puhtale isamaa-armastusele.

Kirikusõit Soomes jõuluhommikul.

SOOME JÕULUD.

Praegusel tehnika ajajärgul ähvardab kaduda pühade ja pidupäevade romantism. Näib, et isegi taevas moderniseerub, sest kuivanud on lumeallikad, vaid must pori ja veesadu tumestavad valguspidu — jõule —, röövides neiltki pühadelt luulelikkuse: kuljuste helise-mise, tähtede sära ja pakase paukumise.

Lahetagune vennasrahvas on pisut paremas seisukorras: Lapimaal kuhjuvad lumehanged, Soome põhjapooltel nagiseb külmetanud lumi reejalaste all, kuid Lõuna-Soomes nutab taevas raskeid pisaraid. Lunastaja sünni mälestamine jätab ka looduse ükskõikseks. Kas on häabumas usu müstitsism või ei suuda mehhaniseerunud inimkond enam tunda seda jõulude eel- ja järelrõõmu, mis täitis täiskasvanudki inimeste südameid sel ajal, mil meie veel kuulusime säravasilmaliste inimvõsude hulka, uskusime härdalt habemiku jõuluvana olemasolu ja sisendasime oma ootusest väriseva hinge jõuluküünalde kollasesse leeki. Siiski: ilusad olid need ajad, mil seisti täis aukartust äsja saabunud jõuluvana ees, aimamata maski taga peituvat isa naerukihistavat nägu, mil noruspäi aktsepteeriti karmihäälise habemiku lautust ja tehti esimesi katseid diplomaatliku kõnekunsti tarvitamises, vastates jõuluvana küsimusele: „Kas olid hea laps?“ Hirm kingituse kaotamise võimaluse eest meelitas jaatamisele, kuid vanemate silmad ja alateadlikult tegutsev

südametunnistus sundisid eitamisele. Tolles vastuses väljendus tulevase kodaniku iseloom ning paljudele on see esimene instinktiivne vale osutunud alguseks valede-seeriale, mis vajutab inimesele oma häbistava pitsati.

Too kõik oli veel siis, kui lapsed ei vaadanud üleoleva ironiaga jõuluvana olemasolule ja ei üllatanud oma romantismile kalduvaid vanemaid ninaka küsimusega: „Isa, missuguse lainega saan ühendust teie jõuluvanaga?“

Kuid ootame veel: järgmise jõulu ajal on kaugelenägemine populariseerunud. Kust serveerime siis salapärasusega kaetud jõuluvana tõusva generatsiooni uudishimulikule idule!

Tundub, et põhja pool väljendub ka jõulus rahva konservatiivsus. Hoolimata sellest, et praegu Soome legendikke ja mägesid läbistavad talupoegade „Chryslerid“, „Buickid“, „Studebakerid“ ja torpargi omab logiseva „Fordi“, on jõulu romantism seal alal hoidunud ning lapsed usuvad ikka veel jõuluvana olemasolu. (Või on nad nii raffineeritud näitlejad?) Kahtlemata asetavad autoomanikud esimese jõulupüha hommikul oma sõiduki garaaži, rakendavad saani ette parima hobuse, kihutavad kirikusse — kuid sellega olemegi jõudnud juba Soome jõulukommete juure.

Palju on muutunud. Mis 10 a. eest veel kombeks oli, võib raadio ja lennurekordide ajal tunduda naeruväärsusena.

Soomlastele heidetakse sageli ette liigset kokkuhoidlikkust, suletud iseloomu, piiratud rõõmuavalduse võimet. Ent see kõik on vaid looduse kaja. Kivine põld õpetab kokku hoidma, karmid kaljud, uinuvad veed ja sünged metsad sunnivad vaikima ning looduse sügavalt haarav, kuid ühtlasi lüüriline ilu sisendab hingesse sellist olemasolu rõõmu, mille avaldusteks tunduvad sõnad ja teod liiga vaestena, mida võib vaid tunda ...

Selle tavalise soomlase vastandiks on soomlane jõulupühade ja jaanipäeva ajal. Need kaks versteposti on Soome rahva üksluse aasta ehteks. Esikoha omavad loomulikult jõulud, mil soomlane avab rahakoti suu, lubab endale silma ja kõhu naudinguid, mis harilikul ajal kuuluksid kahtlemata kergemeelsuste liiki. Peale salapärase pakkide ilmumise — rahvusvaheline nähe — ennustab Soomes jõulu tulekut lipeäkala. Juba paar kuud enne jõulu saabuvad suured kuivatatud tursa laadungid Soome sadamaisse. Hiiglakalad ripuvad meelitatavalt kaupluste laes või kuhjuvad ruumikates ladudes. Ning neid ostetakse. Töeline, talupoeg, haritlane, miljonär ja kerjus — kõigi nende sõõrmetes tundub juba keeva lipeäkala lõhna ... Ent ennem tuleb kala leotada. See toiming vältab vähemalt kaks nädalat, mille kala viidab tuha ja vee sees, vahetades enne patta minekut selle mõjuva segu ainult vee vastu. Nüüd kujuneb ta juba enam-vähem tarvitamiskõlvuliseks. Ei saa öelda, et see Norra rannikult soomlase katlasse rännanud hiiglane just esteetse välimusega oleks. Seda paremini maitseb ta aga soomlase suus. Ütlen: soomlase, sest kord tegime katset seda ihutoitu ka lõunapool lahte serveerida, ent eestlased ei võtnud seda kuigi soosialt vastu. Ühesõnaga: ei maitse. Imestati ainult, mis kirevase mõnu leiavad soomlased sellise „libeda kala“ söömisel. Ekspertide ärahoidmiseks lükkasid tagasi kõige kategoorilisemalt tolle tiitli: kala ei ole sugugi libe. Tõsi, kala maiku on sel vähe. Ent serveeritud nagu kord ja kohus: tuliselt, auravate kartulite, valge soosti, soola ja pipraga — lubage tähendada: üpris pikantse maigusa toit! Nii siis: lipeäkala on jõulu eritoit. Teine samasugune on jõulukinkku, mida tinnimata tuleb süüa lantulaatikoga. Täheleb: seapraad kaalikavormiga. Vähenõudlik, eks? Inglise suurte jõulupudinate, kalkunipraadide ja teiste delikatesside kõrval! Ent Soome jõulukinkku (päritolu saadasti Eestist — vähemalt enne lihatolli!), hästi ahjus küpsetatud, pruuni, krõbeda nahaga — haa! Kas ei maitse? Kaalikavorm kuulub sinna hulka paratamatu nahana, sest soomlane ei saagi hapukansast: olevat „rüssä“ lõhn (Soomes viibinud Vene väed keetsid palju hapukapsasuppi; sellest antipaa-

tia). Aga peab ütleva: ega kaalikavorm halb maitse sealiha juure!

Kõneldakse, jõulukinkku söömine olevat pärit paganuse ajast, mil jumalatele toodi ohvriks terve siga (pisut proosaline jumal! Saaksin aru näit. süütute tuvide ohverdamisest — aga siga?!).

Kolmas toit, mis lahutamatu on seotud jõuludega, on riisipuder — riisiryypuuro. Hea piimaga keedetud, hea piimaga söödud, ja sisaldades üheainsa mandli. Miks? Kes saab mandli, see abiellub kuni järgmise jõuluni. Loomulik, et jõululauas valitseb suur uudishimu. Satub vahest, et pudrus leidub rohkemgi mandleid. Täheleb: laua ääres on palju abiellumishimulisi, kes kõõgidonnaga vastava lepingu sõlmisid ja mandlite arvu „heaks otstarbeks“ kasvatasid.

Need oleksid kolm kardinaaltoitu, täpne jõulumentüü oleneb aga perekonna traditsioonidest. Serveeritakse veel mitmeid teisi rooge, mille arv vastab pererahva kulinaarsele arengule. Ent eelpoolmainitud toidud puuduvad vaevalt ühegi soomlase jõululaualt — eriti maal.

Maal on ka viisiks varustada loomi eriliste maiuspaladega. Jõulu ajal ei pea keegi kannatama nälga! Mitmel pool asetatakse aiateiba otsa rukkivihk, mis selleks eriti hoitud alal. Ka varblastel olgu pidupäev!

Ent inimene ei ela üksnes leivast. Peale eelpoolmainitud, kõhuorjamisele pühendatud ettevalmistuste leidub veel teisi jõulu lähenemise tunnuseid, mis tekitavad peamiselt tolle selektamatu jõulu meeleolu.

Juba mõni nädal enne jõulu korraldatakse linnades ja mujalgi, kus seltskondlikku elu olemas, eeljõulupidustused: pikkujõulu, mida sportlased ja muud humoristliku soonega inimesed tituleerivad ka puurojuhlaiks — pudrupeoks. Säärastel koosviibimistel satutakse juba jõuluuelsesse meeleollu: jõulupuu särab küünaldes, jõululaud nõtkub pidutoitude rohkuse all, jagatakse kingitusi, tantsitakse, lõbutsetakse, ühe sõnaga: käsitatakse jõulu selle kergemeelsemast küljest, kuna kodune jõulu pühitsemine omab — vastavalt rahva maailmavaatele — pisut religioösse ilme. Jõulueelsetel aegadel praktiseeritakse ka laialdaselt heategevust — siis on inimese käsi heldem ja süda pehmem.

Maal hõljub jõululõhn lumistel põldudel. Varustatakse loomi rikkaliku toidu tagavaraga, tuuakse suured koormad puid, et ka keha ümbritseks soojus, mis suurel pühal hinge oma rüppe mähib. Kuid pidulikuim enne jõulustest silmapilkudest on jõulukuuse otsimine. Heipparalla kihutatakse noore hobusega metsade lumistesse sügavustesse, kus valitseb püha, talvine vaikus, valge rahu, mida segab vaid puuksi koormava lume pehme langemine. Kui

kuusk majas — on jõulud lävel. Mõnel pool maal harrastatakse vana kommet katta suure toa põrand puhaste õlgedega.

Ka Soomes on peapidu jõulu laupäeval — jõulu aatto. Siis tehakse ainult hädatarvilisemad välised tööd, ent köögis on talgud. Enne jõululauda istumist käiakse veel saunas, mis võrdub maal tähtsale usulisele toimingule, olles jõululaupäeva möödapääsmatuks ülesandeks. Jõulusaun — pattude lunastamine enne jõululauda asumist ja kirikulaulude laulmist. Jõulukinkide jagamine sünnib enamasti kingituste peitmisega jõulupuu alla. Küll aga praktiseeritakse ka vana kommet: pilduda välisuksest sisse pakke. Sel puhul püütakse teha kindlaks, kes on paki viskaja. Enamasti ei lähe see korda, sest „jõuluvana“ on aegsasti ära joosnud ja uudishimulised toasviibijad asunud otsima kingituse adressaati.

Endisel õndsas alkoholivabaduse ajal, mil tarvis ei olnud joomist avaliku saladusena peita, valmistati jõuluks erilisi jooke, millest populaarseim on glõgg. See sisaldab mitmeid veini- ja konjakisorte, on vürtsitatud kaneeli, nelgi, muskaadi j. t. maitseainetega. Tugev ja maitsev. Nauditi ka vägevat õlut — jõulutaari ja head konjakit, millest valmistati harilikku toddy't. Keeluseaduse mõju on avaldunud vaid jookide kvaliteedi halbuses ja hindade kalliduses — joodu kvantiteet on kasvanud. Ja moraal on langenud...

Jõulu aatto puhkamisele, söömingule ja kingituste vaatlemisele järgneb varajane magamine, sest järgmisel hommikul tuleb kogu perekonnal — teenijad kaasa arvatud — olla oma au eest väljas. Vaevalt kuldab koidupuna horisonti, kui tõustakse vaikselt üles — juba kell 7 homm. peavad kõik olema jõulukirikus. Ent

enne seda on palju korraldamisi. Kõigepealt: tuled põlema. Valgustatud maja peab tõendama, et pühal hommikul ei magata, vaid ollakse valvel. Maal märgitakse kõik majad, mis valgustamatuna satuvad kirikusõitjate silmi, jumalasalgajate kilda. Pole siis ime, et teenijad ja pererahvas jõuluhommikul halvasti magavad: on ju maja au kaalul.

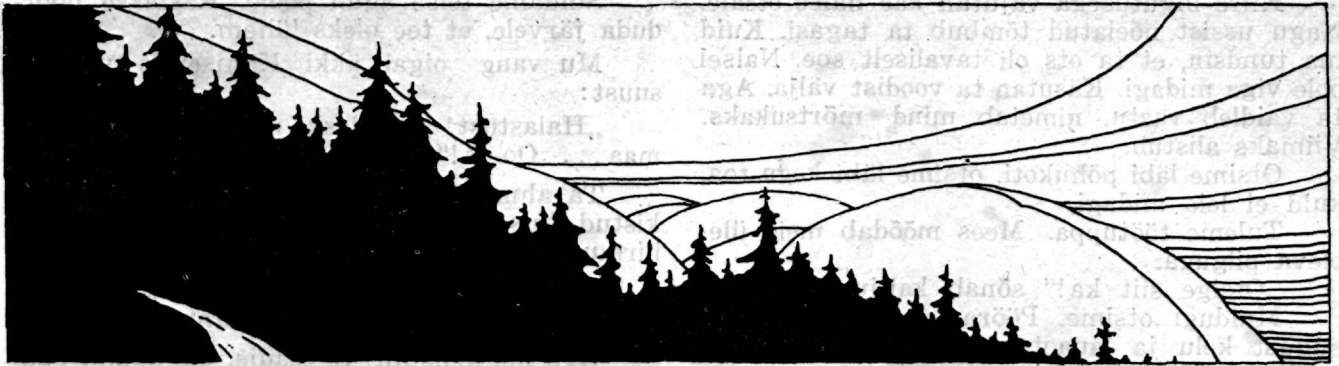
Erilise peatüki moodustab kirikusõit. Maal pannakse siis parimad hobused ette, parimad tekid (lambanahkadest vallyt) saani, ilusaimad kuljused helisema, läikivaimad valjad särama. Jõulusõidul demonstreeritakse talu rikkust ja uhkust ning hobuste nobedust. Sest jõulukirikusse sõit on kujunenud traditsiooniliseks võidusõiduks, mil puhanud hobused kihutavad noolena üksteisest mööda. Kummaline: puupaljana söimes lebanud lunastajat mälestatakse maise rikkuse paraadiga...

Lumistel maanteedel keeb siis hääletu võitlus ja võistlus. Ei hüüdeid, ei hõikamisi — see oleks pühade meeleolu rikkumine. Ent hobused ja inimesed panevad oma parima mängu. Vahutavate sõõrmetega tormavad uhked täkud sügavasse hangedesse, tõsise ja auväärilise näoga istub pukis peremees ja hoiab ohje pingul (teenijad saavad siis oma hobused kirikusse sõitmiseks), tuulena möödutakse valgustatud majadest, mille korstnatest auravad sirged suitsusambad taeva poole — ohver on jumalale meelepärane... Teemantväljena säravad lumised lagendikud hommiktähtede kustavas valguses — valitseb sügav rahu suure loodusetemplitis — jõulud! Ning heatahtlikult võtab uhke peremees oma sooja saani lumehanges edasirühkiva torparinaise — kuigi tol alles rent on maksmata. Sest rahu peab valitsema maa peal ja inimestest heameel.

T-vo H-no.

SAATUSLIK ÕÕ.

EPISOOD VABADUSSÕJA ALGPÄEVILT.

Punane poolrõngas tõmbus koomale N. linna ümber: kolmest küljest lähenesid enamlaste väesalgad, jättes vabaks vaid kitsakese väljapääsu. Oli päevade küsimuseks, mil sulgub seegi.

Agulid käärisid, tõstsid pead kohalikud kommunistid, tõstsid avalikult, jultunult. Agiteerisid, ähvardasid, irvitasid iga meie kaotust rindel. Südalinnaski liikus agente, kedagi kartmata.

Elanikud närveerisid, halisesid. Pugesid siis tigudena karpidesse, jäid liikumatuks. Värisedi ja oodati nagu halvatult päeva, tundi, mil agulid tungivad linna, haaravad võimu ja mõistavad kohut halastamatult, veriselt...

Painajalikud ööd, mille kujutelm manas esile masendavaid nägemusi, vaheldusid süngajate päevadega, mis ei toonud paremust abitult visklevasse meeleollu.

„Mis toob küll järgmine öö?!“ õhati.

Kes sai, see lahkus linnast, kes võis, sõitis lähemale mere ääre. See oli märgiks, et ei ole enam midagi loota, et paratamata tuleb alistuda tollele nimetule õudusele, mis on lähemas kagust, läänest ja kirdest ning tõusmas agulitest.

Agulid käärisid... Seal ei sosistatud enam, vaid öeldi avalikult:

„Täna-homme teeme lõpu buržuidele!...“

Agulis koostati nimekirju, keda otsekohe viia järvejääle, lasta maha, heita laibad jääauku.

Agulid elasid kahjurõõmust:

Hiljemini kolmekuningapäevaks marsivad punased linna! Aga enne peab olema kõik valmis...

Kuid siis sündis midagi ootamatut aguleile.

Linnas peeti nõu, hinnati jõude, sepitseti kavatsusi...

Ja kesköötunnil vastu jõululaupäeva liikus ustav kahekümmemeheline relvastatud salk kar-

detavaima aguli poole käsuga: majad otsida läbi, konfiskeerida relvad, vangistada nende varjad, võtta kinni juhid ja kõik kahtlased isikud.

Agul uinus... Siiski nagu varitsedes... Ta pimedais tänavais kiristas lumi hambaid reejalaste all...

Koputan ühele uksele. Seest küsitakse kardedal sosinal:

„Kes seal on?“

„Avage!“

„Mis tahate? Kes olete?“ paisub hääl umbusaldavalt.

„Avage, küll siis näete!“

Sees sosin, riiete kahin... Siis avatakse üks ettevaatlikult praokile. Surun vahele püssipära ja kohtan tigea pilgu.

Vastupanu oleks asjatu. Astun kaaslasega puusepa töötuppa.

Mees meie ees, täiesti rõivais, on suur, laiaturjaline, kurja joonega habemetus näos. Pilklik kiire kõrvalpilk tabab meid hallest silmist.

„Kas relvi on?“

„Pole mul mingeid relvi,“ vastab kõrgilt.

„Laskemoona?“

„Ei ole!“

„Kordan veel: kui on relvi ja laskemoona, andke heaga välja. Kui leian, on asi halb!“

„Ega mul mõni sõjariistade ladu pole!“ saan ironilise vastuse.

Tunnen seda meest endisest ajast. Tean, et ta oli agaramaid punakaartlasi, julm ümberkäimises enamlaste üürikesil võimupäevil. Seepärast ei usu ühtki sõna ta jutust.

„Alakem otsimisega!“ käsutan kaaslast.

„Otsige, kui tahate!“ viskab mees hooletult. Astume tahatuppa. Seal naine — voodis.

„Ta on haige!“

„Mis tal viga?“

Mees viivitab hetke ja paiskab järsult:

„Külmetus — kõrge palavik.“

Kiire liigutusega vajutan käe naise otsale. Nagu ussist nõelatud tõmbub ta tagasi. Kuid ma tundsin, et ta ots oli tavaliselt soe. Naisel pole viga midagi. Käsutan ta voodist välja. Aga ta vaidleb vastu, nimetab mind mõrtsukaks. Viimaks alistub.

Otsime läbi põhukoti, otsime läbi kogu toa, kuid ei leia midagi.

Tuleme töötuppa. Mees mõõdab meid üleoleva pilguga.

„Otsige siit ka!“ sõnab kahjurõõmsalt.

Muidugi otsime. Pöörame pahempidi iga-sugust kolu ja lauatsi, kangutame põrandalaua... Midagi ei leia.

Kas tõesti asjata kahtlustus?

Kuid siis näen ahju najale püstitatud rege. Käsutan kaaslast otsima läbi ahjupealse. Samal hetkel taban kõrvalpilguga mehe näolt muige.

Ahjupealne osutub tühjaks. Vaatan otsides ringi ja pöördudes järsult suu suud vastu puusepaga taban ta silmist kiiresti pageva, kuid siiski küllalt selge kahjurõõmsa irvituse. See teeb mind rahutuks. Loomusunniliselt tunnen, et siin toas on midagi varjul, mis kardab päevalgust. Aga kus?

Järsku läbistub mõte... Käsutan kaaslast:

„Võta täak ja torgi läbi ahjupealne nii sügavalt kui saad...“

Nüüd märkan muudatust puusepa olekus: ta ilme muutub luuravaks, nägu teravamaks, kehaseis laseb aimata hüpevalmis olekut.

Pean teda teraselt silmis — mul on nüüd selge, et olen sattunud õigesse kohta.

Kaaslane hüüatab äkki:

„Siin on midagi savi all!“

Ta lõhub hooga, lendlevad savitükid. Mõne hetke järele prantsatab põrandale plekk-kast padrunitega, siis teine... Hea tagavara!

Puusepp on näost tuhakarva, ta väriseb, kuid silmis põleb hirmuga segatud kustumata viha...

„Ja nüüd? Mis saab nüüd?“ küsin.

Ta on tumm...

Pean ta võtma kaasa — nii on käsk. Naine hüppab kassina vahele, kisendab, palub halastust.

Halastust?!

Ei! Võitluses ei ole halastust!

„Kas oleksite halastanud minule, kui ühel ööl oleksite haaranud võimu ja tulnud vangistama mind?“ küsin mehelt.

Ta on tumm.

Viime ta välja, asetame reele. Naine kiljub üle kogu aguli...

Ka teistel regedel näen vange ja kuulen kõnelusi leitud relvist.

Sõidame teise aguli poole. Kästakse pöörduda järvele, et tee oleks lühem.

Mu vang oigab äkki. Kähisevalt tuleb ta suust:

„Halastust! Ärge laske mind maha! Ma... maa... Oo-oh!“

Ta ahmib õhku. Näen enda lähedal viltukistud inisevat suud, silmi tulvil loomalikust hirmust...

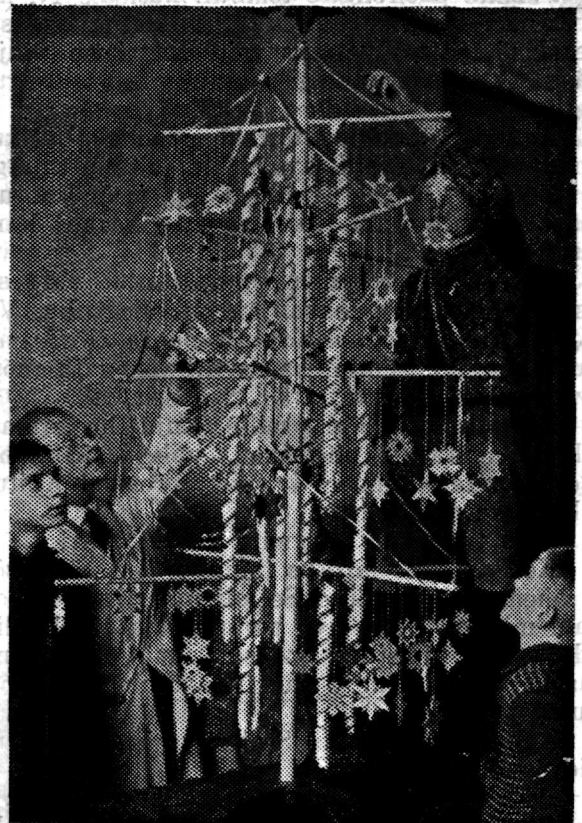
Vaikin: mehe halisemine, kes äsja oli nii üleolev, kange ja kahjurõõmus, äratab vastikuse.

Aga ma mõistan: ta teadis, kui agulid pääsevad võimule, siis on järvejää tapakohaks, kuhu veetakse võidetud. Ta tegi samase järelduse ka meist.

Meie ei tapnud...

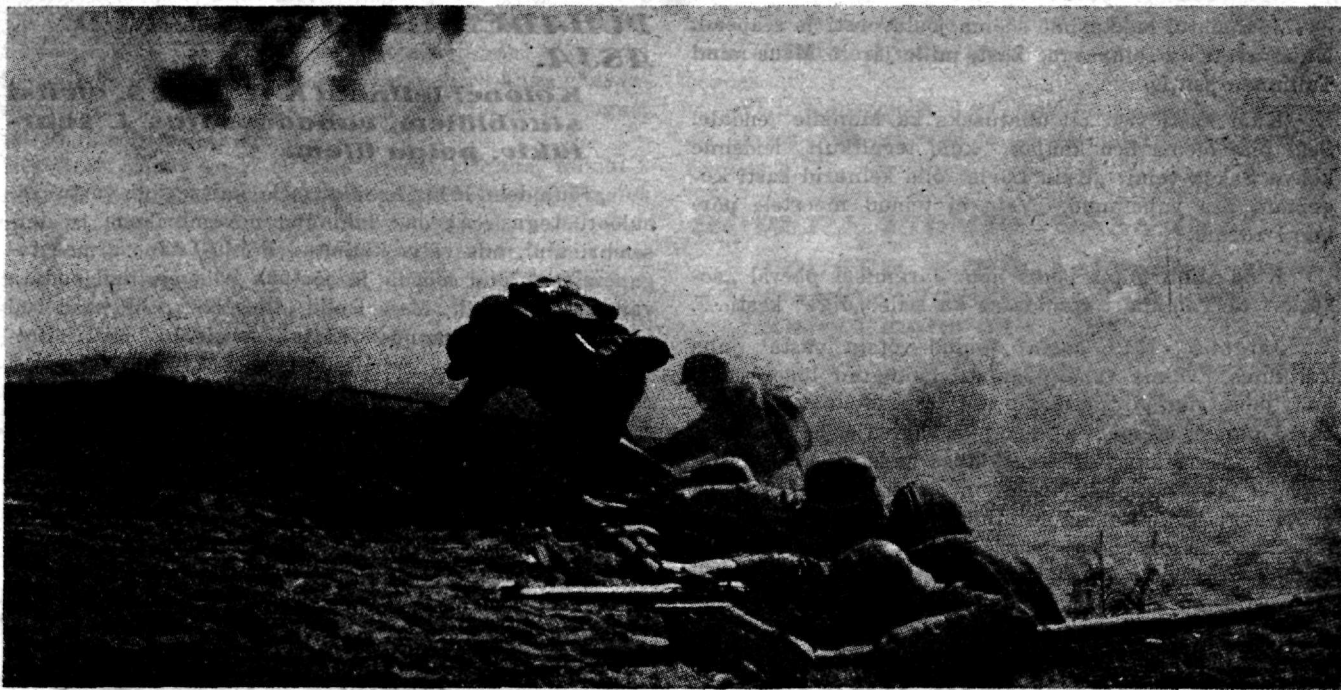
Agulid rahunesid, vaikisid. Punane poolrõngas ei sulgunud kunagi.

Joh. Aino.

Tuleviku jõulupuu.

Jõulukuuskedega raisatakse igal aastal hulk noort metsa. Maades, kus metsa vähe, teeb see tõsist muret. Saksa maal tehakse katseid „jõulukuuskede“ valmistamisega papist ja paberist.

Rünnak.

Jõulud fuulirahes.

Paljudele meie seast, kes meie pühitseme tänavusi jõule oma kodus ja oma perekonna keskel, tuleb arvatavasti meele see aeg, mil jõuluküünla särina asemel säristas kuulipilduja oma võigast surmalaulu keset pühalikku ja vaikset jõuluööd. Need olid vabadussõjaaegsed jõulud, meie rahva heilluse päevad vaenlasega. Selleaegsete jõulude kohta toome allpool üksikute vabadussõja kangelaste mälestusi — sõjajõuludest väeliinil.

JÕULULAUPÄEVAL PUNASTE SELJATAGA.

Kolonel A. STEINBERG, lennuväe ülem.

„Olin kaitseministeeriumis 1918. a. inspektori-osakonna ülemaks. Linnas sattusin kokku kapten Asmaniga. Viimane ütles end organiseerivat lööksalka ja kutsus mind kaasa, et Tallinnale ligimevatele punastele vastu minna.

„Mis ma sinna üksi tulen, ei tea, kas võtan õige kirjutajad kaasa või?“

„Võta jah kirjutajad kaasa!“ oli Asman mõttega päri. „Vana Mäns (praegune „Päevalehe“ ärijuht. Toim. märkus.) tuleb ka.“

Staabis ajasin kirjutajad kokku ja ütlesin: „Poisid, mis me siin asjata kirjutame, punased juba Jõe-lehtmes. Läheme ja peksame neid natuke!“

Kirjutajad viskasidki suled nurka ja võtsid püsid. 23. detsembril sõitsime Tallinna jaamast välja. Jaamas selgus, et Mänsil on mingi väga tähtis varustuskast jäänud „Kuld Lövi“ võõrastemajja. Läksin järele. Oli maailmatasu suur kast, kelderid aitasid tõsta hobusele. Tõin kasti jaama ja siis sõitsime Aegviiduni.

Aegviidu jaamast sõitsime küüthobustel Kolga poole, kus Tallinnas saadud teadete järele pidid olema punased. Pidime minema kolonel Seimani käsutusse.

Jõululaupäeval, 24. detsembril, jõudsimme Liivapeksu juure. Kuid vahepeal oli rinne liikunud tagasi, millest me midagi ei teadnud. Teel tulid vastu talumehed regedel. Küsisime: „Kas Kolga on kaugel?“ — „Ei ole, varsti olete seal,“ vastasid talumehed, kuid ise vaatlesid meid küsivalt. Siis päris üks neist: „Kes te öieti olete?“

„Oleme eestlased ja läheme Kolgasse punaste vastu sõdima.“

„Punased Kolgas juba ammu sees, te olete praegu 8 versta punaste seljataga,“ ütlesid talumehed.

Keerasime kohe õige nurga all lääne poole ja jõudsimme välja Kahala järve juure. Seal tahtis meie vägede eesliin, pidades meid punaväe osaks, kuulidega läbi puurida kõik meie mehed ja suure vaevaga saime teha selgeks, et oleme „omad“.

Kahala külas läksime kolonel Seimani staapi, mis asus Tuglase talus. Seal leidsime eest lahke vana taluperemehe, kel oli kodus suur raamatukogu, soojad ruumid ja head jõuluvorstid.

Jõuluõhtul hakkasime sööma jõuluvorsti ja seapead. Nüüd avati ka salapärane kast, mille järele Mäns mind Tallinnas saatis.

Kuid kasti sisu oli üllatuseks ka Mänsile endale. Seal pidi olema hea konjak, kuid tegelikult leidsime kehva Saksa veini: „Kuld Lõvis“ olid kelnerid kasti kogemata ära vahetanud. Veini ei teinud meestele põrmugi rõõmu.

Kuid vana Mäns leidis nõu. Järgmisel päeval „sookutas“ ta Tallinnast Kahalasse ka selle „õige“ kasti...

Järgmise, 1919. aasta jõulud võtsin vastu juba Tallinnas. Olime vahetpidamata lahinguid lüües jõudnud juba riigi piiri ääre, kui tuli käsk: toodagu ka kirjutajad tagasi staapi, sest nüüd olevat vaja jälle ka kirjutada. Ka Mäns tuli tagasi ühes meiega. Väeosas oli ta meil „revolvimees“, sest vintpüssist ei pidanud ta suurt lugu ja luurekägule minnes palus ta ikka, et tal lubataks minna oma suure puupäraga revolvriga. „Oma harjunud laskeriist on ikka kindlam,“ lisas ta igakord nagu vabanduseks juure.“

LINNAKOMANDANDI JÕULUD.

Vann. adv. TH. RÕUK, end. siseminister, Tallinna komandant, Tall. tagavarapolgu ülem, Tallinna ja Harjumaa kaitseliidu ülem.

„Kui 1918. a. nii ka 1919. a. jõulud möödusid mul eriliste ja huvitavate juhtumusteta. Olin Harjumaa ja Tallinna kaitseliidu ülem, kui kindral E. Pödder mind 1918. a. lõpul nimetas ka Tallinna komandandiks.

Olin seega siis veel „seljatagune“. Esimesel jõulupühäl tahtsin minna külastama sugulast, kes elas „Estonia“ teatrimajas. Kuid liikumine öösel oli sel ajal keelatud.

„Estonias“ oli valvemeeskond, kelle „kindraliks“ oli näitleja Ants L a u t e r. Saatsin Lauteri juure oma tunnistuse, mis oli kirjutatud postkaardisuuruse ülesvõtte tagaküljele. Tunnistuses oli öeldud, et alamkapten Th. Rõuk on linna komandant.

Kuigi tunnistusele oli oma käega alla kirjutatud „sõjavägede ülemjuhataja kindral Pödder“ (ooberst Laidoner nimetati ülemjuhatajaks Ajutise Valitsuse otsusega 23. dets. 1918. a., enne teda oli ülemjuhatajaks kindral Pödder. Toim. märkus), ei tunnustanud Lauter minu poolt esitatud tunnistust.

„See on ju silmaga näha, et vale, sest tekstis öeldakse „alamkapten“, kuid pildil on lipnik.“

Lõpuks lahenes arusaamatus siiski. Tunnistus oli nimelt kirjutatud ühe vanema ülesvõtte tagaküljele.

Teine püha läks vaikselt, kuid kolmandal pühäl tuli mul tegelikult täita kohuseid, mis tookordne aeg pani peale komandandile. Sõjaväljakohus oli mõistnud surma salakuulaja, üliõpilase T. S e p a. 3. jõulupühäl pidin saatma välja sõdurid kohtuotsust täide viima...

Veel vähem huvitavat töid mulle jõulud 1919. a.“

PÜHADERAHUST EI SAANUD ASJA.

Kolonel-leitnant KAUCER, 3. diviisi staabiülema, vabandussõjas 1. suurükiv. polgu ülem.

„Jõuludele 1919. a. läks meie kaitseväge vastu rahulootustega. Ägedad lahingud novembrikuus ja detsembri alul, mis välja kutsutud Põhja-Lääne armee taganemisest, olid mööda ja jõuluks võis eeslinnil oodata vaiksemaid päevi. Mehed olid „ühistöö“ poolt saadetud jõulukingitused saanud kätte, meeoleolu oli suurepärase.

Juhatasin sel ajal 1. suurükiväe polku. Meie staap asus Komarovka külas, kõrvuti 9. jalaväe polgu staabiga. Samas külas seisis ka soomusrong.

Esimesel jõulupühäl kuulsime äkki tugevat kuulipildujate raginat meie seljataga. See oli väike üllatus, sest keegi meie juures ei teadnud, milles asi seisab.

„Ei lasta rahu pühi ka pühitseda!“ pahandas keegi staabis. Küsisime telefoniteel 9. polgu staabist teateid ja sealt öeldi, et mingisugune punaväeosa on tunginud meie selja taha ja seal on käimas lahing.

Lõunapool Narva-Jamburgi raudteed on suur, läbi-pääsmatu soo. Väelini lõppes selle soo ääres. Kuid salkkond punaseid, varustatud kuulipildujatega, oli läinud üle soo ja tunginud Karlova poolmõisa juure, umbes 3–4 kilomeetrit meie staabi asukohast raudtee ääre välja, ähvardades meid seljatagant.

Jõulurahust ei saanudki nii asja. Vaenlase salga likvideerimiseks saadeti välja soomusrong. See kadus mõne minuti jooksul Komarovkast ja siis läks seljataguses põrgu lahti. Lühiajalise registamise järele oli hädaoht likvideeritud: soomusrong pillas selja taha tunginud salga laiali. Osa mehi maksis oma julguse eluga, osa põgenes ümberkaudsetesse metsadesse ja soosse.“

TEISPOOLT LAHTE JÕULUKS RAHA TOOMAS.

A. PACHEL, põrandaaluse kaitseliidu tegelane, pealik Kalevi malevkonnas.

„Võitlesin soomusrong nr. 2, kui 1918. a. jõulu eel sain käsu sõita Tallinna. Alles siin sain teada, et tuleb sõita Soome tooma valitsusele esimest välislaenu, 5 miljonit Soome marka.

Tallinnast sõitsime välja väikesel puksiirlaeval. Valitsuse esindajana sõitsid härrad J. S i t s k a ja M. P u n g, mina ja 2 kaitseliitlast moodustasime raha „kaitsesalga“.

Olukord merel oli küllalt hädaohtlik, sest Nõukogude Vene sõjalaevad hulkusid merel ringi ja kui kergesti me oleksime võinud sattuda nende kätte! Me olime „igaks juhtumiseks“ ka relvastatud — igal mehel oli revolver taskus! Kõige selle pärast pidi sõit sündima suure saladuskatte all. Tallinnast välja sõitsime öösel kell 12.

Soome pangas pakiti raha harilikudesse suurtesse pakk-kastidesse, nii et välimuse järele ei võinud keegi öelda, mida kastid sisaldavad. Ka pangast sadamasse laevale viidi kastid nii, nagu viiakse igasugust muud, harilikku kaupa.

Kolm suurt kasti oli täis peenemat raha, kokku 3 miljonit Soome marka, kuna 2 miljonit oli suuremates rahatähtedes.

Väljasõidu eel tõusis merel torm ja me oma väikese laevakesega ei julgenud sõita välja. Ootasime sadamas mitu päeva tormi raugemist. Pidasime kaitseliitlastega kordamööda valvet rahakastide juures.

Meie kõige suurem ja kindlam kaitse oli aga väikimine meie „kaubast“. 5 miljonit Soome marka on ju praegugi oma 45 miljonit Eesti senti ja selleaegse kursi juures oli meie laevakesel oleva rahasumma väärtus palju suurem. See oleks juba meelitanud võtma ette kallaletunge, et omandada raha.

Viimaks rauges torm ja me võisime asuda tagasi sõidule. Vist iga mees piilus salajase kartusega silmapiirile: kui viimaks ilmub nähtavale mõni kommunistide luurelaev... Kõik hingasid vabamalt, kui hakkasid paistma Tallinna tornid.

Tallinna sadamas ei olnud kellelgi aimu, mis kastid need olid, nad toodi laevalt maha ja paigutati kahele autole. Raha viidi Tallinna Krediitpanka ja paigutati panga teraskambri, sest Krediitpank oli meie tookordne „riigipank“.

Lähemate päevade jooksul lasti see Soome raha Eestis liikvele ametliku maksuvahendina. Praeguste oludega võrreldes see oli tühine summa, kuid 1918. a. tundus, et kogu riik on täis seda raha, igale poole vabariigi piirides jätkus viiest miljonist Soome margast.

Tasuks äreva sõidu eest sain „puhkuse“, sest jõululaupäeva ja esimese püha veetsin Tallinnas. Kuid meie soomusrong vajab iga meest ja teisel jõulupühäl sõitsin tagasi soomusrongile.“

VÖRUC OLID LÖBUSAD JÕULUD

Pealik ARN. REBAST, veltveebel Kalevlaste malevas vabadussõjas.

„Olime 1919. aasta jõuluajal saatuse päilapsed: kogu Kalevi malev, mis pealegi oli pataljonist löödud rügemendiks, viidi Võrru puhkusele. Meie positsioonid Pihkva järvest kuni Irboskani võtsid üle meie vanad sõbrad, Kuperjanovi partisaanid.

Võrul olid need väga lõbusad jõulud ja meil muidugi ka. Mehed asetused laiali mööda linna, iga mees ankrusse mõne peretütre juure. Nii kujunes väikeses Võrus olukord: kus tänav, seal majad, kus maja, seal tingimata mõni kalevlane.

Vastavalt olukorrale oli iga mees enda toitlustaja. Kompaniide väljaköökidest, mis liinil olid nii armsad, ei pidanud mehed lugu enam sugugi, suurem osa võttis oma toidumoonna külmal, s. o. toorelt, välja ja kadus kohe.

Kuna Võru peretütardega läbisaamine oli kõige parem, olid igal mehel vorstid laual, kõhus ja — tas-

kus! Ja ehtsat seapraadi söime iga päev! Niisugust õnne ei juhtunud mitte igale kaasvõitlejale teistes väeosades.

Võru pidas meist lugu, eriti õrnem sugu, sest meil oli kaasas oma orkester ja see ei olnud laisk muusikat tegema.“

OOPERI ASEMELE DESSANTI

EDUARD PAHV, veltveebel autotankide rügemendis, vabadussõjas Kalevi malevas.

Teisel jõulupühäl 1918. aastal tulid ühes vennaga linna, et minna „Estooniasse“ kuulama „Traviat“ Krulli vabriku kohal nägime tänaval „stoppama“ jäänud autot. Läksime vaatama, milles seisab asi. Auto oli läinud rikki ja lipnik, praegune major Müllerstein, askeldas selle kallal ja kirus.

Lipnik Müllerstein tõi autoga Bekkeri tehasest käsigranaate ja laskemoona ja nüüd oli vihane, et ei saa edasi.

„Poisid, mis te longite siin, läheme liinile,“ pöördus lipnik Müllerstein meie poole, kui asusime appi autot korda seadma. „Me asutame lõõgisalga „Kalevi maleva“ nime all. Tulge kaasa!“

Teenisin sel ajal kaitseliidu staabi rühmas ja mõtlesin: kui on üldine liinile minek, siis lähen mina ka.

Teatri mineku asemel istusime autosse ja sõitsime esimese realkooli juure, kus sel ajal asus Kalevi maleva staap. Seal kirjutasime endi nimed vabatahtlikkude nimekirja ja sama päeva õhtul sõitsime Loksale tegema dessanti.

Kohe Loksas sadamasse jõudmise järel saatis Kalevi maleva ülem Leopold Tõnson mind sidet looma Pitka mereväe dessandiga. Asusin teele Viinistu küla poole.

Nüüd võtsid minu jõulupühad õige põneva ja seiklusriikka ilme. Eksisin tundmatus ümbruskonnas ja hulkusin tükk aega metsades ja põldudel.

Ühe küla vahel sattusin punaste luursalga tule alla. Külavaheline tee on seal oma poolteist kilomeetrit pikk. Kui jooksin punaste eest, siis jooksid nad järele ja jooksul lasksid, kuid ei tabanud. Niipea kui ma pöörsin ümber ja hakkasin laskma vastu, viskasid punased end pikali ja andsid tuld, kuid minu edasi joostes jätkasid jälle tagaajamist. Nii läks see jaht, kus mina olin pooltosinale mehele jahiloomaks, rohkem kui poolteise kilomeetri pikkuselt. Siis pääsin metsa ja punased loobusid tagaajamisest.

Metsas eksisin ringi õhtuni, ilma et oleksin mõistnud kuhugi minna. Õhtul, kui läks pimedaks ja laevalt lasti õhku rakette meestele tagasituleku signaaliks, tulid raketite suunas ja pääsin tagasi laevale.

Kolmas jõulupüha oli meie salgale ka „soomuspäevaks“. Dessandi puhul võtsime vangid punaste pataljoni komissari ja laekuri. Viimasel oli kaasas 15.000 rubla raha, mis oli meie esimene sõjasaak.

Järgmise, 1919. a. jõulud veetsin samas Kalevi malevas, kuid ilma eriliste vahejuhtumusteta.“

KUI JÕULUKINGITUSED SAABUSID FRONDILE...

Kalevlaste maleva ohvitserid „kergitavad ahvi”.

„Jõulukingid saabusid!” — see teade oli ilusaim muusika meie vabadussõjalaste kõrvaldele. Eesliinil, kus surm ei katkestanud oma lõikust ka jõulupühilgi, oleksid pühad muidu möödunud nagu kõik teisedki võitluspäevad. Kaitseväe varustusasutused ei suutnud ju kuigi palju anda jõulude „magusamaks“ tegemiseks, oli hea, kui kaitsevägi sai harilikkugi toitu.

Jõulukingituste, väikeste pakikeste saabumine aga tõstis meeleolu. Mitte niipalju pakikeste sisu kui teadmine, et „seal“, seljataguses, ei ole unustatud võitlejaid, et juba aegsasti on mõeldud ka nendele. „Ühistöö“ virgad proudad ja preilid sõitsid ise liinile kingituspakikesi üle andma. Need, kes seal käisid, vist millalgi ei unusta seda rõõmu, mis paistis karedate sõjameeste silmadest.

Kuid paljukest suutis anda „Ühistöö“? — Õnnelikumad olid need vabadussõjalased, kellele kodust saadeti järele „ahv“, nagu sõdurite keeles nimetatakse kodust saadud moonapakki.

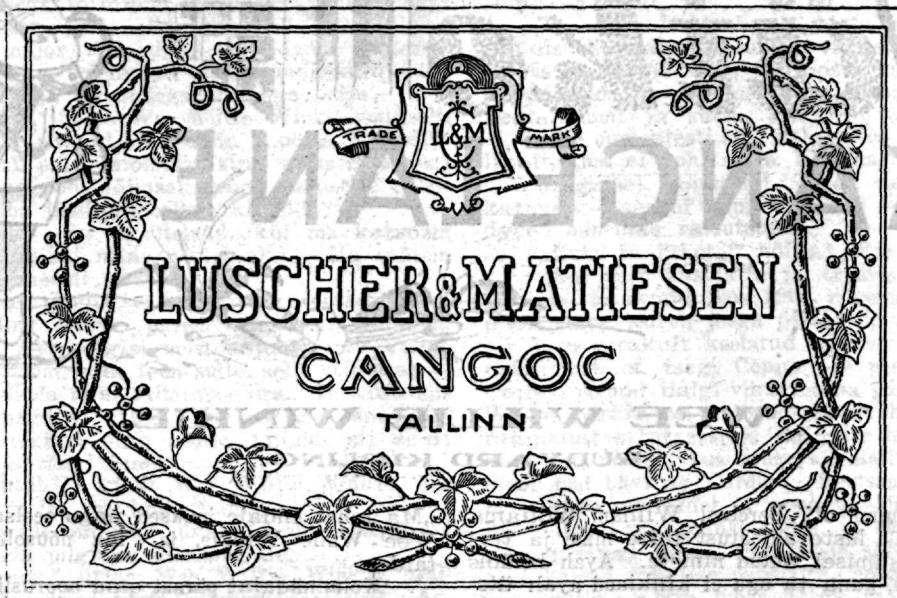
Meie pilt, fotograaf Akeli poolt vabadussõjas tehtud ülesvõte, kujutab Kalevi maleva juhte silmapilgul, kui nad „kergitavad ahvi“, s. o. hävitavad äsjasaadud koduseid maiuspalasid Kalevi maleva polgu staabis, mis asus Irboska rajoonis Lissiäki külas ühes taluhurtsikus.

Esimene vasakult on noorem-leitnant O. Tief, pärastine minister ja vannutatud advokaat. Kui tookordne polgultema te võtab esimesena „söömaalust“, toidupakis kodust saadatud „samagonni“.

Teine vasakult paremale on kapten Paulus, kes parajasti hammustab verivorsti. Kolmas on leitnant Aru, neljas leitnant Kornel. Tema oligi see õnnelik, kes sai kodust paki ja võis mängida piduperemeest. (Praegu on ta asunik Uue-Antsla asunduses Võrumaal.) Viies, viimane paremal pool, on alam-kapten Riisenberg, traagiliselt surnud ohvitser-kirjanik.

Nagu lugejad ise näevad, on laud kaetud „lihtsalt, kuid rikkalikult“.

A.-S. J. E. KUHLMANN

Kotsebue tän. nr. 13

Tallinn

Kõnetraat 9-82

Schoti heeringaid, soola, riisi

Petrooleumi, naftat, bensiini ja kõiki määrdeõlisisid

alati, saadaval oma ladudest

suuremal ja väiksemal arvul

Müük soodsatel tingimustel

Wäike KANGELANE

WEE WILLIE WINKIE.
RUDYARD KIPLING.

Tema täielik nimi oli Percival William Williams. Kuid ta valis endale lasteraamatust teise nime ja tegi seega lõpu oma ristimisel antud nimele. Ayah hüüdis teda Willie-Baba'ks, kuna ta aga ei kinkinud ayah ütelustele vähematki tähelepanu, siis ei aidanud selle tar-
vanuste.

Tema isa oli kolonel 195. rügemendis. Niipea kui väike Willie Winkie oli küllalt niivõrra vana, et sai aru, mis tähendas sõjaväeline distsipliin, pani kolonel Williams ta selle alla. Polnud teist teed lapse taltsutamiseks. Kui ta oli nädal aega olnud hea laps, sai hea ülalpidamise märgi; ja kui ta oli olnud halb, võeti märk maha. Harilikult oli ta halb, sest India pakub nii palju võimalusi vallatusteks väikestele kuue aasta

Harva on lapsed võõrastega südamlikud, ja Wee Willie Winkie oli väga iseäralik laps. Kord vastu võttes üht tutvust oli ta lahkelt valmis sulama. See oli noorem-leitnant Brandis 195-st. Brandis oli koloneli juures teeveel. Wee Willie jättis kanade tagasihutamise aias ja tegi kõik, mis võimalik, et võita hea ülalpidamise märgi. Ta vaatles Brandist tõsidusega vähemalt kümme minutit ja tõi siis kuuldavale oma arvamise:

„Sa meeldid mulle,“ ütles ta pikkamisi, minnes oma toolilt Brandise juure. „Sa meeldid mulle, ma hakkan sind hüüdma Cobby, su juuste pälast. Ega sa pahaks pane, kui sind hüütakse Cobbyks. Sa tead, see on juuste pälast.“ Siin oli üks kõige piinlikumatest Wee Willie Winkie omadustest. Ta vaatles võõrast mõni aeg, ja siis ilma hoiatuseta ja seletuseta andis sellele nime. Ja nimi nagu kleepus külge! Ükski rügemendi karistus ei võõrutanud poissi sellest kombest. Ta kaotas oma hea ülalpidamise märgi seepärast, et pani asjaajaja naisele nimeks „Pobs“. Isegi kolonel ei suutnud panna rügementi unustama seda pilkenime. Proua Collen jäi proua „Pobs'iks“ seni, kuni ta seal viibis. Nii Brandis oli ristitud Cobby'ks ja võitis seega kogu rügemendi lugupidamise.

Kui Wee Willie Winkie oli kellestki huvitatud, siis kadestasis seda õnnelikku inimest ühteväisi ohvitserid, allohvitserid ja sõdurid. Ja nende kadestusel ei olnud varjugi enda huvidest. „Koloneli poeg“ oli jumaldatud täiesti oma teenete pärast. Siiski, Wee Willie Winkie polnud sugugi armas. Ta nägu oli jäädavalt tedretähniline, samuti olid jalad alati kriimustatud, ja ema pisarrikastele palvetele vaatamata nurras ta, et pikad, kollased lokid lõigataks lühikeseks sõjaväe moodi.

„Ma tahan endale juuksed nagu seelsant Tummil,“ ütles Wee Willie Winkie, ja isa nõusolekul viidi ohver täide.

Kolm nädalat pärast oma noorusliku armastuse andmist leitnant Brandisele — siit peale hüütud Cobby'ks, lüheduse tõttu — Wee Willie Winkiele sai osaks näha imelikke asju, millised olid kaugel tema arusaamisest.

Cobby vastas tema armastust huviga. Cobby las-
kis teda viis vaimustavat minutit kanda oma suurt mõõka, sama pikka kui Wee Willie Winkie. Cobby oli lubanud talle ühe terrierkutsika; Cobby oli lasknud olla tal tunnistajaks imeliku habemeajamisoperatsiooni juures. Na, rohkem — Cobby oli ütelnud, et isegi temast, Wee Willie Winkiest, saab ajajooksul läikiva noa, hõbe seebikarbi ja hõbevarrega „plitsalja“, — nagu Wee Willie Winkie seda nimetas, omanik.

Kindlasti ei olnud kedagi, välja arvatud tema isa, kes võis soovi mööda määrata ja ära võtta ülalpidamise märke, ega olnud kedagi poolt nii tarka, tugevat ja julget kui Cobby oma Afganistani ja Egiptuse aumärkidega rinnal. Miks siis ometi pidi Cobby süüdi olema ebamehelikus nõrkuses, suudeldes — tugevasti suudeldes üht „suult tüdrukut“, Miss Allardyce'i, näiteks?! Hommikusel ratsutamisel oli Wee Willie Winkie näinud Cobbyt seda tegemas, ja kui gentleman oli ta järsku ümber pöörnud, kihutanud tagasi tallipoisi juure, et viimaks see ehk näeb ka.

Harilikudes oludes ta oleks kõnelnud sellest oma isale, kuid ta tundis instinktiivselt, et see on asjaolu, mis vajab esiteks nõupidamist Cobby'ga.

„Cobby,“ karjus Wee Willie Winkie ühel varahommikul, peatades ratsu noorem-leitnandi bungalow (kerge ühekordne suvemaja Indias) lähedal.

„Ma tahaksin näha sind, Cobby!“

„Tule sisse, noormees,“ vastas Cobby, kes oli parajasti hommikueinel, ümbritsetud oma koertest.

„Millisesse äpardusse sa jälle sattusid?“

Wee Willie Winkie ei olnud teinud midagi erilist halba kolme päeva jooksul ning seisis vooruse tipul.

„Ma pole midagi halba teinud,“ ütles ta kerides end suure tooli, aimates täpselt järele koloneli väsimusi peale palavat paraadi. Ta peitis oma tedretähnilise nina teetassi, ja silmadega vahtides ringi ümber ääre, küsis:

„Kuule, Cobby, kas kõlbab suudelda suuli tüd-
kuid?“

„Armas taevast! Sa algad varaselt. Keda sa tahak-
sid suudelda?“

„Kedagi. Mu ema ikka suudleb mind, kui ma'i keela. Kui see ei kõlba, kuidas sa's suudlesid majol Allardyce'i suult tüdrlukut ühel hommikul kanali juules?“

Coppy kortutas kulme. Tema ja neuu Allardyce olid suure osavusega toiminud, et hoida kihlust kaks nädalat saladuses. Seal olid tungivad ja sundivad põhjused, miks major Allardyce ei pidanud teadma, kuis asjaolud seisid — vähemalt teise kuuni; kuid nüüd see väike rahurikkuja oli märganud liiga palju.

„Ma nägin teid,“ ütles Wee Willie Winkie vaikelt. „Kuid tallipoiss ei näinud. Ma ütlesin „pöõla ümbel!““

„Oh, sul oli nii palju mõistust, sina väike ritsikas,“ oigas vaene Coppy pool lõbusalt, pool pahaselt. „Paljudel oled sa juba jõudnud sellest kõnelda?“

„Ainult endale. Sa ei ütelnud, kui ma katsusin latsutada buffaloga, kui minu poni lonkas. Ma mõtsin nüüd, et sulle ei meeldi...“

„Winkie,“ ütles Coppy vaimustatult raputades väikest kätt, „sa oled kõige parem headest poistest. Vaata, sa ei saa veel kõigest noist asjust aru. Varsti — kas või poon enda, kuis teen sulle selle selgeks! — ma kavatsen abielluda miss Allardyce'iga. Ta saab siis proua Coppy'ks, nagu sa ütled. Kui see idee, suudelda suuri tüdrukuid, tekitab sinu noores vaimus nii suurt skandaali, mine ja räägi isale.“

„Mis siis juhtub?!“ küsis Wee Willie Winkie, kes uskus kindlasti, et isa on kõikvõimeline.

„See toob mulle muret,“ ütles Coppy, mängides oma trumpi paluva pilguga ässahoidjale.

„Siss ma'i taha,“ ütles Wee Willie Winkie lühidalt. Kuid mu isa ütles alati, suudlemine olevat ebamehelik; ma mõtsin sa'i tee seda.“

„Ega ma alati suudle, väike jõmpsigas. Ainult aegajalt. Kui sa kasvad suuremaks, sa teed samuti. Isa arvas, et see pole kohane väikestele poistele.“

„Ah!“ ütles Wee Willie Winkie nüüd täielikult mõistes, „see on nagu plits-aljaga?“

„Täpselt,“ ütles Coppy asjalikult.

„Aa, ma mõtlen, ma'i taha ialgi suudelda tüdrukuid, mitte kedagi, muu'kui minu ema, ja seda ma pean, sa tead.“

Valitseva pika vaikuse katkestas Wee Willie Winkie:

„Kas sa almastad seda suult tüdrlukut, Coppy?“

„Hirmsasti!“ ütles Coppy.

„Kas rohkem kui Bellat, Butchat — või mind?“

„See on teistsugusel viisil,“ ütles Coppy. „Vaata, varsti miss Allardyce kuulub mulle, kuid sina kasvad suureks, juhataid rügementi — ja kõiksugu asju. See on üsna teistmoodi, näed sa.“

„Väga häa,“ ütles Wee Willie Winkie tõustes.

„Kui sa almastad seda suult tüdrlukut, ma'i läägi kellelegi. Ma pean nüüd minema.“

Coppy tõusis ja saatis oma väikese külalise ukseeni. „Sa oled kõige parem väikestest poistest, Winkie. Ma ütlen sulle midagi. Kolmekümne päeva pärast, tänasest arvates, sa võid rääkida igatühele — iga-tühele, kellele tahad.“

Nii olenes Brandise-Allardyce kihlusesaladus väikese lapse sõnast. Coppy, teades Wee Willie Winkie ettekujutust ustavusest, oli rahul, sest tundis, et ta ei murra oma sõna. Wee Willie Winkie näitas miss Allardyce'i vastu iseäralikku ja ebaharilikku huvi; liikudes pikkamisi ümber piinlikkust tundva noore daami armastas ta teda vaadelda asjalikult, silmi pilgutamata. Ta katsus üles leida, miks Coppy teda oli suudelnud. Ta polnud pooltki nii ilus kui ta oma ema. Teisest küljest, ta oli Coppy omandus, ning kuulub aja-jooksul temale. Seepärast oli ta kohustatud temaga ümber käima niisama suure aukartusega nagu Coppy suure mõõga või läikiva püstliga.

Mõte, et ta Coppyga jagas suurt saladust, hoidis Wee Willie Winkie kolm nädalat ebaharilikul viisil vooruslikuna. Siis tuli vana Adam esile; ta tegi taha aeda „laagritule“. Kuidas võis ta ette näha, et lend-

levad sädemed süütavad koloneli väikese heinakuhja, hävitades hobuste nädalatagavara? Järsk ja kiire oli karistus — hea ülespidamise märgi mahavõtmise, ja kõige kurvem kõigest, kaheks päevaks kartsasse — milleks oli maja rõduga — ühes helge ilme kadumisega tema isa näolt.

Ta võttis kohtuotsuse vastu nagu mees, mida ta püüdis olla, alumise huule värisedes kogus end, salu-teeris ja väljus üksi, et joosta kibedalt nutma laste-tuppa, mida ta nimetas „oma öökorteriks“. Coppy tuli peale lõunat ja katsus süüalust lohutada.

„Ma olen alesti all,“ ütles Wee Willie Winkie murelikult, „ma ei tohi su'ga lääkida.“

Järgmisel hommikul väga vara ronis ta maja-katusele — see ei olnud keelatud — ja nägi miss Allardyce'i minemas ratsutama.

„Kuhu te lähete!“ hõikas Wee Willie Winkie.

„Üle jõe,“ vastas ta ja traavis edasi.

See maakond, kus 195. rügement asus, oli põhja-poolt talvel kuiva jõega piiratud. Wee Willie Winkiet oli juba varakult keelatud minna üle jõe, ning ta oli märganud, et isegi Coppy — peaaegu kõikvõimeline Coppy, polnud ialgi viinud oma jalga sinnapoole. Wee Willie Winkie oli lugenud kord ühest suurest sinisest raamatust printsessi ja haldjate lugu — kõige imelikum jutt maast, kus haldjad alati sõdisid inimlastega, kuni nad hävitas Curdie. Sestsaadik talle näis ikka, et üle jõe mustadel ja punastel küngastel elasid haldjad. Ja tõesti, igauks ütles, et seal asusid pahad inimesed. Isegi nende oma maja akende alumised pooled olid kaetud rohelise paberiga, halbade inimeste pärast, kes võisid — kui lubas selge vaade, lasta rahulikku-desse saalidesse ja mugavatesse magamistubadesse. Kindlasti elasid sealpool jõge, mis oli kõige maailma lõpp, pahad inimesed. Ja nüüd oli major Allardyce'i suur tüdruk, Coppy varandus, valmis riskeerima nende maal! Mis Coppy ütles, kui talle midagi peaks juhtuma? Kui haldjad viivad ta ära, nagu nad tegid Curdie printsessiga. Ta peab igal juhtumil tagasi pöörama!

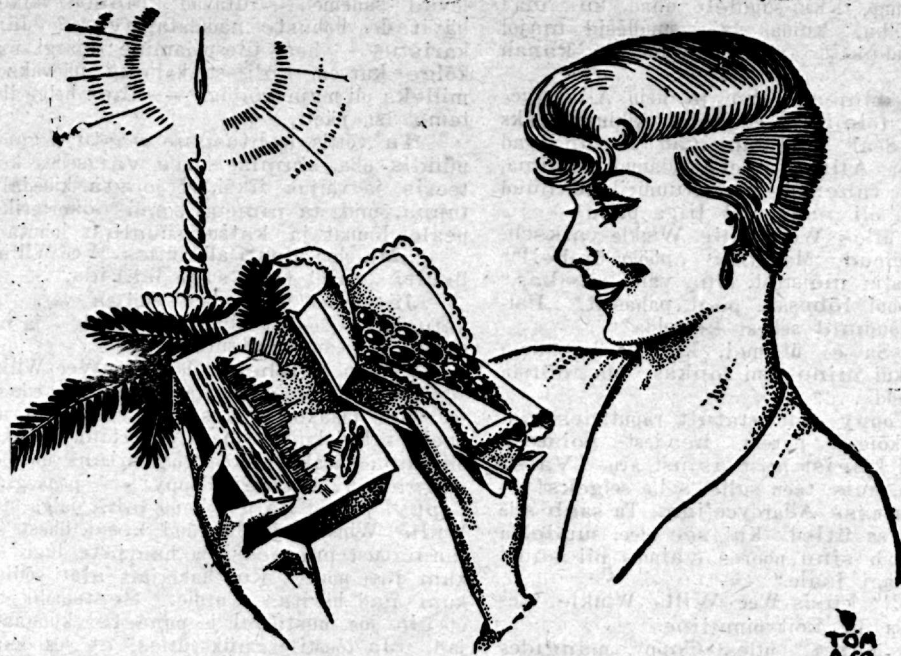
Maja oli väga vaikne. Wee Willie Winkie mõtles silmapilgu oma isa väga hirmsa viha peale; ja siis — murdis oma aresti! See oli väljendamatut kuritegu. Madal päike viskas väga suuri musti varje puhastatud aiateedele, kui ta läks tallide juure käsutama oma poni. Talle näis, nagu oleks koiduvaikuses kogu suur maailm kästud vaht seista ja vaadata Wee Willie Winkiet kui mässajat. Unine tallipoiss andis ta ratsa-hobuse, ja sest ühest suurest patust saadik olid kõik teised tähtsusetud, Wee Willie Winkie ütles, et ta kavatses ratsutada sahib Coppy juure ning läks jalgteele astudes üle lillepeenarde pehme mulla.

Poni jalgade õnsad jäljed olid viimseks kuriteoks, mis teda eemaldas kogu inimlikust sümpaatiast. Ta pööris maanteele ja laskudes ettepoole ratsutas jõe sihis, nii ruttu kui poni jõudis jalgu maha panna.

Kuid kõige elavam 42-tollistest ponidest suutis vähe, Waleri pika galopiga võrreldes. Miss Allardyce oli kaugel ees, oli möödunud põldude vahelt, teispoole politseiposti, kõigi vahtide magades. Kummardudes ettepoole ja ikka piitsutades, Wee Willie Winkie tormas Afganistani territooriumi ming võis just näha miss Allardyce'i virvendamas musta täpina üle kivise lagendiku.

Tema rändamise põhjus oli küllalt selge. Coppy oli eile õhtul liig rutuliselt omandatud ülemvalitseja toonis ütelnud, et ta ei tohi üle jõe ratsutada. Ta oli läinud tõendama oma julgust ja valmistama Coppyle õpetust.

Peaaegu võõra mäe jalal Wee Willie Winkie nägi, kuidas Waler komistas ja raskelt alla veeres. Miss Allardyce rabeles sadulast, kuid ta pahkluu oli tõsiselt väänatud; ta ei võinud seista. Olles demonstreerinud nii enda julgust, valas ta rikkalikult pisaraid ja oli üllatatud, kui kahvatu, suurte silmadega tolmukues laps ilmus peaaegu väsinud ponil.

Laulu

„Olete te laskesti, laskesti haavatud?“ höiskas Wee Willie Winkie, niipea kui oli kuulmise ulatuses, „te ei oleks tohtinud siin olla.“

„Ma ei teadnud,“ ütles miss Allardyce ignoreerides etteheidet. „Helde taevast, laps, mis siis sina siin teed?“

„Te ütsite, et latsutate üle jõe,“ löötsutas Wee Willie Winkie, visates end poni seljast. „Ja keegi, isegi mitte Copy, ei tohi üle jõe minna. Ja ma tulin te järel, nii luttu kui võisin, aga te ei jäänud seisatama, ja nüüd olete haavatud ja Copy saab kuljaks mu'ga — ja — ma muldsin oma alesti! Ma muldsin oma alesti!“

195. rügemendi tulevane kolomel istus maha ja nuuksus. Tüdruk oli liigutatud, vaatamata jala valule.

„Kas sa ratsutasid kogu tee kantonist siia, väike mees? Mispärast?“

„Te kuulute Copy'le. Copy ütles mulle!“ kaebas Wee Willie Winkie lohutamalt. „Ma nägin teda suudlemas teid, ja ta ütles, et almastab teid lohkem kui Bellat, Butchat või mind. Ja nii ma tulin. Te peate üles tõusma ja tagasi tulema. Te ei tohi siin olla. See on paha koht, ja muldsin oma alesti.“

„Ma ei või liigutada, Winkie,“ ütles miss Allardyce oigega. „Ma vigastasin oma jala. Mis pean tegema?“

Ta näitas uut valmisolekut nutuks, see julgustas Wee Willie Winkiet, keda oli kasvatatud selles usus, et kus pisarad on voolamas, seal puudub mehisus.

„Winkie,“ ütles miss Allardyce, „kui sa oled natuke puhanud, ratsuta tagasi ja ütle, et saadaksid midagi, millega kanda mind tagasi. See valutab kohutavalt.“

Laps istus vähe aega vait, kuna miss Allardyce sulges silmad. Ta oli valust peaaegu minestumas.

Ta ärkas, kui Wee Willie Winkie sidus valjaid poni kaelal ja laskis ta vabaks tugeva piitsalöögiga, mis pani ta hirnuma. Väike loom sihtis kantoni poole.

„Oh, Winkie! Mis sa teed?“

„Tst! ütles Wee Willi Winkie. Seal tuleb üks mees, üks nendest halvatest inimestest. Ma pean teie juules olema. Mu isa ütleb, et mees peab alati tüdralapse eest hoolitsema. Jack läheb koju, ning siis nad tulevad meid otsima. Seepälast ma ta minna lasingi.“

Mitte üks mees, vaid kaks või kolm olid ilmunud kõrgustiku kaljude tagant. Wee Willie Winkie süda vajus sees, sest just samal viisil oli haldjatel-vaimudel kombeks hiilida ja pahandada Curdie hinge. Ta oli pildi peal näinud neid nii Curdie aias mängimas ja printsessi hoidjat ehmatamas.

Ta kuulis neid rääkivat üksteisega, ja taipas rõõmuga, et kõneldakse rikutud pushtood, mida ta oli tundma õppinud ühelt hiljuti lahti lastud tallipoisilt. Inimesed, kes kõnelesid seda keelt, ei võinud olla pahad. Olid vaid päriselanikud.

Nad tulid üles künkale, kus miss Allardyce'i hobune komistas.

Siis tõusis kaljult Wee Willie Winkie, laps valitsevast soost, kuus ja kolmveerand aastat vana, ning ütles lühidalt ja selgelt „Jao!“ Poni oli jõesängist üle jõudnud. Mehed naersid. Pärismaalaste naer oli asi, mida Wee Willie Winkie ei sallinud. Ta küsis neilt, mis nad tahavad ja miks nad ei lahu.

Osa mehi kõige kurjemate nägudega ja püssi-

päradega roomasid välja mäe varjust, kuni Wee Willie Winkie varsti oli silm silma vastu kuulajate hulgaga, mis oli tugevasti kahekümnemeheline. Miss Allardyce karjus.

„Kes te olete?“ küsis üks meestest.

„Ma olen sahib koloneli poeg ja mu käsk on, et kohe lahkute. Te, mustad mehed, hilmutate miss sahibi. Üks teist jooksku kantoni ja viigu teade, et miss sahib on haavatud ja et koloneli poeg on siin ta juules!“

„Pistame oma jalad püüsisse?“ oli naerev vastus. „Kuulake selle poisi juttu!“

„Ütelge, et mina saatsin te — mina, koloneli poeg. Nad annavad teile raha.“

„Mis kasu on sest jutust? Võtke laps ja tüdruk ühes, ning me võime küsida vähemalt lunastusraha. Need külad ja kõrgustikud on meie,“ ütles üks hääl tagant poolt.

Need olid pahad inimesed — pahamad kui haldjad — ja Wee Willie Winkie tarvitas kogu oma mõistust, et ära hoida pisarate purskamist. Aga tundis, et pärismaalase ees nutta, välja arvatud ta ema ayah, on suurem häbi kui ükski vastuhakkamine. Peale selle, temal kui tulevases 195-da koloneli, oli tubli rügement seljataga.

„Kas te kavatsete meid ära viia?“ küsis Wee Willie Winkie väga kahvatult ja ebamugavalt.

„Yes, mu väike sahib Bahadur,“ ütles kõige pikem mees, „ja pärast sööme teid.“

„See on lapsejutt,“ ütles Wee Willie Winkie, „inimesed ei söö inimesi.“

Naerulagin katkestas teda, kuid ta jatkas kindlalt, — „ja kui te meid ära viite, siis ma ütlen teile, terve mu lügement tuleb ja ühe päeva jooksul tapab te, mitte ühtki järele jättes. Kes tahab viia teate kolonel sahibile?“

Kõne igas murrakus — Wee Willie Winkie oli tuttav kolme kohalikuga — oli kerge poisile, kes ei saanud veel öieti hakkama oma „r“-idega.

Üks teine mees ühines nõupidamisega, hüüdes:

„Oo, lolliid mehed! Mis see lapsuke ütleb, on õige. Ta on valgete trupi südamede süda. Rahu pärast laske nad mõlemad minna, sest kui võtame ta kaasa, tuleb vabanenud rügement ja riisub oru. Me külad on orus, me ei pääse sellest. See on saatatanate rügement. Nad mürdsid jalahoopidega Khoda Yari rünnakomid, kui ta katsus püsse võtta; ja kui me puutume seda last, põletavad, röövivad ja riisuvad nad kuu läbi, kuni midagi ei jää. Parem saata üks mees, kes viib sõnumi ja saab tasu selle eest. Ma ütlen, see laps on nende jumal. Kui me ta hävitame, ei hoiata nad ühtki meist ega meie naistest.“

See oli Din Mahommed, lahkunud koloneli tallipoiss, kes tegi uue otsuse, ning üks vihane ja äge arutamine järgnes. Wee Willie Winkie, seistes miss Allardyce'i ees, ootas resultaati. Tõesti tema „lügement“, tema oma „lügement“ ei jäta teda maha, kui nad teavad ta suurest hädaohust.

Ratsanikuta poni tõi teate 195-dasse. Olgugi et juba üks tund kestis rahutus koloneli majas. Väike loom tuli üle paraadivälja peabaraki ette, kus mehed olid maha asunud kaarte mängima kuni pealelõunani. Devlin, E kompanii standartseersant, nägi tühja sadulat ja tormas läbi baraki tubade, tõukas möödudes iga toa kaprali jalaga. „Üles, te sandid! Koloneli pojaga on midagi juhtunud!“ karjus ta.

„Ta ei võinud kukkuda! Jumal hoidku, ta ei võinud kukkuda,“ ulus trummipoiss. „Minge otsige üle jõe. Kui ta veel kuski on, siis on ta seal, võib-olla pathanid on ta juba kinni võtnud. Kristuse armastuse pärast, ärge otsige teda kuivast jõe äärist. Lähme üle jõe.“

„Mott on mõistlik,“ ütles Devlin. „E kompanii kiirmarsis jõe juure, ruttu!“

Nii E kompanii, peaaegu kõik särgiväl, marssis kallil elu pärast. Nende taga väsitas end higine seersant, nõudes pühalikult kiiremat marssi. Laager kihas 195-da meestest, kes otsisid Wee Willie Winkiet. Kolonel ratsutas lõpuks E kompaniist ette, olles liiga väsinud söömamiseks võideldes jões kividega.

Künka jalal, kus Wee Willie Winkie pahad sortsid olid arutamas lapse ja tüdruku äraviimise küsimust, laskis valve kaks pauku.

„Mis ma ütlesin?“ karjus Din Mahommed. Seal on hoiaatus! Inglise pataljon on juba väljas ja tuleb üle legendiku. Minge ära! Ärgem näidakem endid ühes poisiga!“

Mehed ootasid ühe silmapilgu, ja kui üks teine pauk kõlas, taganesisid küngastelt sama vaikselt nagu olid ilmunudki.

„Lügement tuleb,“ ütles Wee Willie Winkie miss Allardyce'ile usaldavalt. „Kõik on kollas, äla nuta!“

Tal endal oli seda nõu vaja, sest kümme minutit hiljem, kui ta isa tuli üles, nuttis ta kibedasti, pea miss Allardyce'i süles.

195-da mehed kandsid ta hoigete ja rõõmuavaldustega koju: Cobby, kes oli ratsutanud nii, et hobune vahus, kohtas teda ja suudles avalikult meeste juuresolekul.

Aga seal oli ka balsam ta aule. Isa kinnitas talle, et mitte ükski aresti murdmine pole andeks antud, vaid ka hea ülalpidamise märk antakse tagasi, niipea kui ema õmbleb selle bluusikäisele. Miss Allardyce oli koloneliile jutustanud loo, mis tegi teda oma poja üle uhkeks.

„Ta kuulub sulle, Cobby,“ ütles Wee Willie Winkie, näidates mis Allardyce'i räpase sõrmega. „Ma teadsin, et ta ei tohi latsutada üle jõe, ja ma teadsin, et lügement tuleb mu juule, kui saatsin Jacki koju.“

„Sa oled kangelane, Winkie,“ ütles Cobby — „täitsa kangelane!“ —

„Ma ei tea, mis see tähendab,“ ütles Wee Willie Winkie. „Kuid te ei tohi mind hüüda enam Winkie. Ma olen Percival William Williams.“

Ja sel kombel astus Wee Willie Winkie mehe- easse.

Tõlkinud M. L. V.

„Rahu maa peal“.

Kakskümmend kolm sõda pärast maailmasõja lõppu.

Üks omapärane jõuluvestlus.

Rahu maa peal on pärast maailmasõja lõppu hüüdnõnaks kõigil rahvusvahelistel konverentsidel ning eriti Rahvasteliidu istungitel Genfis. Aga kui vaadata tagasi maailmasõja lõpetamisest möödunud ajale, siis jõuame õudsele tulemusele, et see lühike ajajärk, mis oli pühendatud maailmarahu kindlustamise tööle, millest võtsid osa targemad ja kogenumad meie aja riigimehed, on täidetud sõjakärest mitmes maailma nurgas, et sellel ajajärgul on voolanud palju sooja südameverdi, tapetud ja vigastatud hulk inimesi, ning et meie oleme alles kaugel sellest, mida võiks nimetada maailmarahuks.

Kuna neile pärast maailmasõja lõpetamist peetud sõdadele ja verevalamistele, peale mõne üksiku, on miskipärast pühendatud vähe tähelepanu, siis tuleme neid siin kord lühidalt meele.

Maailmasõda ei lõppenud teatavasti ühe ropsuga, vaid pikkamisi, mitme aasta jooksul. Üksikud sõdivad riigid hakkasid oma vastastega eraldi sobitama rahu. Tähtsamatena neist rahu sobitustest oleksid nimetada järgmised:

1. Brest-Litovsk: 28. nov. 1917. a. pööris Venemaa Euroopa keskriikide poole ettepanekuga alustada rahuläbirääkimisi. 5. detsembril saavutati Brest-Litovskis vaherahu, mille peale 22. jaanuaril algasid rahuläbirääkimised, mis lõppesid 3. märtsil 1918. a. Brest-Litovskis sõlmitud rahulepinguga. Selle lepingu alusel loobus Venemaa Soomemaa ja Ukrainast. Saaremaa liideti Saksamaa külge. Seda lepingut täiendati Berliinis 27. augustil 1918. a. Sama aasta 11. novembril annulleeriti ta Compiegne'i vaherahu lepinguga. Ukrainaga sõlmisid keskriigid Brest-Litovskis 9. veebr. 1918 eraldi rahu, samuti ka Soomega 7. märts. 1918. Berliinis ja 30. aprillil Poolaga. Esimene ja viimane neist annulleeriti samuti Compiegne'is.

2. Bukarest: 9. det. 1917. a. sõlmis Rumeenia Foksanis keskriikidega vaherahu, millele järgnesid Buftea lossis 5. märtsil 1918. sõlmitud eelrahu ja 7. mail 1918 Bukarestis allkirjutatud rahulepingu tegemine. Selle põhjal loobus Rumeenia 5600 ruutkilomeetrilisest maa-alast Ungari kasuks, lõunapoolne Dobruđa anti Bulgaariale, põhjap. Dobruđa — keskriikidele. Vastutasuks lubati Rumeeniale Bessaraabia suhtes vabad käed. See leping leidis samuti annulleerimist Compiegne'is.

3. Compiegne. Padua, Prilep, Belgrad, Mudras: Bulgaaria sõlmis liitlastega 30. sept. 1918. a. Prilepis eraldi vaherahu. Teised keskriigid pöörsid 5. okt. 1918. a. Ühisriikide presidendi Wilsoni poole ettepanekuga alustada rahuläbirääkimisi. Kuid paralleelselt sellele palusid Türgimaa ja Austria 27. okt. 1918. a. kumbki eraldi rahuläbirääkimiste alustamist. Liitlased sõlmisid seepeale vaherahuleppeid 30. okt. Türgimaa Mudros, 2. nov. Austriaga Paduas, 3. nov. Ungariga Belgradis ja 11. nov. Saksamaaga Compiegne'is.

4. Versailles: 26. juunil 1919. a. kirjutati Versailles'is alla rahulepingule liitlaste ja Saksamaa vahel. Selle lepingu esimene jagu kõneleb „rahvasteliidu“ loomisest. Sellesse kuuluvad kõik liitlased (ühisriigid jäid siiski eemale). Erapooletud riigid

võisid kahe kuu jooksul astuda Rahvasteliitu. Seni vaenuliste riikide vastuvõtmiseks vajav ⅓ Rahvasteliidu liikmete nõusolu. Versailles' rahulepingu põhjal liideti Elsass-Lotringi uuesti Prantsusmaa külge, Saksamaa pidi tunnustama Tšehhoslovakkia ja Poolamaa iseseisvuse, pidi osa Ülem-Sileesiast andma Tšehhoslovakkiale, Poseni ja osa Lääne- ja Ida-Preisimaast Poolale, Meemeli piirkonna andma liitlaste ülemvalitsuse alla, Danzigi piirkonna andma asutatavale Danzigi vabalinna ja loobuma Brest-Litovskis sõlmitud rahulepingust.

5. St.-Germain: 10. okt. 1919. a. St.-Germain'is Austria ja liitlaste vahel allkirjutatud rahulepinguga määratakse kindlaks „Austria vabariigi“ piirid. Sellesse kuuluvad endised Austria-Ungari keisririigist vaid Ülem- ja Alam-Austria, mõned Lääne-Ungari osad, suurem osa Steiermarkist ja Kärntenist ning Põhja-Tirol. Austria vabariik tunnustatakse ainult sellena ja ta tohib loobuda oma iseseisvusest (ühineda näit. Saksamaaga) ainult Rahvasteliidu nõusolekul.

6. Neuilly, Trianon, Sèvres, Konstantinoopol. Neuilly's sõlmiti 14. jaan. 1920. a. liitlaste rahuleping Bulgaariaga, kes Grekamaale pidi andma kogu Traakia. Siin esitati liitlaste poolt ka 15. jaan. 1920. a. rahulepingu tingimused Ungarile, mille järele ta Rumeeniale pidi andma Siebenbürgeni ja Banaadi, Serbiale Kroatia, Tšehhoslovakkiale kogu Põhja-Ungari ühes Pressburgi linnaga ja Poolale ning Austriale vähemad maa-alad. Selle lepingu tingimused kirjutati alla alles 4. juunil 1920. a. Trianonis. Türgimaaale esitati rahulepingused ka alles 1920. a. Sèvres'is, mis tükklaste poolt samal aastal Konstantinoopolis alla kirjutati.

Maailmasõda oli jõudnud lõpule. Rahulepingud olid sõlmitud kõikide sõdivate poolte vahel. Rahvasteliit oli alustanud oma tööd Genfis 16. jaan. 1920. a. Ent relvadel ei olnud rahu, nagu kohe näeme.

1918./19. a.

1. Eesti vabadussõda Venemaa vastu.

Kõigepealt tuli pärast maailmasõja lõppu Venemaa suhtes relvad pikku haarata end iseseisvaks kuulutanud rahvastel — eestlastel ja lätlastel. Heitlus oli äge, kuid pealetungivale punasele uputusele suutsid eestlased siiski panna piiri, vaenlased paisati veriste peadega vaba Eesti piiride taha ja 2. veebr. 1920. a. Tartus sõlmitud rahulepinguga oli Venemaa sunnitud tunnustama Eesti vabariigi rippumatust.

2. Läti-Vene sõda.

Samal ajal pidi ka meie lõunanaaber Läti heitlema oma iseseisvuse eest. Sõjas Vene punaarmee vastu oli talle suureks toeks Eesti rahvavägi, kes puhastas enamlastest ka suure osa Läti maa-alast. 11. augustil 1920. a. tunnustab Nõukogude Venemaa sel päeval allkirjutatud Läti-Vene rahulepinguga ka Läti rippumatuse.

3. Sõda Landeswehriга.

Kuid mitte ainult venelastega ei tulnud sõdida vabadust ihkavatel väikerahvastel Läänemere kaldal. Eesti raskesti võitlevale rahvaväele tungis 1919. a. varasuvel ootamatult seljatagant kallale Saksa Landeswehri. Kuid ka selles heitluses, mis oli üks verisemast pärast maailmasõja lõppu, jääb võitjaks Eesti, paisates Landeswehri väeosad tagasi kuni Riiani ja vabastades sellega ka Läti pealimna Landeswehri võimusest.

4. Bermonti avantüür.

Aga ei kestnud kuigi kaua, kui leidus jälle uus vaenlane Läti ja Eesti rahvaste iseseisvusele. Landeswehri likvideerimise järele astusid Saksa raudse-diviisi osad Bermonti teenistusse. Bermonti oli Vene alam ja vormeeris raudse-divisjoni juures Saksamaale jäänud Vene vangidest väe, tema enese itte-luste järele Vene punaste vastu võitlemiseks. Tõepoo-lest oli aga selle väe vormeerimine sihitud Läti ja Eesti vastu, et need maad heita sakslaste alla. 8. oktoobril algab Bermonti pealetungi Riiale. Lätlased ei suuda sellele üksinda vastu panna, nende valitsus põgeneb Riiaist ja pöörab abipalvega Eesti poole. Meie kaks soomusrongi tungivad Riiga ja ajavad Bermonti sealt minema. Läti toibub ja alustab ise sõjakäigu Bermonti vastu, mis lõpeb Bermonti bandede Lätimaalt väljaajamisega.

5. I Poola-Vene sõda.

Ka iseseisvaks saanud Poolal tuleb pidada võit-lust Nõukogude Venega. 5. jaanuaril 1919. a. tungivad punaväelased Vilnosse. Kestab kaua, kuni poolakatel läheb korda Vilno punaväest vabastada. See sünnib siiski 19. aprillil. Sügisel, septembris, asub Poola koos lätlastega pealetungile Dvinski all. Ta sunnib punavägesid küll pisut taganema, kuid Dvinsk jääb ikkagi nende kätte püsima.

6. Poola sõda Galiitsia pärast.

Samal aastal tuli Poolal oma õiguste maksma-panemiseks Ida-Galiitsias läkitada ka sinna suuremaid väeosi. Suur osa enne Austria alla kuu-luvast Galiitsiast oli nimelt 1919. a. jaanuaris prokla-meerinud oma liitumist Ukrainaga. Poolale ei jäänud muud üle kui väevõimuga oma õigusi sellele maa-alale kaitsta. Ta läkitas sinna tugeva armee. Märtsikuu jooksul keetsid seal rasked võitlused, mis lõppesid Pinski ja Lembergi linnade vallutamise-ga poolakate poolt.

7. Valge- ja punakaartlaste võitlused.

Pärast enamlaste võimu Venes pukile asumist algasid Vene mitteenamlikud väed mitmel pool pealetungi „punakaartlastele“, nimetades end ise nende vastandina „valgekaartlasteks“. Neljal frondil tegutsevaid „valgekaardi“ vägesid juhtisid kindralid Denikin, Wrangel, Judenitš ja admiral Kolčak. Kuid nende võitlus ei annud taga-järke. Ka Vene „valgekaartlased“ koosnesid demoraliseeritud sõduritest ja ei talitanud põrmugi pare-mini „punakaartlastest“ vallutatud linnades ja küla-des. Seepärast ei suutnud nad võita rahva poolehoidu ja pidid lõpuks vähemaarvulistena leppima täielise kaotusega. Mainisime siin neid võitlusi vaid seepärast, et nad „valgekaartlaste“ suhtes olid juhitud teiste maa-ilmasõjast osa võtnud suurriikide poolt. Muidu kuu-luksid nad kodusõdade liiki, mis siinkohal ei leia käitle-mist, kuna see viiks liiga kaugele.

8. Afganistani sõda.

Kuid mitte ainult Euroopas asuvate Vene piiride ümbruskonnas ja Siberis (Kolčak) ei möllanud sõda 1919. aastal, vaid ka Vene lõunapiiride ääres Aasias. 1919. aasta aprillis tekkis verine sõda Briti maa-ilmariigi ja Afganistani vahel, mille troonile

pärast tema isa tapmist parajasti oli astunud viimasel ajal jällegi palju kõneainet annud kuningas Aman Ullah. Läbipääsmatu mägestik India-Afganistani piiril oli ägedate võitluste väljaks, milledest raskeimaks osutus 16. mail löödud Dakkalahing. Seda sõda nimetas Inglise rahulegatsiooni esimees sir Hamilton Grant „kõige mõttetumaks ja kasutu-maks sõjaks Aasia ajaloos“. Sõda lõppes vormilise ra-hulepinguga, milles Inglismaa tunnustas Afganistani täieliku rippumatuse.

9. I Greeka-Türgi sõda.

Ka Väike-Aasia pinnal peeti 1919. a. veri-seid lahinguid, kui Greeka sõjaväed vallutasid Smyrna linna ja juuli alul Aidini lahingus hävi-tasid Türgi sõjaväe riismed.

1920.

10. II Poola-Vene sõda.

1920. aasta on peaaegu sama verine kui ta eel-käija. Jaanuari esimestel päevadel alustas Poola-maa ühes Läti väeosadega uut pealetungi Dvinsk-ile, mille ta vallutas 3. jaanuaril. Ühtaegu oli Poola-maa sunnitud võitlema ka Ukraina sihis. Poola-kate edu oli alul suur. 8. mail vallutasid nad juba Kiievi. Nüüd aga võttis Nõukogude riik kõik oma jõud kokku ja alustas suurt vastupealetungi Väina ja Priipeti jõgede vahelisel maa-alal. Etkekuju-tuse võitluste ulatusest saame, kui tuleme meele, et üksi poolakate 1200 klm.-lisel rindel seisis üle 500.000 mehe. Enamlasi võttis neist võitlusist osa õige mitu korda rohkem.

Tugeva vastupealetungi tagajärjel pidid poolakad juunikuus Kiievist lahkuma ja said juulikuus kestes mitu korda tugevasti lüüa. 1920. aasta augustis oli Poolamaa seisukord õige kriitiline. Punaste väed olid tunginud juba kuni Varsnavi eellin-nadeni. Sel hetkel algas aga poolakate vastulöök Narevi ääres. Kabuhirmus hakkasid venelased põ-genema. Poola riik oli päästetud. Vene-Poola sõja lõpetas 12. oktoobril sõlmitud vaherahu, millele järgnes Riia rahu.

11. Poola-Leedu konflikt.

Veel ühe teise sõja pidas Poolamaa samal aastal. 9. oktoobril asus Poola kindral Zeligovski suu-rema väeosaga endisesse Leedu pealinna Vilnosse ja jatkas siit edasitungi Kovno sihis. Novembris sõlmi-tud sõjariistaderahu lõpetas selle sõjakäigu. Ent rahu ei ole Poola ja Leedu vahel tänapäevani veel sõlmitud, ning ei möödu ükski Rahvasteliidu istung Genfis, ilma et asjata poleks tehtud katset lahendada konflikti Vilno pärast mõlema naaberriigi vahel.

12. II Greeka-Türgi sõda.

Ka Väike-Aasias ei puhunud sõjariistad 1920. aastal. 22. juunil jatkasid greeklased eel-misel aastal alustatud sõjakäiku Türgimaa vastu. Vastupanu kokkuvarisenud Osmani riigi poolt oli õige nõrk.

13. Türgi-Armeenia sõda.

Õnnelikum oli Türgi oma sõjas Armeenia vastu, mille ta alustas 1920. a. septembris. Karski ja Aleksandropoli linnad vallutati türklaste poolt. Koledad olid türklaste metsikused selles sõjas. Armeenlasi tapeti maha hulgaliselt. Juba ähvardas vaenlane vallutada ka nende pealimna Erivani, kui detsembris sõlmitud rahuga see päästeti. Rahulepingu põhjal langesid suured Armeenia maa-alad türklaste kätte.

14. Gabriele d'Annunzio vallutab Fiume.

Sõjaline aktsioon, mille poliitiline tähtsus on muutunud äärmiselt suureks, oli Gabriele d'Annunzio ja tema legionääride äkiline kallaletung Lõuna-Slaavia linnale Fiume le (8. sept.). Rapallos sõlmitud leping muutis Fiume Itaalia protektoraadi all olevaks vabariigiks. Ent 1921. a. alul võtsid Itaalia sõjaväed linna endi alla. Lõuna-Slaavia kaotas selle aktsiooniga oma parima sadama, mida ta siamaani ei suuda unustada.

1921.

15. Poola-Saksa sõda.

Veel kord pidi sel aastal Poolamaa haarama relvad kätte. Ülem-Sileesia rahvahäletuse piirkonnas aset leidnud ägeda agitatsiooni tagajärjel, mida juhiti Berliinist, algasid seal tugevad sõjariistus mässud poolakate vastu. Kuni 50.000 meest olid poolakad sunnitud läkitama sinna, et vähegi korda jalule seada. Ägedaim lahing poolakate ja Saksa kindrali Höferi poolt juhitud Saksa väeosade vahel peeti Annamae juures, mis lõppes mõlemapoolsete raskete kaotustega. Viimaks seati siiski jälle kord jalule.

16. III Greeka-Türgi sõda.

1921. aasta märtsi lõpul alustasid greeklased Väike-Aasias jällegi pealetungi türklaste vastu. Kuid seekord leidsid nad tugevama vastupanu kui enne. Kemal-paša oli oma suure reorganiseerimistööst viinud lõpule. Suve ja sügise jooksul löödi Väike-Aasia pinnal terve rida õige veriseid lahinguid.

1922.

17. IV Greeka-Türgi sõda.

1922. a. tõi dramaatilise lõpu Greeka-Türgi sõdadele. Selle aasta sügisel löid türklased mitmel korral greeklasi õige tugevasti. Paaniliselt põgenes viimaks kogu Greeka sõjavägi Vahemere kallaste poole. 9. septembril vallutasid türklased Smyrna. Mõni päev hiljem ei olnud enam ühtki greeklast Väike-Aasia pinnal. Nende Türgi vägede võitude mõju oli kogu maailmas õige suur. Lausanne'is peetaval rahukonverentsil, mis algas 1922. a. novembris, suutis Türgimaa endalt raputada rasked tingimused, mis talle liitlaste poolt olid peale pandud Sèvres'i rahu- lepinguga. Kemal-paša oli võitluse oma isamaa rippumatuse eest viinud võidurikkale lõpule.

1923./24.

Neid aastaid võiks õieti tõsiselt nimetada rahu- aastateks pärast maailmasõja lõppu, kuigi ka nende kestes on voolanud palju verd. Kuid võitlused, mis leidsid aset nende aastate jooksul, kujutasid endast ainult osa 1912. aastal alanud ja õieti mitte kunagi päris vaikinud Hiina kodusõjast.

1925.

18. Abd el Krimi võidurikas võitlus Hispaania ja Prantsusmaa vastu.

Juba selle aasta esimesel kuul algab üks ägedamaist ja ohvriterikkamaist võitlustest viimastel aastatel. Abd el Krim, Marokko riffkabiilide juht, alustas sel kuul oma vabadusvõitluse, esialul hispaanlaste vastu. Laroche'i verises lahingus said hispaanlased õige tugevasti lüüa. Teised kabiilide suguharud, julgustatud sellest võitluse tagajärjest, alustasid nüüd ka oma võitlust põhjapool Fez'i prantslaste vastu. Ka nende käsi käis alguses hästi ja prantslastel olid suured kaotused. Nüüd aga otsustasid Hispaania ja Prantsuse valitsused ühiselt

hakata tegutsema kabiilide vastu. Algasid uued rasked võitlused, milleledegi tegi lõpu alles lähenev talv.

19. Süüria põleb.

Aga veel ühel teisel väerinnal tuli Prantsusmaale sel aastal astuda võitlusse. Süürias alustas druuside sõjakas suguharu oma väejuhi sultan Atraš-paša juhtimisel sõjakäigu prantslaste vastu ja sunnitas neile palju kahju. Teised Süüria suguharud liitusid druusidega. Ning kui isegi Damaskuse elanikud ilmutasid vaenulist olekut, oli Prantsuse kindral Sarraile sunnitud hakkama tulistama Damaskuse linna. Kohapealsetest Prantsuse väeosadest ei jatkunud liikumise sumbutamiseks. Prantsusmaalt tuli läkitada abivägesid. Veel mitmel korral tulistati Damaskust, kuni prantslastel viimaks detsembris korda läks rahu jälle jalule seada.

20. Ibn Saud sõjajalal.

Samal aastal alustas Araabias sõjakas kuningas Ibn Saud rea sõjaretki. Ta esimeseks ohvriks oli Hedša valitseja Ali, Iraki kuninga Feisoli isa, kelle inglased tõstnud troonile. Jaanuaris vallutas ta Aedša sadamalinna Dsedah ja suure osa Transjordaaniast. Islami pühade paikade Mekka ja Medina vallutamine, mis eelmistele järgnes, tõstis ta seisukoha peremeheks, mille poliitiliseks tulemuseks oli tema valitsejaks tunnustamine inglaste poolt.

1926.

21. Abd el Krim variseb.

See aasta tõi lõpu Marokkos peetavale sõjale. Aprillis püüdis Abd el Krim veel kord suurejooneliselt pealetungiga oma vastaseid riffide maalt välja tõrjuda. Kuid vaenlaste suured jõud — võitluste lõpu poole seisis 200.000 hispaanlast ja prantslast tema vastu võitluses — sundisid kangelasliku kabiilide juhi mai lõpul allaandmisele. Ta andis enda prantslastele vangi ja paigutati Réunioni saarele asumisele.

1927./28.

Nende aastate sõjaohvriteks olid jällegi peaaegu ainuuksi hiinlased, kes langesid vahepeetamatuis võitluses Põhja- ja Lõuna-Hiina vahel.

1929.

22. Boliivia ja Paraguay.

Rahvusvaheline rahutöö on kümne aasta kestes pärast maailmasõja lõppu juba niipalju edenenud, et sel aastal sõdasid enam ei nimetata selle piimliku nimetusega. Konflikt, mis arenes veristeks kokkupõrgeteks ja viis diplomaatlikkude suhete katkestamiseni, tekkis Lõuna-Ameerika riikide Boliivia ja Paraguay vahel Gran Chaco maa-ala pärast. Rahvasteliidu vaheleestumine ei lasknud tülil siiski levida suuremate sõjaväeliste aktsioonideni. Ent piiräärsete väeosade kokkupõrked kestsid siiski mitu kuud ja mõlemal pool sai hulki sõdureid surma ja haavata.

23. Hiina ja Nõukogude Vene konflikt.

Umbes samal kujul, kuid ühtlasi väga palju verisemalt, arenes viimastel kuudel konflikt Hiina ja Nõukogude Venemaa vahel, mis tekkis Ida-Hiina raudtee pärast. Mõlemad vaenulised pooled kinnitavad, et nad ei pea sõda. Alati on ühtaegu nii venelased kui ka hiinlased need, kellele kallale tungitakse ja kellele ülekohut tehakse. Ning kui siis alustatakse pealetung suuremate sõjavägedega, kaugele vastase piiridesse, siis nimetatakse neid pealetungija poolt vaid kättemaksu retkeiks. Jumala pärast aga mitte sõjaks. — Ka see konflikt näib viimasel ajal

juba liikvideeruvat. Hiina vandus alla ja täitis kõik Nõukogude Vene tingimused. Nõukogude Vene aga pahandab — kuidas julgevad teised riigid end segada tema sisemistesse asjadesse, kuma ta pole mõelnudki tungida kallale Hiinale ja ei ole millegagi rikkunud pakti, mille ta ühes Hiinaga pühalikult alla on kirjutanud. — Sic!

Nõnda siis tervelt 23 suuremat ja väikest sõjalist aktsiooni pärast maailmasõja lõppu üksikute riikide ja rahvaste vahel, jättes hoopis mainimata suured kodusõjad, nagu Afganistanis, Hiinas, Meksikos jne. Kohutav pilt. Ning seda vaatamata kogu maailmas propageeritavale rahuaatele, Rahvasteliidule ja sellest osavõtivate riikide vahetpidamatule rahutööle, lepingutele ja kokkulepetele, mis on kantud rahuaatest, Kelloggi paktile ja kõigile muile

rahukindlustuse püüetele. Mis oleks küll sündinud siis, kui poleks vahetpidamatult tegutsenud rahuidee süvendamise kallal? Kas ei oleks maailmasõja lõpule järgnenud aastad siis olnud ehk veelgi verisemad maailmasõjaaegseist?

Peame siiski olema rõõmsad, et verd ei ole valatud rohkem kui seda ilmutasid eelmised read. Kuid ühtlasi peab meid panema tõsiselt mõtlema ka see asjaolu, et verd on valatud siiski nii palju. See paneb kogu inimsoole kohustuse veel palju energilisemalt tegutseda rahuideede levitamisel kui ta seda on teinud viimastel aegadel, paneb talle kohustuse maksku mis maksab võtta tarvitusele kõik abinõud verevalamiste lõpetamiseks, nõnda et me kord tõesti kõigest südamest võiksime öelda:

„— ja rahu maa peal...“

LASKESPORTLASED, ORGANISEERUGE!

Laske sport on kaitseliidus nii kaugele arenenud, et on tarvis laskesportlased koondada omaette liitu. On aeg oma parimad parimaist saata „Euroopasse“. Mitte kohmakad ja suured koondused tsentrumites, vaid tihedad, pisikesed ja elujõulised laskesportlaste rakukesed üle kogu riigi.

1.

Laskmine on ala, millele seni kaitseliidus alati on pühendatud head tähelepanu, ja rõõmuga peab tunnistama, et vaatamata raskustele relvade, laskemoona ja laskekohtade suhtes sel alal on astunud tõsiseid edusamme. Selle tõenduseks ei ole tarvis palju rääkida: teeme väikese käigu minevikku.

1927. aastani oli see ala veel korraldamata. Lasti korrapäratult ja juhuslikult. Mis puutub tagajärgedesse, siis olid need isegi esivõistlustel säärased, milledest praegune kaitseliitlane-laskur räägib ainult muiates.

1928. aasta alul pandi maksma kaitseliidus oma laskemäärused, milledega rajati aluspõhi oma laskekoolile. Ja selle tulemused? Need kõnelevad kõige selgemal sõnal, kui võrra eluline kaitseliidu tegevuseala on laskmine ja kui sooja poolehoidu on see leidnud kodukaitsjate peres. Ei ole veel möödunud täit kaht aastatki, kui meie kindlate laskurite, s. o. klas silaskurite ja küttide, arv käesoleva aasta lõpuks ületab 2000. Algajate katse on sooritanud umbes 3000 meest.

Teiste sõnadega tähendab see, et kaitseliidus on üle 5000 mehe, kes järjekindlalt laskmistest osa võtavad ja kes on nii kõrgel tasapinnal, et nad oma relvaga tegelikult suudavad oma kodu kaitsta vajalike tagajärgedega.

Samasugune arv seisab katse tegemise lävel ja selle sooritamine on lähemate nädalate ja kuude küsimus.

Mulle esitatakse vahest küsimus: kui laskmine on niisugusel heal järjel, mistarvis siis veel ajada juttu mingisugusest laske sportlastest, mingisugustest laskesportlastest ja nende organiseerimisest? Mis imeloom

too laskesportlane on ja kus lõpeb harilik laskur ja algab laskesportlane?

Mõlemale küsimusele saame vastuse pea.

Kui teame, et meil on olemas 5000 järjekindlat laskurit ja lähemal aastal tuleb juure teine 5000, kas on siis sellega küllaldaselt rahva kaitsetublidus tõstetud, mis on kaitseliitlase-laskuri tõsine eesmärk. Sellega on astunud alles esimene samm, aetud alles esimene vagu laialdasel põllul. Ei ole sugugi lähedal ajad, mil iga riigikodanik suudaks kaitsevahendeid valitseda nii täiustikult, nagu seda nõuab Eesti rahvalt ta praegune olukord. Seda peab oskama ja suutma esimeses järjekorras iga kaitseliitlane. Mis näitab aga tegelik elu? Viieaastase eluea ja kaheaastase intensiivse laskmise korraldamise tagajärjeks on, et laskmisele tõmbab kaasa ainult 10.000 meest 27.000 kaitseliitlaste perest.

See on alles töö algus ja siit õieti algabki tähtsam ja tõsisem töö. Esiteks tuleb tõmmata järele järgmised 17.000 meest. See on vahest väiksem ülesanne ja selle täitmine käib „Laskemääruste“ põhjal enam-vähem kaitseliitlaste kohustusliku tegevuse hulka.

Teiseks on tarvis laskmisele anda kätte tema õige ja kõrge koht. Tuletagem meele teisi väikerahvaid — rootslasi, soomlasi, šveitslasi jne., siis näeme, kui suur ülesanne on veel täita. Millal jõuavad kätte ajad, mil laskevõistlusi tulevad jälgima tuhanded ja kümned tuhanded? Millal helistatakse laskurlippudele kirikukelli ja neid tervitatakse aupaukudega? Millal võtab kogu rahvas laskmist kui isamaalist ja kasvatuslikku tegevust?

Nii kaugele meie „Laskemäärused“ välja ei vii, olgu nad kui lähedad tahes. See on ikkagi teatav kohustuslik kool kogu kaitseliidu massi tar-

vis ja seepärast tema nii minimaalsed kui ka maksimaalsed nõuded ja võimalused on tugevasti piiratud.

Kuid meil omal kaitseliidu ridades on suur hulk laskureid, keda ei rahulda harilik laskekool. Nad tahavad rohkem õppida ja harjutada kui seda võimaldavad meie igapäevased normid. Nende huvi ja hool käib kaugel üle igapäevase laskuri omast. Laskmist on võetud uurimisalana ja teataval määral spordina (kehaline ja vaimline sport).

Need mehed on tõsised laskesportlased, nad on juba teinud palju positiivset ja neile tuleb anda veel avaramaid võimalusi tuleviku tegevuseks.

Laskesportlased on pioneerid, kes sammuvad esirinnas, kes rajavad teed ja kelle järele sammub laskurite mass. Nende ülesanne on suur ja nende tegevus on nii tähtis, et ükski ohver ei ole liigne selle liikumise toetamiseks.

2.

Häid ja veendunud laskesportlasi on meil üle kogu riigi, peaaegu igas suuremas kaitseliidu üksuses. Rohkemal arvul leidub neid Tallinna malevas, kuid on ka rida elujõulisi ja teguvõimsaid gruppe provintsilinnades ja alevites.

Niisugune laskesportlaste laialipaiskumine on selle liikumise nõrgaks küljeks, sest laialipaisatuna puudub üksikute meeste vahel tihedam kontakt ja koostöö, nad kipuvad massi sekka „ära uppuma“. Teiselt poolt on see aga nende kõvaks küljeks: valgus ei ole koondatud ainult ühte nurka, vaid jaotatult üle kogu maa näitab teed, soojendab ja õhutab laiaulatuslikult.

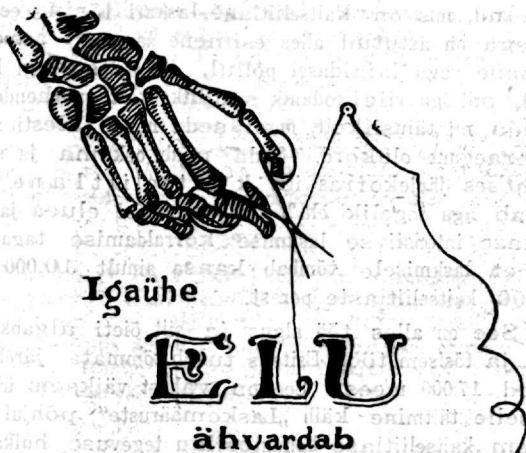
Pidades silmas laskesportlaste suuri ja laialdasi ülesandeid peab kõigi kaitseliidu juhtivate jõudude tähtsamaks tööks olema luua laskesportlastele võimalikult soodus olukord tegutsemiseks.

Siin tuleb esimeses järjekorras päevakorrale nende organiseerimine.

„Ühenduses on jõud“ — see tõde maksab ka laskesportlaste kohta. Mis ühel-kahel mehel on üle jõu, ei ole seda enam meeste koondusel. Ja neid küsimusi, mida laskesportlased peaksid ühiselt harutama ja otsustama, on terve rida.

Praegu iga laskesportlane töötab peaaegu täiesti iseseisvalt ja omaette. Need üksikud näpunäited ja juhtnöörid, mida saadakse oma rivi- ja väljaõppe juhtidelt, ei ole küllaldased, et juhtida laialdast laskesportlikku liikumist. Siin on tarvis omaette kooli ja see kool läheb suurel määral lahku harilikust laskurikoolist. Et niisugust kooli kutsuda ellu, on tarvis esiteks organiseeritud õpilaskonda.

Eelpool juba märkisime, et laskesportlasi ei rahulda harilik laskekool. Nad tahavad rohkem õppida ja harjutada. Selleks vajavad nad erirelvi ja laskemoona suuremal määral kui seda harilikud normid näevad ette. Üksikute laskesportlaste varustamine on väga ja väga tülikas ja teatud määral võib see ka ebaõiglaseks kujuneda. Hoopis kergem asi on teha tegemist kogu organisatsiooniga. On kindlad väljavaated selleks, et organiseeritud laskesportlaste pere nii peastaabilt kui ka malevlastelt saab järjekindla ja suurema toetuse osaliseks kui see on sündinud seni

Igäühe

E

LU

ähvardab

kõigevõimuline **SURM.**

Kindlustusseltsis „Eesti“

Valitsus: Tartus, Suurturg 10, oma majas.

Osakonnad: Tallinnas, Pärnus, Viljandis, Valgas, Võrus, Rakveres, Peiseris ja Kuresaares.

Julgelt võib tulevikku

vaadata see, kelle elu

on kindlustatud

üksikute laskesportlastega. Üks on enam-vähem kindel, et uute ja paremate relvadega varustatakse esimeses järjekorras laskesportlaste koondisi ja neile määratakse veel erilised laskemoona normid, peale „Laskeäärustes“ ettenähtute.

Juba need kaks asjaolu põhjustaksid küllaldaselt laskesportlaste organiseerimist. Kuid peale nende on veel terve rida teisi mitte vähema tähtsusega põhjusi.

Võistlused on need, mis laskeasjanduslikku tegevust suurel määral edendavad. Meil on rõõmustavaks nähteks muutunud sagedane ja väärtuslike laskesportlaste korraldamine. Kuid sellest kõigest on vähe. Kui oleme võtnud endale eeskujuks tuntud laskemaad Lääne-Euroopast, siis ei tule piirduda ainult paberliku tutvusega. Tarvis ka Eesti mehi üle maailma tuntud suuruste juure viia. Kui esialgu vahest võistlused ei anna meile küllalt soodsaid tulemusi, siiski saadud õpised ja kogemused kaaluvad mitmekordselt üles materiaalse kulu. Et juba lähemate aastate jooksul meie parimad laskesportlased suudavad väärtuslikult esineda üle maailma tuntud laskesportlaste ridades, ei ole üksi nende ridade kirjutaja, vaid ka teiste laskeasjandusest huvitatud üksikute usk ja veena.

Esialgu huvitaksid meie laskesportlasi ülemaailmse laskurliidu iga-aastased rahvusvahelised laskesportlused ja Põhjamaa rahvaste liidu (Rootsi, Norra Soome ja Norra) poolt korraldatud võistlused. Nendest võistlustest võivad võtta osa ainult ülalnimetatud organisatsioonide liikmed, kuid sinna liikmeks pääsevad ainult laskurite liidud. Tähendab, kuni meie laskesportlased on organiseerimata, oma liit loomata, ei ole mingisugust lootust võtta osa neist kaunitest võistlustest. Kuid meie peame kord oma mehi Euroopasse viima — on põhimõte, mida on tunnustanud kõik kaitseliidu tegelased.

Mitte vähema tähtsusega on igapäevase väljaõppe korraldamise küsimus. Nagu teada, on igapäevase väljaõppe teostajaiks malevate instruktorid. Kuid meie teame ka, et need mehed on väga mitmekesise tööga seevõrra koormatud, et nad ei suuda igal ajal täie jõuga tegutseda. Kuid laskesportlik tegevus nõuab juhte, kes sellele pühendavad ennast täie ihu ja hingega. Niisuguseid mehi on meil laskesportlaste peres ja neile tuleb võimaldada juhtimisele pääsmist. Kui vahest ehk kardetakse, et neil ei ole veel küllaldaselt juhtimise kogemusi, siis selleks korraldatakse peastaabi juures erikursusi.

Pühendab instruktor vajalise tööjõu laskesportlastele, tahes-tahtmata ununeb laskurite mass, mis oleks lubamatu nähe, ja kahjuks selliseid kogemusi on meil.

Lõppeks suudab laskesportlikku liikumist juhtida ainult tegelik laskesportlane. Iga palgaline instruktor nii kõrgel lasketasapinnal ei seisa, et tema võiks esineda tegeliku õpetajana. Nii tuleks õpetajaid ja tegelikke juhte suuremal osal juhtidel leida ikkagi laskesportlaste eneste ridadest, kuna instruktorite hoole jääks peamiselt organiseerimise ja üldkorralduse küsimuste lahendamiseks.

Liidul kui iseseisval organisatsioonil avanevad avaramad võimalused majandusliku külje korraldamiseks (loteriid, toetused jne.) kui üksikul laskesportlasel, sest kõiki kulusid ei suuda üksik laskur nii-kui-nii kanda ja täit vajalist toetust ei suuda ka kaitseliit anda.

See oleks lühidalt tähtsamatest põhjustest, millest on tingitud laskesportlaste organiseerimise vajadus. Peale nende on veel teisi küllalt kaaluvaid põhjusi, millest lähemalt edaspidi.

Naiskodukaitse Viljandi linna jaoskonna näitemüügi tegelased rahvaste riietes.

Järgmisena kerkib küsimus: kuidas seda organi- seerimist viia läbi? See küsimus on keskasutises juba ammu püsinud päevakorral. Pikkade ja põhjalik- kude kaalutlemiste järele jäädi kindlaks järgmiste põhi- mõtete juure.

Laskesportlaste organisatsioon ei tohi eraldada ega kiskuda lahti kaitseliidu laskurite massist. Nad peavad olema hariliku kaitseliidu laskekooli järgmine ja täiendav aste. Sinna sissepääs peab olema võimal- datud igale laskurile, kes tunneb asja vastu tõi s i s t h u v i ja tahab ennast arendada kaugemale kui seda võimaldab harilik laskekool.

Organiseerimist tuleb alata ainult seal, kus tege- likke laskesportlasi leidub ja koondumise järele on tõe- line vajadus. Juba ette surmaunne määratud klubide, ühingute ja ringide ellukutsumine ei ole millegagi õi- gustatud.

Organiseerimise skeem oleks üldjoontes järgmine:

Maleva pealikud registreerivad kohtadel senised laskesportlased, selleks kas korraldades erilisi katseid või võttes arvesse seniseid tagajärgi. Registreeritud laskesportlased organiseeritakse malevate kaupa, ma- leva pealiku poolt antud juhtnõrde kohaselt. Kohalis- test oludest tingitult võib kas luua maleva peale üks koondis (klubi, ühing jne.) ühes osakondadega kohta- del või jälle kohtadel kutsuda ellu iseseisvaid klubisid, ühinguid, ringe jne. ning neid maleva staabi ümber koondada keskkubi, keskühingu, keskringi jne. näol. Ükskõik kuidas laskesportlaste organiseerimine sünnib, tuleb juhatuse tuua ikkagi maleva staabi juure, sest laskesportlaste koondis ei ole mingisugune oma- ette asutis, vaid ikkagi üks vahend maleva pealiku käes kaitseliidu kõrgete eesmärkide poole rühkimisel.

Edasi malevate koondised (klubid, ühingud jne.) moodustavad kaitseliidu peastaabi juures „Laskesport- laste liidu“, kes töötab kaitseliidu ülema poolt antud juhtnõrde järele ja tema otsekohese kontrolli all. Liidu tegevust juhatab malevate koondiste poolt vali- tud asemikkude kogu. Jooksva töö tegijaks ja asemik- kude kogu täideviijaks valitakse sama kogu poolt lii- du juhatuse.

Pidades silmas, et liit töötab peamiselt kaitse- liidu poolt antaval toetusel (relvad, erilaskemoon, suu- rendatud hariliku laskemoona normid, auhinnad jne.), peab võimaldama malevate pealikutele ja kaitseliidu ülematele tegutseda kaasa klubide ja liidu juhtimisel. Selleks tuleks klubide ja liidu juhatuste otsused teata- vas ulatuses maleva pealikutele ja kaitseliidu ülema kin- nituse alla anda ja neile õigus anda oma esindajaid määrata klubide ja liidu juhatusse.

Klubi või sellele vastav üksus koosneb: au-, toe- tajatest, tegev- ja lihtliikmetest. A uliikmeteks valitakse isikud, kellel erilised teened laskeasjanduse alal. Toetajateks liikmeteks võetakse vastu need, kes klubile annavad teatavamääralist materiaalsel toe- tust (ühikordne toetus, mitmekordne liikmemaks jne.). Tegevliikmed on klubi tõeline tuum. Tegevliik-

meiks pääsevad need, kes on täitnud liidu juhatuse poolt kindlaks määratud normid (esialgne kavatsus: 1) 300 m lamades käelt 20 lasuga 150 silma ja 2) 300 m pealt kolmest asendist 30 lasuga 180 silma). Tegevliikmed on klubi täie õiguslikud liikmed ja nende käes on otsustamisvõim. Peale eespool nimetatute võib klubi liikmeteks võtta vastu veel n. n. lihtliikmeid, vaa- tamata sellele, kui kõrgel lasketasapinnal nad seisavad. Need on alles õpilased ja kui nad jõuavad esilaskurite klassi ning täidavad eelpool nimetatud normid, võetakse neid vastu tegevliikmeteks. Klubi asjade otsustamisel ei ole lihtliikmetel õigust rääkida kaasa. Igal lihtliik- mel peab olema tegevliikmete keskel o m a „i s a m e e s“, kes on tema õpetajaks, juhatajaks ja hooldajaks. Tegev- liige võib võtta endale kuni viis „p o e g a“.

Liidu liikmeks olemine ei vabasta kedagi „Laske- määrustega“ peale pandud kohuste täitmisest. Liit ai- nult arendab asja edasi ja annab võimalusi rohkemaks õppimiseks ja harjutamiseks.

Liidu harrastatakse laskmist kõigist relvadest, millest lastakse ka kaitseliidus: sõjaväepüss, vabapüss, väikekalibriiline püss, püstol, jahipüss jne. Peamist rõhku pannakse just „vaba“-relvast laskmisele.

Liidul on ka oma laskeklassid, edasijõudmise kat- sed ja liit korraldab aastas vähemalt kord suuremaula- tusliku laskevõistluse ülemaailmaliste rahvusvaheliste laskevõistluste reeglite järele.

4.

See on lühidalt kõige hädavajalisem loodava laske- sportlaste organisatsiooni kohta. Liidu ametlik ellu- kutsumine sünnib loodetavasti uue aasta algkuudel.

Kaitseliidu laskesportlaste liit luuakse alt üles- poole ja seepärast, laskesportlased, kibedasti tööle! Koonduge juba aegsasti kohtadel, moodustage oma ra- kukesed. Ei ole tarvis joosta kõlavate nimede ega suurearvuliste liikmete hulga järele. On malevas loo- dud klubi, siis võib kohtadel täiesti leppida sama klubi osakondadega, jaoskondadega jne. Loomes aga näiteks igas alevikus ja kihelkonnas iseseisvad klubid, ühin- gud jne., siis vajavad nad suuremal määral liikmeid, et kõiki vajalisi juhtumise ja järelevalve organeid moo- dustada ja tahes-tahtmata tuleb tõmmata kaasa isi- kuid, kellest klubil ei ole mingisugust tegelikku kasu.

Parem kohapeal kolmeliikmeline, kuid elujõuline klubi osakond kui kolmekümmemeheline iseseisev, kuid elujõuetu klubi. Seepärast võetagu liitu ainult tõsiseid laskesportlasi, kes suudavad midagi teha ja seda tahavad. Nende ümber koonduvad õpilased („rebased“), kes ajajooksul saavad tegevliikmeteks.

See on õige arenemistee. Ta on küll pikaldane, kuid järjekindel ja viib sihile.

Laskesportlased, organiseeruge aegsasti! Talv ku- lub organiseerumiseks ja relvade ja laskemoona korral- damiseks.

Tuleval kevadel siistäie hooga tööle! Jõudu ja tahet selleks!

A. P.

EESTI RAHVAPANK

Asutatud 1920. a.

Tallinnas, S. Karja tän. 19, oma majas

Telefonid: 2-02, 24-13 ja 28-28

Telegr. address: Rahvapank, Tallinn

UHIŠTEGELIŠTE ASUTUŠTE KESKPANK

Toimetab kõiki pangaoperatsioone. Oma laialdase korrespondentide võrgu kaudu otsekohene ühendus kõigi kodumaa linnade, alevite ja rahvarikaste kohtadega

1. oktoobril 1929. a. oli Keskpanga liikmeks 264 ühistegelist ja omavalitsuslikku asutust

Arvete seis 1. oktoobril 1929. a. Kr. 5.078.949.21

Akadeemilise Põllumajandusliku Seltsi poolt Tartus väljaantav

AJAKIRI „TALUPERENAIN“

on ainuke perenaise kutse- ja koduajakiri Eestis. Ilmub Iga kuu 1. päeval.

„Taluperenaine“ käsitab: kõiki perenaise kutseküsimusi, nagu: kodumajapidamine, kodu korraldamine ja kaunistamine, aiatöö, kodulinnukasvatus, tervishoid, lastekasvatus, toitlus, kehakultuur, seltskondlikud mängud, kosmeetika jne., annab vastuseid küsimustele, toob teateld perenaiste seltside tööst ja tegevusest jne.

Igas numbris pikem jutt meie parimailt kirjanikelt.

Käsitööosa toob moode, mustreid, käsitöötehnikute õpetusi jne. Kaasas mustri- ja lõikeleht.

Käsitööosa kangakudumisosakond annab juhatusi niihasti kudumises kui ka koetud asjade tarvitamises kodude sisseseadmisel. Igas numbris üks riideproov ühes mustri ja lähema seletusega.

Hinnata kaasandena igal numbril kaasas „Laste maailm“, mis toob mudilastele palju huvitavat ja õpetlikku.

„Taluperenaine“ on müügil kõigis ajakirjanduse müügi kohtades.

∴ Tellimisi võtavad vastu kõik postiasutised üle maa. ∴

	Kodumaale	Välismaale
aastaks	4 kr. —	5 kr. —
poolaastaks	2 „ 25 s.	2 „ 75 s.
veerandaastaks	1 „ 15 s.	1 „ 40 s.
üksiknumber	— „ 40 s.	

„Taluperenaine“ maksab:

„Taluperenaise“ talitus:
Tartus, Suurturg 8.

KUI MURTI SAKSLUSE SELGROOG...

25 aastat eestlaste ülevõimu võidulepääsmisest Tallinna volikogus.

Neil päevil möödus kakskümmendviis aastat sellest, mil Eesti suurima linna, Tallinna, valitsemine läks eestlaste kätte. Tallinna linnavolikogu valimistel 1904. aastal said linna senised peremehed, sakslased, raskesti lüüa ja see „Vaterloo“ võttis neilt viimse kantsi Eestis. Sest väiksemates linnades oli enamus linnavolikogus juba varem läinud eestlaste kätte.

See oli suur võit eestlaste põliste vastaste üle, suur samm meie rahvusliku iseteadvuse kõvenemises ja kogu selles pikaajalises võitluses, mis oli ettevalmistuseks ja lõi pinna Eesti iseseisvusele. 1904. a. linnavolikogu valimistel võttis osa aktiivsest poliitilisest võitlusest rida praegusi tuntud tegelasi, kes meie iseseisvuse esimesil päevil ja ka praegu seisavad juhtival kohal meie riiklikus elus.

Lübecki õiguse järele, mis Tallinna linnale 1248. aastal anti Daani kuninga Erich Plogpenningi poolt, valitses linna linnafogt ja kodanike poolt valitud magistrat või raekogu.

Magistraat moodustus ainult aadlikest, mõisnikest ja linnasakslasist. Pikapeale kiskus magistraat võimu enda kätte ja hakkas fogti kui valitsuse esindajat tõrjuma tagaplaanile. Daani kuninga nna Margarethe käest kaubeldi 1265. aastal Tallinnale välja privilegium ehk eesõigus, mis andis võimu tegelikult magistraadi kätte. Nimelt võidi selle eesõiguse järele fogti ametisse nimetada ainult see isik, kelle suhtes andis magistraat oma nõusoleku.

Linn aga kasvas ja seega tõusid esiplaanile ka mõned uued kodanikekihid, kel oli linnas küllalt suur mõju, näiteks suuremad ärimehed. Nendega tuli arvestada ja „siniverelised“ sakslased pidid olema nõus sellega, et magistraadi koosseisu valiti ka esimese gildi kaupmehi.

Baltimere ranniku ja Tallinna sattumisel Vene valitsuse alla tulid muutused linna valitsemises. Ka Tallinnas pandi 1785. a. maksma Vene üleriiklik linnaseadus. Magistraat kaotati ja linnavalitsemistel anti kaasaraäkimise õigus ka teistele elanikele, käsitöölisele jne.

Kuid see kord ei püsinud kaua, ainult kuni 1796. aastani. Venemaal valitses poolnõdra meelne ja saksasõbraline tsaar Paul I, kelle juures ei olnud raske kaubelda välja suuremaid eesõigusi Balti sakslastele ka linnade valitsemises. Rohkem kui üks inimiga läks mööda, kuni 1870. aastal Tallinna kohta pandi jälle maksma üleriiklik ühine linnaseadus.

24. novembril 1877. aastal peeti esimesi Tallinna linnavolikogu valimisi 3-klassilise valimissüsteemi järele. Siiski sakslased jäid vo-

likogus nii suure enamusse, et nad võisid talitada linnaasjades täiesti oma äranägemisel, ilma et oleks olnud vaja arvestada eestlaste ja venelastega.

Kuigi eestlaste-valijate arv iga aastaga kasvas, ei suudetud end panna maksma valimistel. Eestlastel puudusid energilised juhid, algatusvõime ja julgus sakslastele vastuhakkamiseks, nii et valiti ikka need kandidaadid, keda sakslased seadsid üles.

1900. aastal peetud valimised andsid sakslastele jälle absoluutse enamuse volikogus. Linnavolikokku valiti 60 saadikut ja nendest läks 1900. aasta valimistel 47 kohta sakslastele, 9 kohta eestlastele ja 4 kohta venelastele.

Kuid Eesti väiksemates linnades oli juhtimine läinud juba eestlaste kätte. Selles mõttes Valk oli teistele linnadele eeskujuks. Rida noori tegelasi, kes osalt tulid välja ülikoolist, osalt veel õppisid ja olid akadeemilises õhkkonnas omandanud „mässuvaimu“, leidsid, et nii enam edasi minna ei tohi ja et sakslaste valitsus peab langema ka Tallinnas.

Kuidas aga valmistuda järgmiste valimiste vastu, kuidas leida võimalusi organiseerimiseks ja kihutustööks? Vene valitsuse sandarmid ja nuuskurid valvasid teravasti igasuguste „lahkpüüete“ järele ja kuberner surus juba alul maha igasuguse aktiivse tegevuse Eesti asja kasuks poliitilisel alal.

Suureks valimislahinguks aga oli tarvis keskk kohta, mille ümber saaks koondada inimesi ja kust läheks välja kihutustöö ja antaks juhtnööre. Ainukeste „ilmsüüta“ koondistena olid sel ajal lubatud spordiseltsid. Jäädigi selle juure ja 1901. aastal, varsti pärast saksluse suurt võitu valimistel, asutati Tallinna jalgrattasõitjate selts „Kalev“, kes endale sai esimesed ruumid Liivalaia tänavale.

Kuna seltsi asutamisel oli tagamõtteks luua koondis, kes valmistaks ette linnavalitsemise ülevõtmist, olid seltsi liikmeteks kõik selleaegsed rahvuslikud-käremeelsed tegelased, teiste hulgas Päts. Teemant, Pung, praegune kirjanik Eduard Vilde j. t.

Ametivõimude silmis oli kõik heas korras. „Jalgrattasportlased“ soetasid seltsile isegi oma vormimütsi, mis Vene „tshinovnikutele“ väga meeldis. Tehti sagedasi välisõite jalgratastel Keilasse, Jägala-Joale ja teistesse kohtadesse Harjumaal.

Seal, kus olid koos ainult usaldusväärsed „oma mehed“ ja kuhu politseisilm ei ulatunud nägema, kõneldi jutte, mil ei olnud midagi ühist spordiga ega jalgrattasõiduga. Sakslastel ega ka Vene võimudel ei olnud aimugi, et valmistati

ette suurt aktsiooni Tallinna seniste peremeeste vastu.

Kibedas organiseerimistöös möödusid aastad ja 1911. aasta detsembrikuu keskpaigas seisid ees järjekorralised valimised. „Kalevi“ selts oli Liivalaia tänavalt kolunud üle Väike-Pärnu maantele, kus praegu asub kino „Kungla“, kuid selts oli endiselt keskkohaks, kust läksid välja sõjaplaanid.

Kui valimiste eel selgusid eestlaste plaanid, ei osanud sakslased aimatagi valimiste tulemusi. Nad olid nii kindlad endi peale, et nende häälekandjad veel kuni esimeste valimistagajärgede kokkuvõtmiseni tarvitasid muretut ja üleolevat tooni, jagades eestlastele isalikke õpetusi ja manitsusi.

Eestlaste valimiskampania noored iuhid näitasid üles reaalselt kaalutlemist ja olukorra hindamist. 1904. aasta valimisteks oli Tallinnas valimisõiguslikke 2031 kodanikku. Kuid oli teada, et sakslaste valijad tulevad peaaegu kõik välja, kuna eestlastest paljud ei tule valima. Samuti oli teada, et sakslased saavad palju üljooksikute, kadakasakste, hääli.

Teiseks tuli arvutada Vene võimudega. Oleksid eestlased läinud valimistele üksi, oleks see torganud survevalitlusele liig teravasti silma ja annud põhjust uuteks repressioonideks Eesti iuhivate tegelaste vastu. Päts, Teemant j. t. olid juba nii-kui-nii salajase valve all.

Kõigil neil kaalutlustel otsustati valimistele minna ühiselt venelastega. Viimastega loodeti ikka kuidagi saada hakkama, tähtis oli kõigepealt murda sakslaste selgroog. Loodi Eesti-Vene blokk, mille iuures linnapea koht kindlustati venelastele. Nüüd suhtusid eestlaste valimisaktsioonile sõbralikumalt ka Vene võimud kuberneriga eesotsas.

Valida tuli 60 linnavolinikku. Kui hääled ära loeti, selgus, et 2031 valijast oli käinud valimas 1258. Valimistest eemale jäänud 773 valimisõiguslikku olid suuremalt osalt eestlased, kes oma hariliku loiduse tõttu ei võtnud osa suurest löömingust sakslastega.

Kuid häälte lugemisel selgus, et Eesti-Vene blokk, kes läks valimistele linnamajanduse uuendamise hüüdsõnadega, on puhtalt võitnud. Blokk viis läbi 43 volinikku, sakslased ainult 17. Tervelt 30 kohta kaotasid sakslased linnavolikogus, sest eelmises volikogus oli neil 47 esindajat.

Valimisjaoskondade järele kujunesid tagajärjed järgmiselt: 1. valimisjaoskonnas sai Eesti-Vene blokki 7 kohta, sakslased mitte ühtki; 2. valimisjaoskond kujunes sakslastele soodsaks, sest bloki 5 voliniku kõrval said ka nemed 5 kohta; 3. valimisjaoskond andis blokile linnavolikogus 9 kohta, sakslased jäid ilma; sama saatus tabas sakslasi 4. valimisjaoskonnas, kus nad bloki 12 voliniku juures ei saanud läbi viia

Raske on leida heast raamatust kaunimat pühadekinki

Tänavusel jõululaul on kahtlemata parimaid raamatuid K.-ü. „Looduse“ 1929. a. võistlusromaanid.

A. KIRSIMAGI: PUHASTUSTULI

I auhind. Hind broš. 7 kr. 50 s., iluköites 8 kr. 50 s.

Näib, et kirjanikule aine kui ka ümbruskond õige lähedane, mispärast tundub nii paljuski isiklike elamusi, isiklikku nooti. Igast reast hõõgub vastu loov vaim.

H. V. „Vaba Maa“ nr. 252, 1929.

R. SIRGE: RAHU! LEIBA! MAAD!

II auhind. I köide, hind broš. 6 kr., iluköit. 7 kr.
II köide, hind broš. 6 kr., iluk. 7 kr.

„Rahu! Leiba! Maad!“ on kardetavaks võistlejaks Jakobsoni „Vaeste-patuste alevile“... Sirge on suure hoolega kogunud materjale üksikute alevi keskkonnas sündinud ajalooliste sündmuste kohta.

Alb. K. „Päevaleht“ nr. 270, 1929.

R. JANNO: METSMEES

II auhind. Hind broš. 4 kr. 80 s., iluköites 5 kr. 80 s.

„Metsmees“ on tagasihoidlikult, usutavalt ja suure soojusega kirjutatud romaan. Ei venitata kuski asjatult,

on kirjutatud kokkusurutult, mis romaani plastilisust suuresti tõstab.

Oskar Kurmiste „Rahva Sõna“ nr. 258, 1929.

E SAKS: KODUTU

III auhind. Hind broš. 5 krooni, iluköites 6 krooni.
Vananeva ja endassetõmbunud talutütre elutraagika. Jutustatud tagasihoidlikkude, lihtsate, väga usutavate abinõudega.

Alb. K. „Päevaleht“ nr. 270, 1929.

E. KRUSTEN: MINEVIKU JAHL

III auhind. Hind broš. 5 krooni, iluköites 6 krooni.
Hangeldaja tüüp on kujutatud Balzac'ilise jõurikkuse ja energiaküllusega.

Alb. K. „Päevaleht“ nr. 270, 1929.

K/ü. «Loodus» Tartus.

ühtki oma esindajat. 5. linnajaos jäid sakslased samuti ilma esindajata, kuna Eesti-Vene blokk sai 10 kohta. Puhtal kujul sakslaste valimisjaoskonnaks oli 6. jaoskond, kus sakslased viisid läbi 12 kandidaati ja blokk jäi ilma esindajata. Seega üldine tagajärg 43:17.

„Valimised lõppesid, kahjuks, eestlaste täielise võiduga,“ kirjutas Tallinna Saksa leht „Revalsche Zeitung“, tuues teate valimistagajärgede üle ühest või teisest valimisjaoskonnast. Ja see võit oli täieline ka eestlaste kandidaatide häälte määratu ülekaalu poolest. Kui V. Lender eestlaste kandidaadina 3. jaoskonnast valiti linnavolikokku 132 häälega ja 9. kandidaat nimekirjas, J. Ottoson, kes ka samast valimisjaoskonnast veel pääsis linnavolikokku, sai 121 häält, siis sakslaste esimesed kandidaadid said hääli järgmiselt: Ed. Pfaff — 57, A. Buch — 57, Richard Scheibe — 56 ja Carl Detthlof — 53. Loomulik, et neil ei võinud olla mingeid väljavaateid volikokku pääsmiseks.

Samasugune häältevahekord eestlaste kasuks oli ka teistes valimisjaoskondades. Praegune riigivanem Otto Strandman oli linnavolikogusse pääsejatest 1. valimisjaoskonnas häältearvu poolest oma 100 poolthäälega 6. kohal, kuid seejuures suutsid sakslaste esimesed kandidaadid samas jaoskonnas, Nicolai Schmidt ja Oscar Koch, endale koguda ainult 50 ja 45 häält.

Kuigi valimistele mindi koos venelastega, ei olnud venelaste mõju linnavolikogus kuigi suur. Bloki 43 kandidaadist oli venelasi 5 ja eestlasi 38. Rahvuse järel otsustades oli eestlasi tegelikult 37, sest eestlaste kandidaadina läks linnavolikokku sakslane Ritter, kes aga ei teinud kaasa sakslaste poliitikale ja seati üles eestisöbraliku tegelasena. Ka kvaliteedilt ei olnud liitlased-venelased eestlastele kuigi tugevateks võistlejateks: eestlaste-linnavolinikkude hulgas oli 7 kõrgema, akadeemilise haridusega isikut, venelaste hulgas aga mitte ühtki.

Lubatud linnapea koha pidid venelased siiski saama. 19. jaanuaril 1905. a. valiti volikogu poolt linnavalitsus. Linnapeaks valiti venelaste kandidaat Erast Georgijevitsch Hiatsintov. Sakslaste-linnapeade pikas reas osutus viimaseks Johann Carli p. von Hueck; hambaid kiristades pidi ta andma ameti üle järeletulijale, teades, et see koht enam ei lähe tagasi sakslaste valdamisele.

Kuid venelasest-linnapea, kes valitud sildeks, jäigi selleks. Juba 27. mail 1906. aastal asus linnapea kohale Vladimir Lender ja püsis seal kuni 1913. aastani, mil linnapeaks valiti pärastine välisminister Jaan Poska. Linnanõunikeks valiti 1905. a. ametite jagamisel — E. Erbe, L. Daugull, V. Lender ja A. Johanson. Kui V. Lender sai linnapeaks, valiti linnanõuniku kohale J. Umblija. 1907. a. sai linnanõuni-

kuks ka F. Trakmann. Linnapea asetäitjateks olid K. Päts, K. Mänd, kumbki ühe aasta, 1908. aastast alates oli linnapea asemikuks G. Beljagin.

Sakslaste suur lüüasaamine sundis neid koondama ridu. Tallinna jalgrattasõitjate seltsist kasvasid välja ka 1905. a. tegelased. Võidud linnavalimistel mõjusid ergutavalt. Kuid paljud tegelased pidid põgenema karistuse eest ja minema maapaosse. Nii kujunes olukord, et järgmistel valimistel, 1909. aastal, eestlased pidid jääma oma 38 koha juure, venelased said 8 kohta ja sakslased 14. Venelased võitsid endale 3 kohta juure sakslaste arvel. 1913. aasta valimisteks suurendati linnavolinikkude arv 60 pealt 80 peale. Sakslased olid endid pingutanud ja nad parandasid jõudude vahekorda endi kasuks: eestlased said 48 volinikku, sakslased 28 ja venelased 4.

Kuid pöördume tagasi 1904. aasta pööret-sünnitanud valimiste juure. Rahva vaimustus oli kirjeldamatu, kui sai teatavaks sakslaste ränk lüüasaamine valimistel. Paljudele tundusid esialgsed teated valimiste tulemustest olevat uskumatud — seevõrra oldi harjutud nägema sakslasi linna asju juhtimas. Raekojas ilmusid linnavolikogu avamiskoosolekul hoopis uued näod linnavolinikkude kohtadele.

Sakslased olid meeletud vihast. Nende häälkandja „Revalsche Zeitung“ on vihane kogu maailma ja ka „omade“ peale. Teine sakslaste leht, „Düna-Zeitung“, kirjutab pärast valimisi: „Tallinna valimised on kaugeleulatuva tähendusega. Nad kujutavad musta päeva, dies ater, meie kodumaa ajaloo. 700-aastase linna valitsemine, mis seni kõigil muutuvatel aegadel — nii suured ja rasked kui välise struktuuri muutused ka olla võisid — on olnud sakslaste käes, nüüd on nende käest ära kistud. See tähendab — selles ei tohi me eksida — radikaalset lahkumist vanadest, auvääriolistest, puutumata hoitud traditsioonidest.

Kuid üht peab siin kindlasti pidama silmas: Tallinna valimistel ei ole tegemist võiduga ühekülgsest oma huve kaitsvate sakslaste üle, vaid käremeelsete eestlaste gruppide võiduga sakslaste ja ka nende eestlaste ja venelaste üle, kes kodulinna heaks käekäiguks tahaksid leplikult töötada koos.

Nagu sagedasti praegusel ajal, on brutalaalne arv võitnud hariduse, kasvatus, kogemused ja traditsioonid.

On ülim aeg, et Saksa elemendid maal ja linnades, kõik grupid ja rühmitused koondaksid oma read ja oma jõus jõuaksid teadvusele.“

Heites sakslastele ette loidust, leht ütleb: „... oldi loiid, kuni tuli kätte hirmuäratav lõpp, kuni üks väike linn teise järele läks meie käest ära ja me seisime ähvardava hädaohu ees...“

„Ainult tugeva vastase ees on lugupidamist sellel vastasel, kellega meil on tegemist, seepärast peame olema tugevad.“

Siin toodud lühikestest väljavõtetest lugejad näevad, kuidas sakslased suhtusid eestlaste osavõtule omavalitsusest. Eestlaste võidulepääs Tallinna linnavolikogus oli sakslaste arvates must päev kogu kodumaale! Samale kodumaale, mille rahva suur enamuse koosnes eestlastest.

Ja ometi olid sakslased ise arvamisel, et nad eestlaste vastu on olnud väga lahked ja vastutulelikud. Kui nädalapäevad enne valimisi eestlased olid avanud oma kaardid ja sakslastel oli teada eestlaste ja venelaste ühine väljaastumine nende vastu, kirjutas „Revalsche Zeitung“ 8. detsembril 1904. a.:

... „ued elemendid tahavad masside õlgadel tungida linnavolikokku. Kuid homines novi ja nende rahvuslike parteikaaslaste võit oleks suur õnnetus meie linnale.

Eestlaste ja venelaste soov on ka linnavalitsuse juhtivates ringkondades korduvalt tähele pandud ja kuu-

latud (milline vastutulek elanikkude enamusele! E. J. märkus). Kui nad nüüd aga oma rahvuslikus palavuses nõuavad rohkem ja püüavad mitte vähema kui selle poole, et istuda kõigile platsidele, mis teiste elementide poolt sisse võetud, siis on see enese ülehindamine, mis linnale võib saada hädaohhtlikuks...“

Kuid manitsused ja jutt leplikust koostööst olid jäänud hiljaks. Sakslased ei olnud võimaldanud eestlastele juurepääsu linna-asjadele ja kui eestlaste rahvuslik iseteadvus neid kord sundis enda selga ajama sirgu, siis ei võinud enam olla juttu kompromissidest: rahvas, kes maal ja linnas on enamuses, pidi endale linna-omavalitsuses saama väärilise esinduse.

Sakslaste kukutamise Tallinna linnavolikogus ja linnavalitsuses oli otsustatud suur võitlus, mis palju aastakümneid kestis eestlaste ja endiste orjaperemeeste vahel. Selle lahingu ettevalmistamine ja läbiviimine andis ka meie tegelastele esimesi suuremaid ja hinnatavamaid kogemusi rahvahulkade organiseerimistöö alalt, mis hiljem osutus nii tähtsaks.

Ed. Jürisson.

KAITSELIITLASE JÕULUD.

ET OLEKS RAHU MAA PEAL...

Jõulud tulevad... Vaevalt leidub Eestis inimest, kelle hinges need rahupühad ei ärataks helgeid mälestusi jõuluröömudest lapsepõlves. Ka täiskasvanuilgi, kuigi neilt elu reaalsus on riisunud mõnegi ilusa unelma ja süda eluvõitluses ja -raskustes on kaestunud, läheb süda soojaks ja inimene tunneb armastuse- ja rahumõteteid vallutavat hinge.

Kaitseliitlase jõulud... Kas siis kaitseliitlasele tulevad jõulud teisiti kui teistele kodanikkudele?

Mulle tundub, et kaitseliitlase jõulurööm peaks olema täielikum ja õnnestav rahu peaks temale tunduma sügavam ja ärateenitum.

Osa meie kaaslasi mitmekümnetuhandelisest kaitseliitlaste perest seisab ka jõuluõhtul valvel, relv käes. Sest pühalik jõulurööm ja rahu inimeste hinges võib püsida ainult siis, kui ka rahupühade ajal on kaitstud väline rahu. Selleks läheb perekonnapea, poeg või vend ka jõuluõhtul ära omaste keskest, et seista valvel rahu kaitseks.

Kümne aasta eest säästisime oma relvadega rahu teistele rahvastele ja võitsime selle kätte ka endile. Kuid ajalugu on meile pannud vastutusrikka ülesande: ka praegu ja edaspidi seista rahu ja korra valvel. Mitte üksi eneste, vaid ka teiste rahvaste ja inimkonna kultuuri pärast.

Seepärast kümned tuhanded kaaskodani-

kud-kaitseliitlased omavad kodus relva. Nad mõtlevad ka nendele kaasvõitlejatele, kes jõuluõhtul seisavad tegelikult valvel ja vaimus seisavad nende kõrval. Seepärast meil ongi põhjust kõnelda eriti kaitseliitlase jõuludest.

Alles siis, kui inimene on täitnud oma kohustused, ta võib maitsta hingelist rahu. Teadmine, et kodaniku enda ja tema omaste julgeolek ei ole jäetud kellegi teise isiku või juhtumise määrata, vaid ta ise seisab selle valvel, annab selle julgeolekutunde ja rahuloleku, mis on eeltingimuseks täiuslikule jõulurahule. Ükski ootamatus, ükski üllatus ei löö roopast välja meest, ükski raskus ei ole võitmatu, kui see võetakse vastu ettevalmistatult, usuga isenda jõusse.

Niisugune mehine iseteadvus ja usk isendasse ja võitlusvendadesse võimaldab kaitseliitlasel minna vastu rahupühadele ja uuele kilomeetripõldele meie elus — uuele aastale — selle hingelise rahuga, mis võimaldab tunda tõsist jõuluröömu.

Jõulud on ka armastuse pühad. Vana legend jutustab, kuidas tuli maailma Jumala Poeg, et aidata inimesi ja lõpuks end ohverdada nende eest. Niisuguse ohvri võib tuua ainult see, kelle südames leegitseb suur armastus teiste inimeste vastu.

Ega kaitseliidu teenistuski too ainelisi

kasusid ja suuri auavaldusi kaitseliitlasele. Küll aga tähendab see hoolt ja muret, töödegeva inimese juba iseendast väheste puhketundide ohverdamist ja vabatahtlikku loobumist isiklikkudest mõnustest. Küllap igaühel oleks parem ja mugavam jõuluõhtul istuda oma perekonnas, omaste keskel, kui olla valvekorras...

Kuid armastus teeb kergeks iga ohvri. Armastus oma isamaa vastu on ikka olnud see suur tõukejõud, mis inimesi viib endaohverdamisele ja õilsatele tegudele. Isamaa-armastus sunnib unustama oma isikliku vaeva ja kogu selle kohustustekoorma, mis kaitseliitlane on võtnud oma õlgadele vabatahtlikult. Meie kodumaa ja rahvas vajavad oma arenemiseks ja õitsele löömiseks võimalust rahus töötada, luua majanduslikke ja kultuurilisi varasid. Keegi peab võtma enda peale ülesande kaitsta rahu ja korda, iga inimese töövaeva puutumast ja vabadust. See on ainult moraalne kohustus. Selle töö eest ei maksta tasu. Loomulik, et vabatahtlikult võtavad niisuguse kohustuse endale ainult need, kelle südames leegitseb suur armastus oma kodumaa ja rahva vastu. Auahnusele ja omakasupüüdlikkusele ei ole kaitseliidu teenistuses mingeid väljavaateid. Siin on ainsaks tasuks nähtud vaeva eest rahuldustunne, et kaitseliitlane täidab oma moraalset kohustust ja ka oma jõu rakendab kodumaa rahu ja heakäekäigu teenistusse.

Kuid peale kodumaa on igal kaitseliitlasele veel midagi, mis teda sunnib nägema vaeva kaitseliidu teenistuses. See midagi on armastus oma kodu ja omaste vastu. Önn iga inimese kodus võib valitseda ainult siis, kui seal valitseb rahu ja julgeolekutunne. Meil on veel meeles korralageduse ja vägivalda päevad, mil ükski inimene ei võinud olla kindel oma kodu puutumatuses, mil võõraste toores vägivald käis üle maa, tuli ja hävitus tabasid ka rahulikke elanikke, naisi ja väeteid lapsi.

Oma kodu, perekonna ja omaste julgeoleku kaitseks olla valmis ja valvel — see on ilus ja õilis ülesanne mehele, kes armastab kodu ja perekonda. See on tiivustanud mehi võitluseks kogu inimsoo kestvuse jooksul ja praegugi hoiab kümneid tuhandeid mehi kaitseliidu ridades.

Kuid mitte ainult mehi. Ka Eesti naine, kes eluvõitluses ja kõigis raskustes seisab tihedalt mehe kõrval, ütleb: „Mitte ainult töös, vaid ka võitluses...“. Alles nüüd on naine võitnud tõelise eluseltsilise seisukoha.

Siin peitubki põhjus, miks me kõneleme eriti kaitseliitlase jõuludest. Rahu-pühade ajal kaitseliitlane tuletab meele, et rahu maailmas ei püsi iseendast, ei ole kustki

sülle kukkunud kingitus, vaid et rahu maailma tuleb luua ja kõva käega hoida. Ta teab aga ka seda, et tema elukaaslane, naine, ja kaasvõitleja-kaitseliitlane mõtlevad ja töötavad samuti kodumaa, kogu rahva ja iga üksiku perekonna julgeolekuks ja kaitsmiseks.

Vastastikusel arusaamises ja üksteise aitamises peitub tugevus. Kuid selles peitub ka see eneseusaldus, mis võimaldab anduda jõulurõõmu maitsmisele. Kui helisevad kirikukellad ja nende helid toovad rahu ja rõõmu inimese hinge, siis kaitseliitlase kodus valitseb veel ka see rahu, mille oma kohused täitnud inimesele annab tema südametunnistus. Kui kõik on tehtud, mis inimene suudab teha oma kodumaa ja omaste kaitseks, siis inimene ei tunne arglikku muret, mis toob homne päev? Kas saame rahulikult pühitseda jõule? Viie aasta eest meil olid ärevad jõulud. Tallinna jaamas ei jõudnud raudteerongid mahutada inimesi, kes tahtsid pealinnast ära sõita, sest olid levinud kuuldused, et jõuuajal korratatakse 1. detsembri veresauna.

Siis oli see mõistetav, sest olime organiseerimata. Puudus julgeolekutunne ja see andis põhjuse kuulujuttude levimisele. Paljude ei olnud siis seda jõulurahu, mida tahaksime kõik tunda hinges.

Nüüd, viie aasta möödudes, ei saaks levida niisugused ärevustsünnitavad kuuldused. Mitte seepärast, et siin-seal valvepunktides on igaühes 4—5 kaitseliitlast. See ei ole veel jõud, mis tagaks meile jõulurahu. Kuid need valvelolevad kaitseliitlased on selle võimsa organisatsiooni esindajad, kes on laotanud oma käed üle meie maa ja ütleb: „Rahu olgu meie kodumal!“ Seda võimsat rahu-käsku kuulevad ka meie vaenlased. Niikaua kui kaitseliidu kotkas valvab üle meie linnade ja külade, oleme julged.

Kui kaitseliitlase kodus, olgu see tuledesse uppuvas pealinnas või üksikus talus kesk metsi, säravad jõuluküünlad, siis las nende valgus langeb ka kaitseliitlase relvale, püssile. Kaitseliitlase kodus relv ei ole vaenumõtte sümboliks, mis ei sobiks rahupühade meelega, vaid see on rahu pandiks.

Meie ajakirja jõulunumbri kaanel näevad lugejad pilti, mis andis inspiratsiooni nende ridade kirjutamiseks. Sooja toas säravad rohelisel kuusel jõuluküünlad, mille helk vastu peegeldub rõõmsate laste silmist. Välised hädahud, mured ja hirm ei pääse segama seda kooskõlalist jõulurõõmu, sest kaitsja seisab valvel.

Temagi süda on täis rõõmu ja rahu ning ühes oma relvaga ta valvab, et saaksid teoks jõuluevangeeliumi sõnad:

... „Rahu olgu maa peal ja inimestel heameel!“

Ed. Jürisson.

**„Oleks minu mees
oma elu kinnitanud,
siis oleks kõik en-
dist viisi jäänud...”**

M. Baryschewitsch
1925

.....Sellepärast tehku iga üks elu-ehk õnnetusjuhuste- kinnitusi Eestimaa Kinnitus Aktsia- Seltsis „EKA”, Tallinn, Pikk tän. 6. omas majas. Kõnetr. 12-59 & 22-14. Agendid igas linnas, alevites ja maal.

KAS VIRO VÕI EESTI?

Kas Viro või Eesti? Selline küsimus on olnud Soomes nii mõndki aega päevakorras. Nüüd on selle kohta võtnud sõna Soome kaitseliidu häälkandja „Hakkapeliitta“, andes ruumi kolmele kirjutisele kas „Viro“ või „Eesti“ asjus. Andes neile kirjutistele alamal ruumi loodame, et meie lugejad healmeelidel jälgivad vennasrahva arutusi Eesti nimetuse asjus.

Kirjutiste puhul Eesti kaitseliigu sügismanöövritest ilmus „Hakkapeliitta“ kirjakaasti nimetu kiri, milles öeldakse nii:

„Kas meil, soomlastel, pole häbi tarvitada eestlasi haavavat Viro nimetust? — Kas kaitseliitlastel on põhjust haavata võrastevastuvõtlikke eestlasi, küsib mõnigi mitte ainult Soomes, vaid ka Eestis. Kas sõandate end edaspidi jällegi näidata Tallinnas ja kasutada sealsete võrastevastuvõtlikkust?“

Nimetutele kirjadele ei ole viisiks vastata. Kui me aga siiski võtame harutusele küsimuse Viro ja Eesti nimetuste tarvitamisest, siis teeme seda selleks, et selles asjas on tõesti palju lahkavamat ja et on võib-olla põhjust selgitada, miks „Hakkapeliitta“ toimetust tarvitab Viro nimetust.

Uurijad on vaieldud selle üle, kas meie naaberriigi nimenäht on õigem tarvitada Viro või Eesti. Kuid selles asjas ei saa olla kaht arvamist. On selge, et Viro on nii rahvalikum kui ka vanem nimetus. Eesti on saksa- või rootsipärane sõna, mida germaanid on tarvitanud neist idapool (õstis) asuvate rahvaste kohta. Rootslased ja sakslased on nii siis kõnelenud eestidest. Soomlased seevastu on ammust ajast tunnud ainult Viro nimetust. Need vanad soome kohanimed, mis jutustavad läbikäimisest lõunapoolse vennasrahvaga, ei kõnele midagi „eestidest“, vaid virolastest. Samuti ei tunne meie vanad rahvalaulud „Eestit“, vaid Virot. Uurimused viitavad sellele, et ka eestlased ise on endale alles hiljem omastanud Eesti nimetuse. Kuid need on, nagu öeldud, asjad, mis jäägu teadlaste harutada. Olgu nüüd Eesti nimetus vanem või hilisem, olgu võraste algupära või ei, need asjaolud ei suuda siiski kõrvaldada seda tõsiasja, et eestlased tarvitavad ise Eesti nimetust ja riigi ametlik nimi on Eesti.

Aga — nüüd jõuame peasaja juure — kui ja kuigi eestlased nimetavad endid nii, kas peame meie neid tingimata nimetama samuti? Niisugusel juhul küll, kui me tarvitaksime teistegi maade kohta niisuguseid nimetusi, nagu asjaomased rahvad ise. Me ei kõneleks siis Saksast, Prantsusest, Rootsi, Daanist, Türgist, kuna asjaomased rahvad neid ise ei tarvita ja vaevalt tunnevadki. Meie peaksime siis rääkima, et Skagerraki võitluses mõtsid jõudu Deutschland ja Great Britaini laevastikud. Et Rossija sai lüüa Österreichi väerinnal, et yanked tulid La France'ile appi, kuna Danmark ja Sverige jäid erapooletuks. Niisugust kadakasaksa-keelt ei pea me siiski võimalikuks tarvitada. Erimaade kohta tarvitame nende soomekeelseid nimetusi, miks peaksime just Eesti suhtes sellest kalduma kõrvale? Kas seepärast, et see on meie vennasrahvas? Aga miks siis ei ole tõstetud protesti sel puhul, kui Soome lehtedes kõneldakse näiteks edustajate külas käigust Ungarisse. Meie ei ole näinud nõutavat, et peaks kõnelema külas käigust Magyarorzagisse. Tarvitame siis Eesti kohta soomekeelset nimetust. Ja see on Viro. Soomekeelsetest kõige soomekeelsem raamat „Kalevala“ tarvitab nimetust Viro, mitte Eesti. Samuti Tietosanakirja ja teised sõnaraamatud, edasi meie soomekeelsed ajalehed „Helsinki Sanomat“ ja „Uusi Suomi“. Siis peab ometi uskuma, et Viro on soomekeelne nimetus.

Aga eestlased kuuldavasti ei poolda seda. Kahtlemata ei. Samuti nagu sakslased ei poolda Saksat Deutschlandi asemel ja ungarlased Ungarit Magyarorzagi asemel. Seepärast sakslastele Saksa keeles kir-

jutades tarvitame viisakalt sõna Deutschland, samuti kui eestlastele Eesti keeles kirjutades Eesti nime. Nii teeme teatavasti ka kirjadel, kui need on adresseeritud asjaomastesse maadesse. Aga isekesks, kirjutades Soome keeles soomlastele, tarvitame siiski soomekeelset nimetust.

Olli.

Eesti nime kaitseks võtab „Hakkapeliitta“ järgmises numbris sõna Eestis tuntud keeleteadlane prof. Lauri Kettunen.

Ta ütleb:

Allakirjutanu tähelepanu on köitnud Olli Hakkapeliitta 46. numbris olev kirjutis Viro või Eesti?, mis-suguses kirjutises otsustatakse pooldada Viro nimetuse tarvitamist. Lubatagu mulle nimetatud kirjutise puhul teha mõnesuguseid tähendusi.

Et Eesti nimi on juba kuni tuhat aastat vana ja tähendab just seda rahvast, selles vaevalt saab olla kahtlust. Seda on tarvitanud naabrid ja nii kaua kuni ei või tõendada, missugust muud nime asjaomased ise oleksid kogu oma rahva nimetusena tarvitanud — ja kahtlemata ju hõimuastmelt rahvasastele arenerühiskonnal oli oma ühine nimi, — tuleb uskuda, et see väärrikas nimi oli oma kandjate omanduseks juba kuningas Lembitu aegadest alates.

Ei ole põhjust arvata, et Kalevala või meie rahvalaulude „Viro“ tähendaks muud kui sama Eesti kirdepoolset nurka, mida mitmed meie uurijaist on nimetanud Päril-Viroks ja mis oli eeskätt, võrreldes teiste Eesti maosadega, sillaks Soome-Ingeri laulumaale. Meie eeslased lihtsust maadeteaduse tundmises ei kohusta järelepõlve seirama seda vana viga. Kui Rootsi valitsuse aegu oldi lõunapoolsema naabermaaga elavama läbikäimises, hakkas Eesti nimetus kodunema meie kirjandusse, sest lahe taga käinud jõudsid teadmisele, et Viro on ainult väike nurk Eestist. Kui ühendus paariks aastasajaks ei oleks katkenud, siis oleks see teadmine vististi kõrvaldanud Viro-sõna omapärase tarvituse.

Tõsise meelega tõesti ei sobiks võrreldagi soove, mis puudutavad Eesti nime üldiselt tarvituselevõttu, sellega, et sakslased näiteks või rootslased võiksid siis tahta sama, et nimetatagu nendegi maad „Deutschlandiks“ või „Sverige-ks“ jne. Ei keegi ole kunagi mõelnud, et näiteks rootsi või soome keelele võidaks luua ühine kirjakeel, aga soome ja eesti kirjakeele otsekohesest ühendamisvõimalusest on kõneldud kuulsad kee-lemehed Jännes ja Mikkola. Ühendamisest ei tule midugi midagi, aga lähendamisest on tulnud kasa paljugi, tõsi küll vaid sellega, et lahe taga on tehtud tööd, siin aga ainult kõlgutletud omakasu loorbereil ja nüüd tõstetud kisa selle ainukese tõsise ürituse pärast, et ainult see üks sõna, see tundeikkune Eesti, võetaks meie poolt omaks. Meie aga ei või midagi „loovutada“.

Ja mispärast siis peaksime „loovutama“? Esiteks seepärast, et Viro-nimetust — olguigi see sõna rootsi laensõna, nagu prof. Karsten tahab oma „Die Germanen“ teoses tõendada, või ei — on kogu Eesti rahvast tähendava nimetusena saamatu. Sama saamatu ja lombak*) eestkätt asjaomaste eneste kõrvus — ja need saavad peaaegu soome keelest aru, aga sakslased.

*) Algupärandid = kömpelö.

rootslased ja ungarlased ei mõista sellest ainustki sõna — sama kohmakas, kui meid, soomlasi, keegi nimetaks näit. hämalasteks ja meie maad Hämeeks. Ja sama veider kui karjalaste meie kohta tarvitusel olev nimetus „rootslased“ (kas sooviksime, et see karjalaste vana traditsioon jätkub?). Teiseks seepärast, et Eesti nime omandamine tähendaks lähendada meid vennasrahvale, sest siia ei mahu mingil tingimusel seda kümna ja kalki ja võrutavat, mis võib nii paljudegi eelarvamistega soomlaste meeles sisalduda vanas „Viros“. Ei tarvitse Hakkapeliitta lugejatele teritada meele, et näiliselt tühisemadki asjad, millega oleme omapoolt osutanud tõelist vennameelt oma vendade vastu, võivad katsumiste päevil osutada tähtsamaks kui oleme arvanudki.

Jätkem rahule küsimus, mis on õigem soome keel, kas Viro või Eesti, kui keelemehedki ei ole siin ühel arvamisel. Eesti on küllalt hea ja soomeline, igatahes sama hea kui „Hakkapeliitta“, ja sellest jätkub. Kui „Helsinki Sanomat“ ja „Uusi Suomi“ peavad oma väärtusele sobivaks osutada sellast sallimatust, et muudavad isegi neile saadetud kirjutisteski Eesti Vi-roks, siis ei ole see nimetatud lehtedele auks ega sugugi seiratavaks eeskujuks. Õnneks on „Eestile“ nii teaduslikus kirjanduses kui ajalehtedes nii kindlad juured, et nime ei saa enam kõrvaldada. Eesti-nimel on enne kõike noorsoos nii sooje sõpru, et neile tundub haavavana selle nime põhimõtteline keelmine, kuna järele „Viro“ harrastajate suurim hulk on kogu küsimuses ükskõikne, seirab vaid mugavasti vana harjumust. Kui mõni meie juhtiv keelemees satub vaimustusse „Viro“ kaitseks, siis temaga muidugi liituvad hõlpsasti vanameelsed ja mugavuse taotlejad, ja ehk isegi hakkab õnge mõni tõsimegi hõimusõber mõistmata või teadmata, et näilises „hea soome keele“ pooldamises sisaldub tubli annus sama tuntud kõrkust, mida meie, soomlased, oleme näinud oma suurema „vennasrahva“ Rootsi poolt osutatavat meie vastu. Selles meie üle-õlavaatavas suhtumises meie vähemasse, aga ometi meiegi oma julgeolekule tähtsasse Eesti rahvasse on palju pahemat rootsi laenu kui Eesti nimes.

Lauri Kettunen.

Sellele vastab Olli:

Täna apaklikumalt professor Kettust märkuste puhul, mida oligi oodata, aga mis kahjuks põrmugi ei mõjuta mu seisukohta.

Baktereid surmav

STOMATOL

hambapasta suuvesi

on tarvitatav kõikide kultuur-
inimeste juures.

Eesti-Viro küsimuse ajaloo-keeleteaduslike andmete najal otsustamiseks puudub allakirjutanul muidugi laiem lähtekirjandus ja kogu see teaduslik arsenal, mis neis küsimustes erialal liikuval professoril on käsitluses. Minul on ainult näiteks meie kõigile tuntud „Oma Maa“ teos. Eesti varasemaist oludest kirjutab selles eestlane Villem Reiman, oma maa ja rahva ajaloo, eriti kultuurajaloo tuntud eriuurija, muu seas järgmist:

„Viroks nimetavad soomlased Eestimaad selle kir-des oleva Viru-maakonna järele, mis, asudes Soome ja Ingerimaa rajal, on olnud esimesega rohkem kokku-puutumises kui maa muud alad. Eestlased ise nime-tasid veel hiljuti maad „Omaks maaks“, endid „Maa rahvaks“ ja oma keelt „Maa keeleks“. Alles 19-da aas-tasaja teisel poolel hakati üldiselt tarvitama nime Eesti, mis tähendab idas olevat maad (germaanlaste ost, east). Idamereks germaanlased nimetavad merd, mis oli neist ida pool, ja eestideks nad nimetasid juba Tacituse ajal Veikseli ümbruses olevaid naabreid, kes nime sündimise aegu ei olnudki soome sugu rahvas, vaid kuulusid leedu-läti rahvusrühma. Selle nimega hakati hiljem hüüdma „Maa rahvastki“. Nüüd siis ollakse haavunud sellegi pärast, et soomlased tar-vitavad Viro nimetust, kuna see alul on tähendanud ainult üht Eesti maakonda, mis oli eriti lähedas läbi-käimises Soomega. Selle asemel aga tuleks tarvitada Eesti nimetust, mis on alguses tähendanud Veikseli ümbruses asuvat leedu-läti rahvusrühma!

Kui nime ajalooline algupära on määrav, siis an-tagu andeks, kui tarvitam, nagu tarvitangi, vana soome Viro nimetust, aga mitte vana germaani Eesti ni-metust.

Ag a oli ajalooaga nüüd kuidas oli, lugu on nüüd see, et eestlased on võtnud omaks sakslaste, rootslaste ja venelaste neist tarvitusel oleva Eesti sõna ja looda-vad, et meiegi võtaksime selle tarvitusele ja hülgak-sime soomekeelse, ammu keele juurdu-nud ja aastasadu tarvitusel olnud Viro nimetuse.

Hakkapeliitta 46. numbris juba seletasin, miks ma seda ei tee.

Soome keelt kirjutades püüan edaspidigi tarvitada ka eri maist soomekeelseid nimetusi. Ja on lihtsalt hullustus, kui keegi väidab, et Viro ei ole Eesti soome-keelne nimi. Selle nimega on igale soomlasele Eesti maa ja riik tuntud, aga Eesti nimi on olnud soomlas-tele — meie rootsi keelt kõnelejaid arvesse võtmata — võõras.

Ehk siis ka kõige sõpruse nimel selles erandlikus juhus vennasrahvast soome keeligi kõneldes oleksin juba valmis tarvitama ei mitte soomekeelset, vaid eesti-keelset nimetust, enne kui see on meie keele juurdu-nudki, aga kui selleks tahetakse sundida solvavate kir-jade ja ähvardustega, et muidu isiku hõimusõpruski tehakse kaheldavaks, siis sel juhul ei salli seda minu sisemus — julgen, näete, olla arvamises, et soomlastel rahvuse ja muis asjus liigagi on puudunud enda-väärtuse tunne (nimetatagu seda kas või omakasuks) ja selgroog.

On eksitus arvata, et ollakse Viro sõna poolt „muga-vuspõhjusil“. — Kuidas see oleks mugavam? Näiteks niisugune sellesse küsimusse puutuv poleemikagi on kõike muud kui mugav.

Olli.

TELLIJALE.

Iga aastatellija võib saada väärtusliku kingituse.

Mööduva aasta eeskujul annetas „Kaitse Kodu“ ka 1930. a. oma alalistele lugejatele väärtuslikke kingitusi loosimise teel jagamisele tulevate auhindade näol.

Kõik „Kaitse Kodu“ aastatellijad, kes tellimise hinna 1930. a. eest (kuus krooni) hiljemalt 15. veebruariks 1930. a. „Kaitse Kodu“ talitusele kas otsekohe või tellimise vastuvõtja kaudu ära tasuvad, omandavad õiguse võtta osa „Kaitse Kodu“ aastatellijate vahel toimuvast loosimisest.

Loosimisele tulevad 20. veebruaril 1930. a. järgmised asjad: 1) kahe-raudne **jahipüss** – hind 100 krooni, 2) **kohvergrammofon** – 80 krooni, 3) **spordipüss** (Achilles) – 43 krooni, 4) **suusad** – 25 krooni, ja 5) **kristallvaas** – 20 krooni.

Peale selle otsustas „Kaitse Kodu“ talitus erilisi kingitusi annitada „Kaitse Kodu“ tellimiste kogujatele, kellede vahel korraldataval loosimisel tuleb jagamisele mitu väärtuslikku auhinda. Seda kaitseliidu instruktorit, kes jõuab koguda kõige enam tellimisi, üllatab „Kaitse Kodu“ talitus erilise üllatusauhinnaga.

Loomulikult saab iga tellimiste vastuvõtja peale selle veel 15% tellimiste hinnast endale komisjoni-tasuks.

Iga kaitseliitlane, kes mureseb „Kaitse Kodu“le vähemalt 25 uut aastatellijat komisjoni-tasu võtmata, saab autasuks hõbeplaadile graveeritud aumärgiga püstol-brovnõngu või mõne teise väärtasja vastavas hinnas.

1930. a. tellimiste vastuvõtmine on juba avatud. Rutake tellimiste andmisega ja kogumisega.

Toimetusele saadetud Kirjandus

August Tamman: Vidriku parun.

Romaan. Noor-Eesti kirjastus Tartus. 160 lhk. Hind 3 kr. 75 senti.

A. Tammani nimi kirjanikuna on olnud selle raamatu ilmumiseni õige vähe tuttav. Tuntum on autor igatahes publitsistina ja ajakirjanikuna, kuna tema senised kirjanduslikud katsetused piirduvad ajakajalise komöödiaga „Kriis“ ja mõningate tuumakate novellidega, mis koostamata eriraamatuks ajakirjade ja ajalehtede veergudele.

Kuid käesoleva raamatuga on Aug. Tamman annud teose, mis sunnib tõsisemalt arvestama autorit kirjanikuna. „Vidriku parun“ ei ole küll suurte kirjanduslike pretensioonidega toos, see võib „väga kirjanduslike“ suhtujate hulgas leida isegi täielikku vastu-seismist ja tunnustamatust, kuid seda võib väita kahtlematult, et kõnesoleva raamatu nimikujus autor on rikastanud Eesti kirjandust ühe elavama, selgejoonelisema ning rahvuslis-tõupärasema kujuga.

Vidriku parun, teose keskkuju, kuulub minevikku väid paari aastakümne ulatuses. Ta on tüübiline Eesti talunik, kes juba emapiimaga imenud oma tõupärasesse verre visa töötahte, meelekindluse ning elukogemuste karastatuna võrratult võimuka tahtejõu.

Tema elu sirgejoonelise, suure tõusutee määrab juhtum lapsepõlvest, mil umbes temaealine paruni poeg annab talle kõrvahoobi, nimetades vaiksemeelset talupoissi „lurjuseks“ ja kuradi molkuks.

Sellest juhtumist peale innustab Jaaku, Vidriku parunit, jonnakas püüd rühkida edasi, rühkida edasi, et saada sama suureks võimult ning varalt kui on Laupa parun, ta lapsepõlve raske haavamuse teostaja. Äärmiselt visad ning püsivad püüded ei jää tagajärjeta. Vidriku Jaak tõuseb. Ja üsna vanu igi saabki oma unistuseni — riüütlimõisa omanikuks. Ta on Laupa paruni vääriline, on rohkemgi, sest see, mis viimasel päritud põlve edasiantava varandusena, on Jaagul ainuüksi oma higi ning vaeva võidetud. Ja revolutsiooni-keerised toovad Jaagule veel sellegi võimaluse, et ta võib vabastada oma südame paruni haavamusestki, nad pannakse revolutsionääride poolt ühte pokri ja seal Jaak tasub parunile viimse südamevõla — annab tagasi lapsepõlves saadud kõrvahoobi.

Säärase jõulise inimkuju kehastusena, mis pealegi antud edasi jutustusviisilt väga voolava ladususega, on A. Tammani „Vidriku parun“ teretulnumaid teoseid rahvusmeelse lugeja tänavusel jõululaul.

Mats Mõtslane: Külaotsa Hannes.

Jutustus. Noor-Eesti kirjastus Tartus. 286 lhk. Hind 3 kr. 75 senti.

Mats Mõtslane kirjanikunimi on hästi tuttav neile lugijaile, kes enne kõike muud kirjanduslikus tooses otsivad huvikõitvat kergust ning loetavuse ladusust. Just nende vooruste varal on laiemas lugejaskonnas lõõnud läbi autori teosed, alates ammüilmunud „Kraavijatega“ ning lõpetades autori viimastel aastatel ilmunud „Liblika lennuga“, „Mu koduga“ ja „Hilda Kõrevaresega“.

Sama kerge nagu kirjutada näib Mats Mõtslasele ka fabuleerida oma jutte. Ta ei ole korduv oma vähenõudlikus laadis, kuigi on haruldaset viljakas: iga

aasta üks pikem teos ja muud vähemat siin-seal veel lisakski.

„Külaotsa Hannes“ on teatava määrani erandiks meie kirjanduses juba oma harukordse, otse kinolise põnevusega. Ja kuigi selle põnevuse arvel jätab võigu teose usutavus, kuna psükoogilisi süvenguid sageli asendab juhtumus, ometi, või just selle tõtu, on „Külaotsa Hannesele“ kindlustatud väga laiadane ning tänu-lik lugejaskond.

Kogu teose kirevat ning üllatusrikast sisustikku ei luba anda edasi selle retsensiooni piiratud ulatus. Kuid võib öelda kindlasti, et neile, kes kirjanduses ei otsi väimset pingutust, vaid hoopis vastupidi — taotlevad lugemises pigem puhkust, naudivad meelsamini sünd- muste ning seikluste pinevat, kaasakiskuvat ning ülla- tusrikast arengut, on Mats Mõtslane tänavune uudis meeldivamaid maiuspalu.

Oskar Luts: Pankrott.

Jutustus. Noor-Eesti kirjastus. 190 lhk. Hind 2 kr. 75 senti.

Oskar Lutsu tänavune järjekordne uudisteos on oma ainelt vist küll ajakohasem ning päevahuvilisem kõigist ta eelmisist teostest. Eks oli pankrott, olgu kuri- tahdlik või paratamatu, meie „ajavaimu“ pahelise pal- ge järjekindlamaid avaldusi.

Oskar Luts oma vastilmunud jutustusel kujutab ärialalist pankrotti mitte majanduslikust kitsikusest tingituna, vaid jutustab, kuidas inimlikud nõrkused hä- vitavad äri ja hukutavad jõuka mehe perekonnaõnne.

Teose keskseks kujuks ning jutustatava pankroti ohvriks osutub suurärimees Peeter Aalman, kelle jõu- kus on küllalt kandeve selleks, et võimaldada elumehe- likul ärimehel veeta kuid ühtjärke Lõuna-Euroopa ku- lukamais kuurortides. Kuid neist kulutustest algavad Aalmani ärilised raskused otsekuvi pinnavalmistuseks lõplikule katastroofile, mis juhtub sel kombel, et äri- mees Aalman läheb libedale oma armukese Sisi Ein- holmi võrgutusel, annab viimasele oma „armukonses- siooni garantiiks“ suurema summa peale vekseid, mis petlik naine muidugi laseb käiku — Aalmani võistlejate kaudu, ja ei midagi puudu enam Aalmani vana ning jõuka äri täieliseks hävinguks.

See selgejooneline ning sisult ajahuviline lugu on jutustatud O. Lutsule omase ladusa kujukusega, mis manab selgesti esile teoses ettetulevad isikud nagu olu- korradi, mis lõpuni kisub kaasa — jälgima teose aren- gut kuni selle traagilise lõpuni.

Karl Rumor: Kui Saara naerab.

Novellid. Noor-Eesti kirjastus. Hind 3 kr.

Selles raamatus kirjanduspublikule üldtuttav autor ei käsitale aineid oma ilmavaate alamalt, vaid annab rea novellidega vahedaid läbilõikeid „ajavaimulisest“ armuelust, „vaadetevabadusest“ seksuaalalal sõjaajal ja hilisematelgi aegadel — sõjajärgses „elumeelsuse“ õhus- tikus.

Novellis „Mees, kes argipäeva riietuse all jne.“ kujutatakse eestlasest Vene ohvitseri õletulelisi armu- seiklusi kauges Siberis; „Koolmeister Sangvarres“ on antud koolmeisteri tütres kangesti „moodsa“, ent sama tühja ning elumõttetu ajalapse kuju; „Perpetuum mo-

biles" jutustatakse „elumeelsest“, galantselt abielumehest, kes põletab end lõpmatuseni armuseikluste ringis — puhastustule süttimata, kuid ometi aimusega — „elu on rumal... elu on rumal...“ Novellis „Teelahkmel“ avastatakse noore naise sisetraagika, kes, olles abielus jõuka ärimehega, põleb pettumustes kuni õllistava puhastustuleni, millena temal lööb heledale lõkkele noorpõlve armastuse, vaese, ent hingelise kunstniku vastu, kelle kehvas, kuid vaimses majas ta leiab endale kodu.

Need ja raamatu kõik muudki lood, jutustatud elava kujukusega, kuid kahjuks paiguti liigse erootilise naturalismiga, „ajavaimuliste“ meeste ja naiste seksuaal-seikluste liig detailsete kirjeldustega, mis ei lase lubada teost areneva noorpõlve lektüüriks.

„Õitsituled“ 8.

Eesti Ajakirjanikkude Liidu juubeliaalbum.

Koguteos „Õitsituled“, mis juba mõnd aega on olnud iga-aastasaks kaunimaks ehteks meie jõulu-raamatulaul, on tänava Ajakirjanikkude Liidu 10 aasta juubeli numbrina ilmunud eriti suurena ja sisukana.

Koguteos sisaldab artikleid, üks huvitavam kui teine, ilukirjanduslikke teoseid — luuletusi ja novelle — mitmeltkümne autorilt, keda loendada viiks pikale. Kogu albumi rikkalik sisustik on rohkesti illustreeritud huvitavate juttudega ja teravameelsete karikatuuridega Gorilt, Hindreylt, Krustenilt ja Tiituselt.

See on teos, mis oma rikkaliku sisuga ja otse rekordse odavusega — hinnas 1 kr. 50 st. — kindlasti pääseb iga kodu pühadelauale.

Credo.

J. V. Lehtonen: Victor Hugo. Tõlk. Fr. Tuglas.

Eesti Kirjanduse Seltsi kirjastus. 136 lhk. heal paberil, illustratsioonidega, broš. 175 s.

Eesti Kirjanduse Selts on teinud enesele ülesandeks anda välja mahukama valiku suurmeeste elulugusid; kirjutatud üldloetavalt peavad nad andma asjatundliku kujutuse isiku elust. Selle aastate kestes avaldatava rea esimese pääsukesena ilmus romantikute esivõitleja Victor Hugo elukujutus.

Teos, jälgides Hugo saatust, kajastab tugeval määral vastavat aega nii vaimuelult kui ka poliitilistelt puhanguilt, Hugo pikk eluiga (1802—1885) ühendas teda Napoleon I kangelasajajärguga ning üle mitmete revolutsioonide ja vasturevolutsioonide viis välja Napoleon III languseni ja võimu ümberkorraldumiseni Euroopas. Hugo elu on ühtlasi ka romantismi võidukäik ning selle üleminek realismi ja naturalismi. Nii siis koondub Victor Hugo eluloo lehekülgedele Euroopa olulisemaid eluavaldusi XIX sajandil. Teiseks avab teos vaate Victor Hugo kirjanduslikule loomingule: lugeja saab tuttavaks suure kirjaniku toodanguga ning omandab orienteerumiseks vaatekohti. Ning kolmandaks kerkib silma ette suure eluvõitleja kuju, kes üle raskuste ja takistuste suudab jõuda ikkagi võiduni.

„Kaitse Kodu!“ hindmõistatuse nr. 6 lahendus on järgmine:

258	544	789	338
379	748	503	299
666	462	216	585
626	175	421	707

Olgu tähendatud, et selle kõrval on võimalik ka terve rida kõrvallahendusi, mis viivad siiski õigele sihile.

Hindmõistatuse õigesti lahendajate vahel toimunud loosimisel võitis auhinna Emile Verhaereni „Valik luuletisi“ Gustav Krüger Paidest.

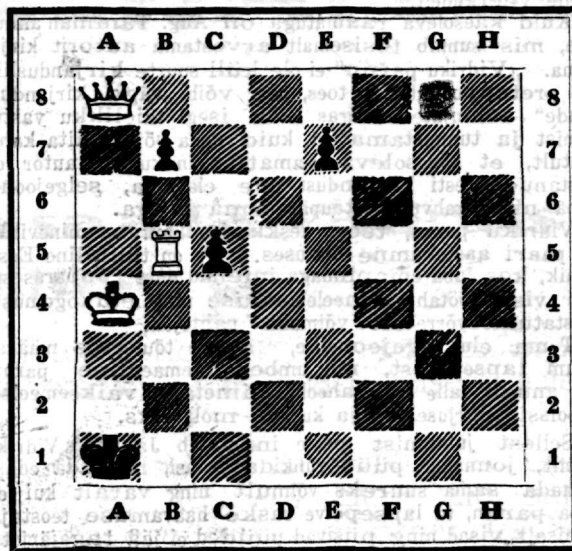

Toimetaja A. Burmeister.

Ülesanne nr. 96.

Kokku seadnud S. Loyd.

Mustad.

Valged.

Valged: Ka4, La8, Vb5.

Mustad: Ka1, Eb7, e5 ja e7.

Valged algavad ja annavad matt kahe sammuga.

Lahendused palutakse saata: Tallinn, Narva mnt 23, krt. 6, A. Burmeister.

E. Karp'i ülesande nr. 94 lahendus.

1. Rc3 — e2, Ka1 — a2,
2. Re2 — c1+, Ka2 — a1,
3. d3 — d4, a3 — a2,
4. Rc1 — b3 annab matt.

Õiged lahendused saatsid: prof. Th. Lemba ja E. Karp (Tallinnast), konstaabel H. Merikan (Valgast), õp. K. Lenk (Voldist).

A/s.
OSKAR KILGAS

Esimene ja suurem
trikoo-, pitsi- ja sukavabrik Eestis

TALLINN, Volta tän. 3

Kõnetraat 2-23

siid-, floor-, puuvillaseid, villaseid ja lastesukki, puuvillaseid ja siidsokke, villast, puuvillast ja siidtrikoo pesu, võimlemis- ja supelkostüüme, klõppel-, broderii- ja gipüür-pesupitse

⚡ Kaubad varustatud vabriku märgiga ⚡

Läbimüük 1928. a. Kr. 1.700.000.—

Liikmeid 2.327

1909. a.

1909. a.

Tallinna Eesti Majandusühisus

TALLINNAS, Estonia puiestee 21, tel. 85.

Abikauplus Nr. 1. Suur Pärnu maantee nr. 30, tel. 21-67.

Abikauplus Nr. 2. Suur Tartu maantee nr. 51, tel. 309-40.

Svecia põllutöomachine ja -riistade,

Astra piimatalitusmachine ja

Alfa koorelahutajate

AINUESINDUSED EESTIS.

Koloniaalosakond soovitab maitserikkaimaid kaupu!

Eestimaa põllusaaduste
ümbertöötamise

O.-ü. „VIRU”

Tallinnas, Suur Kloostri tän. 22/18. Telefon 8-13 ja 2-45

Vabrikud: Rakveres, Kadrinas ja Jõhvis

Ainuke kõige täielikum kartuli-
tärklise- ja siirupitööstus Eestis

Mitmete kõrgemate auhindadega kroonitud

O-ü. Højgaard & Schults

Eestis

insenerid ja ettevôtjad

Tallinnas, Vabadusplats 1.

Telef. 8-23. Telegr. aadr.: „Contractor“.

A.-S.

„LIHAPRODUKT“
Eksport-tapamajad, külmutushooned
ja vorstivabrik

Koplis, Bekkeri tehas nr. 1.
Telefonid: (2) 21-12 ja Koppel 22.

Linna-kontor: Vilmsi tän. nr. 56.
Telefon 304-19.

Ostab:

veiseid, lambaid, vasikaid ja
sigu sise- kui ka välisturu jaoks.

Valmistab:

igapäev igasuguseid värskaid vorste
kui ka suitsetatud sealiha (sinke,
rulette, ribi j. n. e.) sise- kui ka välisturu
 jaoks.

**Iseäranis jõulupühadeks müügile
lastud**

väikese soolaga hästi maitsvaid kondiga
sinke, rulette ja teisi suitsuvorste.

Kõige

soodsam

mööbli-

ostukoht on

A. ELKEN'I

mööbliäri

TALLINNAS

**Raekoja pl. 13,
II korral.**

Metallitööstuse Aktsia-Selts

„Ilmarine“

TALLINNAS (ENDINE WIEGAND)

ASUTATUD 1859. AASTAL.

RANNAVÄRAVA PUIESTEEL 21. TELEFON 12-60 ja 1-39.

JAOSKONNAD:

Malmi-, terase- ja vasevalamine, sepa- ja katelsepa-, tislери-, trelmise-
töökjad ja metallide autogeen ning elektriga kokkukeetmine.

TÖÖKOJAD TEEVAD:

igasuguseid laevamasinate ja mehhanismide parandustöid, katla ja selle osade parandusi, mootorite
ja nende osade parandusi ja uuendusi, propellereid pronksist ja terasest, igasugust teras-, malm-
ja vasevalu, völliide öiendamist ja kokkukeetmist ka kõige vastutusrikkama's kohtades ning
igasugustes mõötudes kui ka igasuguseid muid töid metallitööstuse alal.

Iseöralist rõfku pannakse töö headuse ja kiiruse peale.

TERMIINIDE JA HEADUSE EEST TÄIELIK VASTUTUS.

PÄRNU EESTI LAENU-HOIU ÜHISUS

Asutatud 1904. aastal.

Pärnus, RÜÜTLI tän. 28.

Kõige vanem rahaasutus Pärnus.

Kõne-
traat:

Üldine
3-44

Võtub raha hoiule, makstes kõrgemat ajakohast
protsenti, annab välja laene mitmesuguseil kind-
lustusil, korraldab riiklikke asunikku'de, kalurite
ja põllumajanduslikke laene ning toimetab kõiki
pangaoperatsioone.

Kõne-
traat:

Asjaajaja
1-75

Äritunnid 9-2.

JUHATUS.

A.-S. „SILVA“

Tallinn, peakontor Merepuiestee nr. 17

Telegr. aadress: „SILVA“. Telefonid: oma keskjaam väljakutsega „SILVA“.
KAUPLUSED: Merepuiestee 17 ja Estoonia puiestee 19. Metsa- ja ehitusmaterjalide ladu: Jaama 10, Narva mnt. 27.

Parimad reheapsumasinad ARVIKA Roots

Täiuslikumad põllutööriistade, masinate, rauamaterjalide, põllurammu ja naftasaaduste kauplused: „Petter“ mootorid, „Rasevsky“ sahad, „Witte“ mootorid.

Tuntud ja kuulsamad ainuesindused: „Firestone“ autokummid, „Studebaker“ sõidu- ja veoautod, „Brockway“ veoautod, „Massey-Harris“ põllutöömasinad, D. W. F. kuullaagrid, „Th. Flöther“ põllutööriistad, „Foss“ smirgelkäiad.

Suurim ehitusmaterjalide ladu palgid, lauad, lubi, tsement, kips, telliskivid, katusepapp, plekk, talad, naelad, värnits, klaas j. n. e. j. n. e.

Laiaulatuslikum metsaäri Eestis: oma saeveskid, tislari-töökoda, laevad ja eksport.

Hans Diedr. Schmidt

Pärnus.

Asutatud 1741. a.

Ostab: linu, linaseemneid ja vilja.

Müüb: kunstväetisaineid, süsi, soola jne. jne.

Õlivabrik.

Värnits, linaõli, õlikoogid, lakkvärvid, põrandalakk.

Saeveski.

Veo-, tule- ja muud

kinnitused.

Speditsoon, agentuur, laevavalitsus.

Põllumeeste Keskpank

Tallinn S. Karja tän. 3, telefon 1-80,

võtab raha hoiule,
makstes hoiusummade pealt ajakohast
kõrget protsenti.

Annab laenusid

mitmesugusel kujul ja kindlustusel.

Toimetab kõiki pangaoperatsioone.

Pärnu Majanduse Ühisus.

Suurim ühistegeline ostu-

:- müügi-ühisus Eestis. :-

Lükkmeid 3.780

Kaupade läbimüük aastas	Kr. 2.720.000.—
Oma tegevuskapital	„ 620.000.—
Oma kinnisvara	„ 340.000.—
Bilanss	„ 1.100.000.—

„Estoking“ jalanõud valmistatakse uusimate mudelite järgi.

„Estoking“ jalanõud valmistatakse parimaist materjalest.

„Estoking“ jalanõud on seepärast nägusad ja vastupidavad.

„Estoking“ jalanõud on seejuures võrdlemata odavad.

„Estoking“ jalanõud on igal pool tuntud ja nõuetavad.

VABRIKU KAITSEMÄRK

Estoking
Tallinn

A.-S. „FRANZ KRULL“

MASINAEHITUSTEHAS

TALLINNAS,

Kopli tänav nr. 68

Telegr. aadress:

Krull — Tallinn.

Telefon: 4-20 ja 19-73

Külmutusseaded, aurukatlad, aurumasinad, piimataltusmasinad, keskkütte katlad ja radiaatorid, kanalisatsioonitorud, kõiksugu malmkaubad, nagu: pajad, pliidid, ahjuuksed, vankripussid jne., kõiksugu katelsepatööd, reservuaarid jne.

Transmissioonid.

Igasugu parandustööd.

*

Tööde headuse
eest täielik vastutus.

KREDIITPANK

Asutatud 1907. aastal.

Omakapitalid . . . kr. 1.950.000.—

JUHATUS:

Talinnas, S. Karja tänav 20.
Telefoni keskjaama väljakutse:
KREDIITPANK.

OSAKONNAD:

Abjas, Antslas, Haapsalus, Hiiu-Kei-
nas, Jõhvis, Narvas, Nõmmel, Tapal,
::: Tartus, Türil, Viljandis ja Võrus. :::

Toimetab kõiksugu pangaoperatsioone.

GUSTAV PIHLAKAS

PABERIKAUPADE, KIRJAÜMBRIKKUDE,
KÖITMISE JA LINEERIMISE TÖÖSTUS

TALLINN, VAKSALI PST. 2. TELEFON 4-79 JA 9-65.

Täielikuima sisseseadega sel alal töötav ettevõtte Eestis. Võtab tellimisi vastu kõigilt riigi- ja eraasutusilt, pankadelt, kontoritelt, äridelt ja eraisikutelt. Lineerimise, köitmise ja paberikaupade alal:

Kontoraamatud igas liniatuuris. Kopeerraamatud. Regist-

raatorid. Kiirõmblejad. Aktikaaned. Kaustikud.

Dokumentide mapid. Teadaannete lehed

igas kaustas. Kirjablokid. Block-notes.

Paberikorvid. Kuldkirjatrükk.

Ümbrikud igas suur. ja

värvis, äridele peale-

trükk. Jlupe-

berid

karpides (Papeteriid). Postpaberid lihtsad ja linased. Postkaardi- ja amatöör-albumid suures valikus.

Töö võistlemata headuses. — Hinnad mõõdukad.

PÕHJA-EESTI ÜHISPANK

TALLINN

LAITÄN. 1

KÕNETR. 6-02

PANK VÕTAB RAHA HOIULE, ANNAB
VÄLJA LAENUSID OMA LIKMEILE JA
TOIMETAB KÕIKSUGU PANGAOPERATSIOONE

A.-S. Eesti-Petrol

S. Karja tän. 4 Tallinn Telef. 6-72

Petrooleum, bensiin, Standard Motor

Oil, määrideõlid, nafta, Nujol, Flit

Laod igas tähtsamas kohas Eestis

FA BIRK'I

VÄRVIMISE JA KEEMILISE PUHASTUSE ÄRI

Maakri tän. 23 Tallinn, asut. 1820. a. Telef. 309-18

Eeskujulikult puhastatakse ja
värvitakse kõiksugu piduüli-

..: kondi ja ballikleite ..:

Töö hea. Hinnad ajakohased

TARTU PANK

Asutatud 1868. a.

Keskasutus Tallinnas – Tartus algasutus

Osakonnad: Viljandis, Pärnus, Põltsamaal, Võrus ja Rakveres

Agentuurid: Narvas, Tarvastus, Väandras

*

Toimetab kõiksugu
pangaoperatsioone

*

Korrespondendid kõigis tähtsamates välismaa linnades

Aktsia Sells Ale Coq'i

London-Tartu

õlleabriku

õlu ja porter

**ning keedetud mõdu, Ilmonad, sooda ja selters –
tuntud headuses.**

Pärnu Pank

A.-S.

Pärnus,

„Endla“ seltsimajas.

Tel. aadr.: „Pärnupank“

Telefonid: Üldine 1-13,

kassa ja raamatupidaja 6,

juhatus 1-01

Äritunnid 9-2.

Suurem ja vanem rahaasutus Pärnumaal. Võtab raha hoiule ja maksab ajakohast protsenti. Ostab ja müüb igasugust välisraha ja tschekke. Toimetab kõiksugu pangaoparatsioone sise- ja välismaal.

Plekitööstus

G. Linholm

Tallinn, Vana Kalamaja tän. 32,
kõnetraat 26-83.

Täielise rahulduse saavutab iga tööstur, kes laseb endale plekkartikleid valmistada trükitud, värvilisest või valgest plekist meie töökojas, kus valmistatakse karpe ja nõusid kalakonservitööstustele, kompeki- ja biskviiditehastele, laki-, värvi- ja saapakreemivabrikutele, kõigile laboratooriumidele ja apteekidele. Peale selle silte reklaamiks kui ka kindlustusseltsidele.

Saadaval riigi proovikoja poolt eriliselt täpsaks tunnustatud liitrimõõdud.

Töö headuse eest täielik vastutus.

Hinnad väljaspool võistlust.

Kaubamaja

F. Vahtmeister

Tallinnas, Suur Tartu maant. nr. 1.

Kõnetraat 309-50 ja 870.

Uisud ja nende osad.

Majapidamistarvete, raua-, töö-, terariistade ja masinate :: ehitustarvete ladu. ::

Iseäranis ehitajatele igasugust ehitusmaterjali.

Müük suurel ja väikesel arvul.

UUDIS!

Seltskondlik mäng

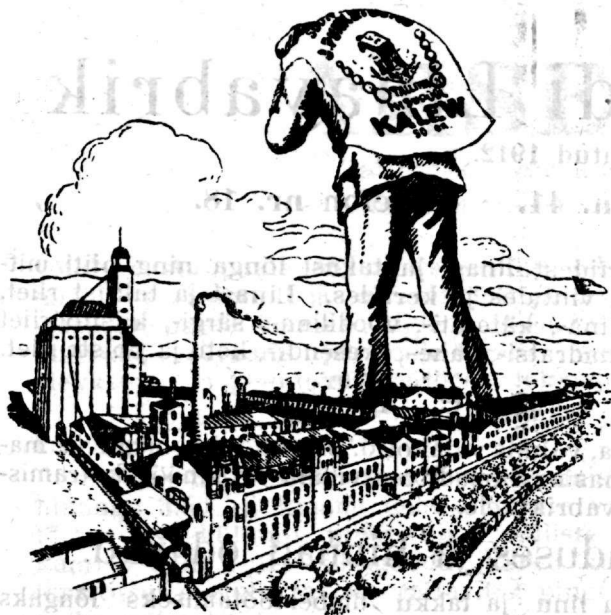
«KORONA»

(miniatüürpilljard)

Hind Kr. 8.—

A/s A. M. Luther

Vana Posti 9, telef. 6-16

Meie

suurveski

jahtud

kõige

paremad

J. Pušk

Pojad

Tallinnas, Rannavärava püesf. 21, oma telefoni keskjaam.

Harukonfor: Esioonia püesf. 27.

Konforid: Tartus, Narvas, Pärnus, Viljandis, Peiseris, Valgas, Rakveres, Tapal, Nõmmel ja Türil.

Nõudke ainult

A. BRANDMANN'I

Tallinn, V. Tartu m. nr. 6, tel. 15-94

tehase kakaod, šokolaadi ja
kompvekke, missugused on
alati saadaval värsketena ja
heamaitselistena.

A.-s. Viljandi Linavabrik

Asutatud 1912. a.

Viljandis, Lossi tän. 41. Telefon nr. 18.

Valmistab ainult parematest linasortidest linast ja takust lõnga ning niiti mitmesuguses jämeduses. Sidumisnööri vihtides ja kerades. Linast ja takust riidet, pleekimata ja pleegitud, nagu: laudlina-, käteräti-, voodilina-, särgi-, käsitööriiet linase ja puuvillase lõimega, püksi-, madratsi-, vahe-, presendi-, koti- ja polstririiet.

U u d i s e k s:

moodsad päevatekid lillalise muustriga, valmis viljakotid, presendid koorma ja masina katteks, vastupidavad riidest masinarihmad, puuvillane vokinöör ketramisvabrikutele.

Kaubad tuntud headuses ja hinnad odavad.

Põllupidajatelt võetakse alati vastu linu ja takku ümbertöötamiseks lõngaks ning riideks.

Töö kiire, hea ja odav.

BALTI PÄÄSTESELTS

TALLINNAS, HOLLANDI TÄN. NR. 48. TEL. 2-47.

Merehädasse sattunud laevade ja teiste mereveoabinõude päästmine. Pukseerimine. Uppunud varanduste päästmine. Tuukri järele vaatused

BALTI PÄÄSTESELTSI

EESTI RANNASÕIDU LIIN,

TALLINNAS, SADAMAS, VICTORIA SILD NR. 3. TEL. 16-85.

Uhenduse pidamine I kl. reisijate ja kaubaveoaurikutega saarte ja mannermaa ja Viru ranna sadamate vahel.

ARSENAL

Tallinnas, Suur Karjamaa tän. 1,

telefonid Arsenali keskjaama kaudu,

võtab vastu peale sõjaministeeriumi tellimiste ka tellimisi teistelt riigiasutustelt, eraisikutelt ja -ettevõtjatelt peaausjalikult autode, mootorite ja muude masinate osade, koonus-, tigu- ja igasuguste teiste hammasrataste, tigufreeside, kuivade, märgade ja poolmärgade elementide, hobuseraudade, vankrite, plekksepa- ja peenlukusepa-tööde, lekaalide ja šabloonide valmistamiseks.

Igasugused laskeriistade, sihtimise ja optiliste abinõude parandamise ja kordaseadmise tööd.

Toimetab autokummide uuendamist, mahavõtmist ja pealepressimist, hinnaga 3.50 kr. kummi pealt, rataste valmistamist ja rautamist (vitsa peale tõmbamist) külmalt, pressi abil, milliste vitsade paksus on kuni $\frac{3}{4}$ ja laius kuni 6 tolli, ratta läbimõõdu juures kuni 170 sm. või 67 tolli. samuti ka tarvitusel olevate rataste rattavitsa pingutamist (kokkupressimist), ilma vitsa maha võtmata.

Vasevalu kuni 100 kg iga üksik tükk. Teeb stantsimise, nikeldamise, mustamise, elektrotehnilisi ja muid töid. **Hinnad ajakohased.**

Narva Kalevi Manufaktuur

endine parun A. L. v. Stieglitzi kalevivabrik Narvas.
Asutatud 1847. a.

Suures valikus:

Sõjaväelaste mantli- ja ülikonnariided, teenistus- ja esitusvormide riided, kaitseliitlaste diagonaal ja kalev, uuemad moodsad sügise- ja talvepallitu- riided, meeste ülikonnariided, koolilaste ülikonna- ja mantliriided.

Ladu en gros. Tallinnas, Jaani t. Nr. 11.
Kõnetraat 13-84 ja 24-58.

Kauplus Narvas, Kalevivabriku juures.

Avatud äripäevadel homm. kl. 9 – 12 ja 2 – 5 p. lõunat. Kõnetraat 26.

Meie kontor asub Narva maanteel 42,

oma majas (sissekäik Kreutzwaldi tänavalt).

Müüme laost suurel arvul:

parimat Inglise ja Ameerika nisujahu, kartulijahu,
mannat, riisi, suhkrut, herneid, rosinaid, otri,
rukkeid, kaeru, Ameerika searasva Morris & Comp.

j. n. e.

J. HABICHT & KO

IMPORT-KONTOR

Kõnetr. 7-12.

„Kaitse Kodu!“ sisu aastal 1929.

1. Juhtkirjad, artiklid.		Lhk.	Lhk.
Aastate lävel. — Eevalt Viskel	3	Rahvuslik iseteadvus rahvusliku õnne tagati- sena. — E. Oskar.	567
Milles peaks eelolev aasta erineva moodunust. — V. Neggo.	5	Põltsamaa malevkonna sümboolne tuletoomine Aidu lahingväljalt. — K. V.	571
Meie uus nägu. — Eevalt Jalak.	7	Viljandimaa, Sakalamaa, Mulgimaa. — M. R.	571
Ida-Euroopa probleem. — H. T.	35	Holstre mehi. — M. Raud.	572
Pühad lumisel Lapimaal. — Knud Rasmussen	39	Meie suurim kodukaitse laulik. — A. T—nn.	575
Rakvere, Tartu, Narva	59	Tervitus Rootsi kuningale.	595
Eesti de jure tunnustamine. — A. Piip.	83	Mõtteid Tema Majesteedi Rootsi kuninga külas- käigu puhul. — A. Rei.	596
Hõljuv inimene. — H. N-r.	95	Vabaduse meelevaieldus. — M. Juhkam.	600
Naiskodukaitse.	107	Kuninga külv. — J. Lattik.	601
Afganistan. — E. J.	111	Tung lääne. — Dr. F. Akel.	602
Laisk Greta ja tema täditütred	120	Rootsi kuninga ootel. — J. Tõnisson.	603
Oma asjus. — Toimetus.	155	Gustaf V kuningana ja inimesena.	607
Maa sool.	165	Rootsi praegune kuningakoda.	613
Sõjariistus rahu poole	167	„Landstorm förbund“ — Rootsi omakaitse.	647
Eesti kaitseliit Läti valgustusel	169	Mõnd Rootsi majanduselust. — J. Rebane.	666
Eesti vabaduse ja iseseisvuse kaitsjad võivad julgesti vaadata tulevikku. — Riigivanem A. Rei.	180	Rootslased Eestis. — H. P.	668
Meie Eesti elagu! — Kindr. J. Roska.	180	Ruhnolased. — V. Neggo.	675
Meie vasarad vuhisegu, ääsituli tuhisegu! — N. K.	181	Soome silda sillutamas. — Leo Söerd.	679
Traditsioonide loomisele! — V. Avesson.	188	Ärgem väsigem Isamaad teenides! — J. Roska.	691
Pärast sünnipäeva	203	Mõtteid järjekorralise kaitseliidupäeva puhul. — J. Tõrvand.	692
Lumikõrbede kaamel Eesti turneel. — Lucas	206	Tere tulemast! — Mari Raamot	697
Ameerika eestlased.	208	Tervituseks. — Tallinna maleva juhatus.	698
Mis kindlustab meie julgeolekut.	227	Kaitseliidupäeva tähtsusest. — A. B.	699
Valimised lähenevad. — V. Neggo.	251	Kaotus virgutab harjutustele. — V. K.	701
Kui riigikogu arutas kaitseliidu toetamise seadust Mehhiko rahutuste keerises	254	Rootsi kuninga külaskäik Eestisse.	760
Külalistena vennasrahva suusapäevil	258	Leedu šauliused. — E. Viskel.	770
Soomlaste muljeid Rakvere suusapäevadest.	267	Ühine saatust — ühine mõök, ühine süda ja ühine lõök.	783
Ülestõusmine ja elu. — Jaan Järve.	275	Põhja-Ameerika rajaleidjad.	785
Munakoore alt tuleb maailma elu.	277	Pakri. — M. Morrison	789
Ungari ja sugurahvad. — Prof. St. Csekey	278	Kodukaitse võitis kuninga südame. — H-no	807
Iseseisvus ja meie. — Prof. J. Köpp.	289	Sealt, kus voolab salapiiritus. — L. S.	812
Inter arma caritas! — Dr. M. Jürisson- Kleitsmann.	301	Haanja, Rõuge ja Kasaritsa. — K. Eh.	831
Meie neljajalgne sõber.	309	Mehaanilised orjad. — D. Gr. P.	842
Kümme aastat Läti kaitseliidu aktiivsest tegevus- sest. — A. Berzins.	333	Jahileopardiga rohtlaantes	844
Külalistena Lätis. — J. Maide.	339	Miks oleme patrioodid?	853
Segevold — Liivimaa Šveits.	341	„Kollase“ ja „punase“ hädaohu kokkupõrge. — E. Viskel.	855
Meri lahutab ja ühendab.	348	Naine sõdurina.	866
Karutapja — Läti Kalevipoeg.	360	Põgenikud võõraste leegioni.	869
Siis ja nüüd. — Louis Bleriot.	365	Uus maailmasõda lähema 50 a. jooksul?	880
T. E. Lawrence — tuiskleva Araabia kangelane.	369	Muljeid Soome sõidult.	885
Kas ehk ei jatkaks juba. — V. Neggo.	381	Euroopasõbralik Hiina.	887
Jüripäev. — A. Tammann.	405	Hirmutunde tekkimine ja selle põhjusi. — Dr. B. Altmann.	892
Mälestagem kangelasi.	407	Aizsargs — Läti omakaitse. — L. S.	937
Kõik valimistele!	429	Missugusele majandusalale ehitada? — Leo Sepp.	955
3. mai — Poola rahvuspüha.	430	Vaaraodemaa iseseisvaks. — E. V.	957
Hispaania — „1001 öö“ muinasmaa.	433	Majandusliku rippumatuse poole. — J. Rebane.	979
Pro Patria — isamaa eest! — J. Laidoner.	453	Punane „Pioneeria“. — E. Viskel.	1000
Rändkinoga saartel.	456	Prints — Džentlmen.	1011
Seltskondlikud riigikaitse organisatsioonid. — A. Balder.	460	Meie rahvusliku iseseisvuse alused. — E. J.	1021
...et Eesti ikka vaba püsiks. — J. Roska.	463	Kalevipoja riiklik ilmavaade. — M. Morrison	1023
Maailma valitseb lõöksõna. — N. Rg.	477	Kuidas Poola austab oma rahvakangelasi. — J. Rebane.	1027
Lipu tähendus. — Aarne Vuorimaa.	479	Ärgem unustagem paiku, kus sündis Eesti vaba- dus. — J. Maide.	1030
Setumaa — muremaa.	484	Meie ajalooliste tegelaste arvustik. — H. H.	1048
Soome sild kõveneb. — Mag. Helas.	509	Kirjanduslikke päevaküsimusi. — K. Eh.	1069
Jaapani noorsoo-organisatsioonid.	511	Usun Ungari ülestõusmisse. G. de Lany	1071
Kaasmalevlased — tähelepanu metsale! — K. Alberg.	523	Vabadussõja muuseum. — Ed. J.	1074
„Sokoli“ organisatsioon Čehhoslovakkias. — V. Peil.	535	Kaljukotkaga rebasjahil.	1078
Peame olema valvel! — J. Roska.	557	Pommiatentaadid	1105
Sakalamaa uhkus. — M. Raud.	558	Meie igapäevane leib. — Dr. E. Lasberg.	1119
Kindral Laidoneri sünnipäigast. — M. R.	564	Šrapnelli killud. — R. L.	1122
		Kas kangelastegu või narrus? — Ed. Jürisson.	1141
		150 aasta pärast koju tagasi.	1146
		Kodumaa „à la carte“.	1169

	Lhk	Tlk.
Pealinna maleva juubelipäevaks. — E. Viskel.	1189	1180
Viie aasta eest ja viie aasta jooksul. — E. Peterson.	1193	1215
Apánk. — Rudolf Olden.	1213	1220
Õppigem nägema! — A. P.	1216	1223
Härjavõitleja, sportlane, kirjanik. — Raoul of Hällström.	1222	1265
Truuks jäägem isamaale viimse veretilgani. — J. Roska.	1241	1369
Kalevlased löögiüksusena. — J. Tõrvand.	1242	1381
Esimestena kodumaa kaitsmisel. — E. Pödder.	1244	1391
Kalevlased 1. detsembril. — J. Unt.	1245	1429
Viis aastat vabatahtlikku kodukaitse tööd. — F. Pinka.	1246	1439
Riigi rahavaranduse valvel.	1257	1446
Viie aasta eest.	1262	
Olgem valvel vaba Eesti eest. — A. Paju.	1274	
Naiste ülesandeid kodukaitse töös. — J. Roska.	1303	
Naised kodukaitsmisele! — M. Raamot.	1304	
Eesti elu edendajaid tähtsamaid naisi. — L. Mõru.	1326	
Häid jõulupühi ja head uut aastat	1421	
Rahupühad. — J. Roska	1422	
Jõulud. — M. Raamot	1422	
Rahu maa peal. — Jaan Järve	1423	
Eesti muistsed jõulud. — H. Tampere	1424	
Maailma rahvaste rahupüüded. — Prof. A. Piip	1427	
Kust tulid jõulud. — A. Vestrén-Doll	1434	
Soome jõulud. — T. H. H. no	1436	
Jõulud kuulirahes	1441	
„Rahu maa peal!“	1450	
Kui murti saksluse selgroog. — Ed. Jürisson	1458	
Kaitseliitlase jõulud. — Ed. Jürisson	1461	
Kas Viro või Eesti	1464	
2. Mukirjandus.		
Vana Taneli apteegirohi. — R. Kalaja.	166	
„Kaotus“, — veste	166	
Kahekõne. — R. Kalaja.	204	
Isa ja poeg. — Mart Mardos.	216	
Läksid. — R. Kalaja.	257	
Kodumaa kevad. — T. B.	287	
Pahandunud. — Jalo Kalima.	299	
Ühe naise kangelaslugu	307	
Kuldnook. — Saksa keelest M. K.	311	
Nõiutud küla. — Juhan Jaik.	366	
Et surgimus in vindictam. — R. Kalaja.	383	
Amuri jõe lained. — A. Lepp.	389, 410	
Manööver. — Vambo veste.	418	
Vana mõök. — E. K.	441	
Torn. — Armas J. Pulla.	464	
Sihiajad. — Vambo veste.	491	
Roodu narr. — A. J.	498	
Kevadöö. — R. Kalaja.	510	
Võitlusvennad. — T. B.	538	
Georgi sünnipäev. — C. P. Hiesgen.	545	
Jaaniöö. — A. Lepp.	546	
Puhas valge hame. — V. Heidenstam.	645	
Vaba talupoeg. — T. Braks.	662	
Gustav Adolf ja tema kolonel. — Rootsi rahvaj.	686	
Relvad kätte! — M. J. Eisen.	759	
Mis on mehele kohuseks. — M. J. Eisen.	811	
Lainte laul. — A. Tõnurist	814	
Aidu. — M. R.	822	
Oota ja looda. — A. Lepp.	845	
Türgi püss. — Vambo veste.	861	
Kolm kaitajat. — E. Kamar.	908	
Jää Jumalaga, kodumaa! — T. Braks.	932	
Hall Hobune. — Vambo veste.	1031	
Salakuulaja. — Aksel Valgma.	1053	
Kalevipoeg manalas.	1060	
Lahinglaps. — E. Kamar.	1080	
Manöövri müüriinas. — Vambo.	1148	
Noored kotkad. — Martti Lehtonen.	1170	
Pögenemine välislegionist. — T. Karilas.	1175	
3. Sõja- ja laskeasjanduslikud artiklid.		
Üks unustatud ja võõriti mõistetud spordiharu. — R. L.	70, 145,	172
Laskeportlase tegevus. (Piltides.)		71
Jooni sõjaasjanduslike ajaloost		86
Inglise laevastik.		89
Veealune relv. — N. N-r.		139
Mõnd väikekaliibrilise püssi laskespordist.		315
Laskeradadele! — R. L.		372
Sõjagaas — hirmsaim hävitaja.		394
Meeskonna päästmine allveelaeva hukkamisel.		466
Osoaviahim Nõukogude Vene Sotsialistlikkude Vabariikide Liidus. — A. Balder.		487
Kaitseliidu osa rannakaitses. — K. Anton.		494
Laskeportlaste suurpäev. — R. L.		808
Kui püss ei lase. — A. P.		820
Kas püss või laskur? — A. P.		836
Õppige oma relva tundma! — R. L.		911
Ülemaailmalised rahvusvahelised laskevõistlused Stokholmis. — A. P.		928, 969
Kuidas tuleb hävitada linna paisatud sõjagaasi? — D. Buxhoevden.		964
Laskepordist meil ja mujal. — R. L.		1052
Mõnd Eestis tarvitusel olevatest väikekaliibrilistest püssidest. — A. P.		1083
Mõnd laskuri psühholoogiast. — A. P.		1103
Kuidas minust sai hea laskur.		1127
Kahetunnine sõda		1129
Huvitavaid laskmisi väikekaliibrilisest püssist. — A. P.		1152
Kaugete eesmärkide poole. — R. L.		1171
Mida peame õppima käesoleva aasta taktikalistest õppustest. — A. B.		1202
Gaas maailmasõjas.		1219
Laskeportlased, organiseeruge! — A. P.		1453
4. Ajalugu, mälestised, tähtpäevad.		
Punaväe sissetungimine Eestisse. — J. Maide.		8
Vabadussõja pöördpäevilt. — A. Tõnisson.		14
„Maakroon“. Neevasuu esimene Rootsi kindlus. — V. N.		21
Kooliõpilased vabadussõjas. — Ed. Triik.		42
Kuidas vabastati Tartu. — Glo.		60
Võidujooks Narva peale. — Lucas.		61
Piiskopp Albert		63
Julius Kuperjanov. — E. K.		108
Suur murrang meie maa ja rahva arengkäigus 700 aasta eest. — H. Prants.		114
Siis, kui meid ristiti tulega.		117
Tallinna kaitseliidu sõjasõidult. — E. T.	118, 170,	218
Mälestisi kindral E. Pödderist. — Kindr. J. Soots		131
Kindral E. Pödderi mälestisi meie saamisajast.		135
Eestlased — vikingid.		147
Kümme aastat Saaremaa mässust. — T. V.		163
11 aasta eest.		168
Eesti Punane Rist 10-aastane. — Dr. H. Leesment.		184
12.000 mehega jalgsi üle Balti väina. — Lucas.		230
Rannu mäss.		232
500 a. Orleansi neitsi Kolgata-teekonnast.		238
Ungari vabaduspüüded. — V. Neggo.		296
Võltsitud ajalugu.		349

Suur Tõll mitte muinaslooline, vaid ajalooline isik? — Aug. Larij.	Lhk. 357	Kaitseliidu kehalise kasvatuse kursused viidus. — S.	Aeg- 859
Eesti prohvet Jaagori Jaan.	363	Tallinna maleva ja Riia polgu vahelised laskevõistlused. — Hõbe.	1003
Jüriöö 1343.	384	Kolga-Jaani malevkond laagris. — Käspere Kustas.	1012
Eesti vaprad vanemad.	408	Kolga-Jaani malevkonna suurpäev.	1013
Liivi rahvas enne ja nüüd. — J. Jaik.	443	Instruktorite kursused lõppesid.	1013
Kui abi tuli lahe tagant. — H. Prants.	480	Valga malev võitis Volmari rügementi.	1013
Sõjasõidud kaugetele randadele.	520	Ausio rist pr. Saralile.	1013
Eesti riigivapi algupära. — M. Morrison.	533	Kaitseliidu instruktorite täienduskursused.	1034
Õnnerahad muinaslugudes.	543	Ratsamees on kõige ees. — L.	1036
Lembit. — A. Vestren-Doll.	562	Tallinna malev saab moodsa lasketiiru.	1038
Lembitu haud ja mälestussammas. — T. Ihloff.	566	Sauve lahing 12. ja 13. oktoobril.	1039
Kärstna lahingu tähtsus. — Holland.	574	Laskespordi edu tähe all.	1061
Operatsioon Balti Landeswehri vastu. — M. Kattai.	577	Tallinn kaotas provintsile. — Hõbe.	1086
Rootsi kuningad Tallinna külastamas endistel aegadel. — M. Morrison.	604	Manöövritele!	1102
Rootsi maa ja rahvas.	610	Pärnu jalgrattapäevalt. — Albert B.	1109
Kaarel XII sõjaretk Eestimaale. — J. Maide.	615	Kui Tallinn oli hädaohus.	1121
Rootsi hea aeg Eestis. — V. Neggo.	623	Kuigatsi manööver.	1143
Eesti riigivanema külaskäik Rootsi kuningale.	631	Neeruti lahing.	1151
Tallinn Rootsi valitsuse ajal. — O. Greifenhagen.	635	„Sõda“ Võru-Petseri piiril.	1155
Rootsi kuningate hauad Eestis. — M. J. Eisen.	641		
Rootsi maailmasõja veerul. — E. J.	649	b. Noored.	
Pilte Rootsi ajaloo.	652	Noored ridu koondamas.	38
Rootsi-Läänemeremaade riiklik seisukoht Rootsi ajal. — M. Morrison.	670	„Pioneer“. — E. Bruhlin.	50
Ajaloo kaks palet. — H. Prants.	784	Meie noorsugu ja selle juhtimine. — N.	1320
Eesti riikluse mõtte ajalooline seisukoht. — M. Morrison.	805	c. Aastapäevad, aruanded.	
Ingeri ja Eesti vabadusvõitlused. — Antti Sepänen.	829	Petseri valeda 5. aastapäev.	294
Kindral Böhm — XIX sajangu rahvaste vabadusvõitluse kangelane. — W. L. Evert.	834	Harju malev 4-aastane.	515
Põltsamaa — kuningriigi pealinnana. — A. T-aa.	846	Sakalamaa maleva möödunud aasta tegevuse ülevaade.	569
15 a. maailmasõja algusest.	865	Kaitseliidu 1928. a. tegevuse aruanne.	707
Lucrezia Borgia.	868	Lääne malev 4-aastane.	782
Eesti riigivapi eelkäijaist. — M. Morrison.	877	Pärnumaa maleva neljas hällipäev.	881
Eesti rahvavanemad iseseisvuse koidikul. — M. Morrison.	901	Pealinna malevkonnad maleva aastapäeval.	1198
Holstre mehed Vene keisrilt õigust otsimas. — M. Raud.	905	Kalevi malevkonna orkester. — K. Tammiste.	1259
Eesti riigi valitsejaist kaugemas minevikus. — M. Morrison.	925	Sportlik tegevus Kalevi malevkonnas. — A. M.	1261
6. august 1914. aastal Poolas. — V. L. Evert.	938	Tartu malev 1924—1929.	1377
Veerandsajandi eest Ljaojani all. — Mansa.	960	Tallinna maleva eskadroni V aastapäev.	1387
300 aastat Altmargi rahust. — M. Morrison.	997		
Saatuse õppetund. — M. Morrison.	1045	d. Üldkirjeldused ja -määrused kaitseliidulust.	
Tuhandaastane Püha Venzel. — Prof. J. Obr.	1050	Uueks aastaks oma marss.	24
Sõjas ja armastuses on kõik lubatud.	1059	Kaitseliidu loterii võidud.	25
Pilk kaugemas minevikku. — M. Morrison.	1093	Noored Kotkad — k.-l. rändkinos.	237
10 aastat Punamäe operatsioonist.	1096	Kellele naeratas õnn. — „Kaitse Kodu!“ loomise tagajärjed.	243
Poolesaja aasta eest. — H. Prants.	1165	Kaitseliit kinnitab oma erapooletust. — K.-l. keskkogu koosolekust.	252
Kalevi malevkonna sünnipäevilt. — J. Lepp.	1247	Kaitseliidu ülema käskkiri nr. 8 — valimiste puhul.	253
Vabatahtlikult isamaa eest.	1252	Kevad kutsub!	420
28. november 1918.	1264	Kaitseliidu päevaküsimusi.	421
Eesti välised hädaohud enne iseseisvuse lange- mist. — M. Morrison.	1269	Ratsakaitseliidu üksuste arenemisvõimalustest. — j—	486
Teine suurmurrang meie maa ja rahva areng- käigus 300 a. eest. — H. Prants.	1373	Esimesed Kotkaristide kavalierid.	704
		Kaitseliidu 1929. a. laske-meistervõistluste mää- rused.	915
		Oma kodu Tallinna malevale.	975
		Esimesed Valgeristi kavalierid.	1039
		Igal kaitseliitlasel olgu oma „kodukaitses nurk“!	1432
		Auhinnad „Kaitse Kodu!“ tellijatele	1466
		6. Naiskodukaitses.	
		Naiskodukaitses tegutsemine rahva tervishoiu alal. — Mari Raamot.	185
		Naise ülesandeid kodukaitses. — Viator.	281
		Kodukaitses toitlusosakondade ülesanded.	282
		Kuidas olla abiks kaitseliitlaste vormi muretse- misel. — Ebba Saral.	291
		Naiskodukaitses ringkondade esinaiste koosolek Viljandis.	446
		Naiskodukaitses suurpäevad Saaremaal. — E. Oskar.	966
		Naise ülesanded kodukaitsjana. — H. Johani.	1006

	Lhk.	
Olgu rohkem tahet koonduda! — P. Michelson.	1178	
Kalevi naised kõrvuti meestega	1249	
Proua Anna Tõrvand-Tellmann.	1251	
Milleks kohustab praegune aeg naisi? — H. Johani.	1305	
Naise tegevusala kodus ja väljaspool kodu. — Anni Varma.	1308	
Naiskodukaitse ülesandeid noorsoo kasvatusel ja hooldamisel. — E. Oskar.	1312	
Kaitseliidu tootlusküsimusi. — A. Tõrvand-Tellmann.	1314	
Naiskodukaitse pidudest. — Marie Arak.	1318	
Kodukorra tarvidusest naiskodukaitstes. — Helmi Kaber.	1322	
Naiskodukaitse ja rahva tervishoid. — Dr. A. Rostfeldt-Säkk.	1323	
Naiskodukaitse Tallinna ringkonna tegevuse aruanne.	1334	
Naiskodukaitse Tartu ringkonna tegevuse aruanne.	1338	
Naiskodukaitse Tartumaa ringkonna tegevusest.	1340	
Naiskodukaitse Viru ringkonna tegevusest.	1342	
Võrumaa naised kodukaitse teenistuses.	1344	
Naiskodukaitse Sakalamaal.	1346	
Harju naiskodukaitse.	1349	
Pärnumaa naised kodukaitse töös.	1352	
Järva naised kodukaitse töös.	1354	
Lääne naised kodukaitse teenistuses.	1359	
Naiskodukaitse Valga ringkonna tegevusest.	1360	
Saare naised kodukaitse teenistuses.	1362	
Eesti tugevad tammed.	1366	
Petseri ringkond kodukaitse töös.	1367	

7. Üld-päevaküsimused, kroonika.

Viimane ja esimene nädal	31
„Kalevipoja“ ungarikeelne väljaanne ilmunud	45
Stefan Csekey kirjutisi Põhjalast	45
Möödunud nädal	51
Lõunaslaavia „revolutsioon“	73
Soome „pahempoolne hädaoht“ —no.	74
Möödunud nädal	78
Üks naine. —no.	88
Ülevaid hetki Narva pidupäevalt	92
Idanaabri sisekriisi	110
Ka Läti kaitseliidule aumärgid	128
Toimetajate vahetusel	138
Leedu kaitseliidu haridustööst	141
Soome naiskodukaitse töö	141
Kurb statistika. —no.	143
Soome kaitseliidu suusavõistlused	148
Ligi kuu Tuusala pealikutekoolis	160
Kindral E. Põdderi austamine	161
Kotkaristide ootel	173
Läti kaitseliidu 10. aasta pidustused	173
Sidemete kõvendamine Eesti ja Läti kaitseliidude vahel	173
Liitriigi kaitseministri külaskäik Eestisse	205
Soome kaitseliidu peastaap kümneaastane	280
25 aastat muusikalist tegevust. — V. A.	286
„Aizsargs“ Eesti naiskodukaitsest	293
Läti kaitseliit propagandat korraldamas	293
10. jalaväe pataljon 10-aastane	345
Esimene Eesti rahvusrügement 12-aastane	416
Eesti-Poola kaitseliidu lähenemine	431
Tegu, mis väärib järeleaimamist	454
Lennuasjanduse areng Itaalias. G. P.	548
Jooni meie noorusliikumise saamisloost. — A. Meikop	683
Üleskutse „1905. aasta seltsilt“	783
Külaskäik kindral J. Tõrvandi suvilasse	819
Poola kütide korpuse uueks ülemaks kindral Jaxa-Rosen	840
Diplomaadi süstaretk	1061
150-aastane Tampere	1101
Läti vabadussõjast osavõtnutele	1156

	Lhk.	
Helsingi maleva laskevõistluste tagajärjed. V. K.	1179	
Tikutrust toetab laskesporti	1202	

8. Sport.

Eesti suusaspordi renessans. — T. Kivi	68
Kaitseliidu osa spordi üldliikumises. — T. Kivi	85
Üleriiklikud kaitseliidu, kaitseväge, politsei ja piirivalve suusatamise võistlused	142
Eesti suusapäevad. Toomas Kivi	156
Suusaspordi lõbust ja kasudest. E. L.	159
Spordielu Viru malevas	160
Suusakursused Pärnus	161
Rakvere suusapäevilt	186
Õpiseid Rakvere suusavõistlustest	212
Suuskaade tõrvamisest ja võidmisest. — E. L.	241
Otepää võistlused — kaduva talve viimane triumf. — T. Kivi	262
Harjulaste suusaretk Tallinnast Tartu-Otepäele. — E. L.	264
„Rhöni-ratas“ — uus spordiharu	361
Tee jõule ja tervisele	382
Rahva kehalisest kasvatusel. — A. Balder	437
Kaitseliidupäeva spordivõistlused. E. L.	791
Mõtteid spordist ja selle levitamisel. A. K.	907
Ujumine — paremaid kehakasvatuse vahendeid. — Dr. H. Zirk	934
Üleriiklikud kaitseliidu ujumise võistlused	977
Spordist ja kunstist spordis	1058

9. Sünnipäevad, in memoriam.

Kolm tähtsat tähtpäeva meie kirjandusloos	20
Kaks 50-aastast (A. Uibopuu ja A. Uesson)	67
Kindral-major Ernst Põdder. — G. Laagus.	132
Omakaitse ning tolleaegse kaitseliidu asutaja ning juhatuselikme Jaan Naarise († 15. I. 1919) mälestuseks	148
Jakob Liiv 70-aastane. — „Leili“	189
Kindral Larka 50-aastane	229
Tüse Eesti mees on lahkunud (kol. J. Poopuu). — V. Neggo	261
Leedu kaitseliidu asutaja Vladas Putviuskis †	268
Anton Jürgenstein. — L. K.	305
Sõna on juubilaril endal. — A. Jürgenstein	306
Marsal Foch †	347
Langenu mälestuseks. — R. T.	547
Skulptor Amandus Adamson †. — J. Pert	774
Knut Hamsun 70-aastane	883
Väsimatu töömehe mälestuseks	889
Jaan Rebane †. — L. S.	1156

10. Mitmesugust.

R o m a a n — „Kured“ — Maila Talvio 26, 46, 75, 98, 122, 149, 174, 191, 221, 245, 270, 317, 351, 376, 398, 422, 447, 469, 501, 525, 550, 582, 795, 825, 848, 871, 894, 918, 940, 982, 1014, 1040, 1063, 1111, 1132, 1157, 1182, 1206, 1229.	32, 190, 421
Küsimusi ja vastuseid	32, 190, 421
Male — 56, 80, 103, 128, 152, 176, 193, 223, 247, 272, 322, 353, 378, 400, 424, 447, 472, 504, 528, 553, 583, 800, 826, 850, 873, 896, 920, 942, 984, 1016, 1042, 1066, 1113, 1135, 1160, 1185, 1209, 1274, 1392.	
Karikatuurid — 53, 79, 127, 167, 190, 220, 244, 269, 295, 375, 397, 419, 847, 939, 1033, 1057, 1131.	
Toimetusele saadetud kirjandus — 548, 1035, 1107, 1149, 1228, 1274, 1467.	
Hindmõistatusi — 1062, 1089, 1110, 1131, 1181, 1227	
Nalja — 1062, 1089, 1110, 1131, 1181, 1226, 1389, 1391	

11. „Kaitse Kodu!“ lisad.

Kaitseliidu 1927/8. eelarveaasta majanduslik aruanne — „K. K.“ nr. 6 — lisa.	
Kaitseliidupäeva võistluste määrused 1929. a. — „K. K.“ nr. 12/13 — lisa.	
Kaitseliitlase kalender-käsiraamat 1930. a. — „K. K.“ nr. 51/2 — kaasanne tellijaile.	

EESTI MAAPANK

Tallinnas, Vabaduse puiesteel nr. 1

Äritunnid kl. 9—14.

Põhikapital Kr. 2.000.000.—

Annab laenusid:

MAAPARANDUSEKS, kuni 60% maakoha hinnatud väärtusest:

- a) madal soo ja muu vee all kannatava maa kuivatamiseks ja kultiveerimiseks või maa niisutamiseks — 28 aastaks.
- b) uudismaa tegemiseks metsast või kännustikust, mis kuivatamist ei vaja, või peavee juhete korraldamiseks — 18 aastaks.
- d) kestva rohumaa loomiseks või maa kividest puhastamiseks — 13 aastaks.

EHITUSTÖÖDEKS:

- a) karjalauda või elumaja ja
  - b) muude hoonete püstitamiseks;
- puust hoonete peale kuni 60% ja tulekindlast materjalist ehitatavate hoonete peale kuni 80% ehituskuludest, ja

VABALAENU (nagu pärijatele väljamaksmiseks jne.) kuni 5 aastani.

JUHATUS.

Põllumajanduslik Keskühisus

„Estonia“

Peakontor: Tallinn, Jaani tän. nr. 6. Tel. 33-65, 20-90.
Telegr. aadr. „ZENTRESTONIA“.

Suurim ühistegelise keskorganisatsioon Eestis.

Omakapitalid: **778.600.— krooni.**
Läbimüük 1928. a. **23.694.000.—** „
Lükkmeid-piimaühinguid **224.**

Eksporteerib: võid ja muid piimasaadusi.

Importeerib: piimatööstusmasinaid ja tarbeid, pakkimismaterjale, karjajõutoitu.

Väikemüügi-kauplused Tallinnas:

Jaani tän. 3, tel. 8-45,
Müüriyahe tän. 10, tel. 23-09,
C. R. Jakobsoni tän. 4, tel. 305-18,

Saavutus!

Lugupeetud tarvitajaskond!

Rõõmuga võime Teile teatada, et meie tehastes, Tallinnas, Piritateel 6-b, on nüüd käimas uus, moodne tööstusseade. Tubaka toimetab edasi ja ajab kohevile õhusurvemasin, kuna eriline imeja ta puhastab nii tolmust kui ka teistest tervisele kahjulikkudest lisandustest ning pisielukatest.

See seade on esimene Eestis. Üldse osutub ta viimaseks tehniliseks ja teaduslikuks saavutuseks meieaegses tubakatööstuses.

Meie võime julgesti tõendada, et meie seni juba üldtunnustatud võistluseta head tubakasaadused on ülalmainitud moodsaima uuendusseade tõttu omaduselt veelgi paranenud ja esinevad oma suurepärase maitse läbi.

A.-S. „Laferrme”, Tallinn